Les Notícies de llengua i treball

juny de 2019 | semestral – núm. **48** | **www.ugt.cat** | 2 euros

Dossier sobre gènere

Entrevista a Isabel Muntané i Júlia Vega, Almena Feminista

Semblança d'Aina Moll

Concurs fotogràfic «El treball i els oficis»

El dret de vot dels immigrants

Autogeneració d'energia

Foto de Hlaing Myint Min

Les Notícies de llengua i treball

Consell editorial: Sita Aguilera (Avalot), Laura de Andrés, Francisca Garí (Illes), Lola Cayuela (País Valencià), Carmen García (Aragó), Daniel Garcia, Magda Gascon, Francesca Gispert, Anna Lliuró, Guillermo Martí (País Valencià), David Papiol, Núria Pelay, Gentil Puig (Catalunya Nord), Josep Puig i Pla, Camil Ros, Isidre Tiana (fotografia)

Direcció: Rosa M. Puig-Serra

Sotsdirecció: Hèctor Moret

Servei lingüístic: Magda Gascon

Disseny/maquetació: Juan A. Zamarripa / Secretaria d'Organització, UGT de Catalunya

Redacció: Rambla del Raval, 29-35
08001 Barcelona
tel. 93 295 6100, ext. 28341
a/e: rmpuig_serra@catalunya.ugt.org

Dipòsit legal: B-15.113-97
ISNN 2013-3839

Versió digital: ISSN 2014-5810

Edita: UGT de Catalunya

Amb la col·laboració de:

CFDT de la Catalunya Nord
UGT del País Valencià
UGT de les Illes Balears
UGT Aragó

Amb la col·laboració de:

Generalitat de Catalunya
Departament de la Presidència

Per raons de sostenibilitat aquesta revista s'imprimeix amb paper ecològic i sistemes d'impressió i canals de producció respectuosos amb el medi ambient.

Sumari

Dossier

Introducció.....3
Les males mares, per Laura de Andrés Creus.....4
Reflexió interna dels homes, per Bernat Escudero.....7
Ventres de lloguer, per Núria González.....9
Dones amb discapacitat, per E. Duran i E. Pino.....13
En igualtat, seguim igual!, per Eva Gajardo.....16
La primera dona que..., per Magda Gascon.....20
Impunitat i violències masclistes, per Marisa Fernández.....22
Adolescents i pornografia, per S. Romeu i J.M. Camacho.....24
Entrevista a I. Muntané i J. Vega, per M. Gascon, P. Nin i R. Puig-Serra...29

Llengua

Aina Moll, la tenacitat amable, per Susanna Moll Kammerich.....35
Pluja de mots: El portal Terminologia jurídica, per Termcat.....38
Oralitat i adquisició lingüística a Catalunya, per Jordi Esteban.....39
«Xerrem junts», per À. Romaguera.....41

Societat

Emancipació juvenil, per Avalot.....42
Som un milió i som aquí, per AMIC.....44
Un nou model energètic, per Miguel Ángel Vázquez.....46
ODS: reptes compartits, per Núria Pelay.....49
La formació i la millora professional, per Generalitat de Catalunya.....52

Cultura

Certamen fotogràfic «El treball i els oficis».....53
Vigència periodística de Camus, per Lluís Foix.....60
1939. L'abans i el després, per Diputació de Barcelona.....62

Història

Centenari de les 8 hores de treball, per Josep Antoni Pozo.....65
Rafael Ramis, impulsor del sindicalisme, per Joan Armangué.....68

Infocultures

Ressenyes.....71

LT

Si vols subscriure't a la revista i rebre-la al teu domicili o lloc de treball, fes-nos arribar les teves dades: UGT de Catalunya, Àrea de Cultura, rambla del Raval, 29-35, 08001 Barcelona, cultura@catalunya.ugt.org

Per consultar números anteriors ves a **http://catala.ugt.cat**, a l'apartat **Viu en català / Les Notícies de llengua i treball**.

Adherit a l'Associació de Premsa Periòdica en Català (APPEC).

Dossier sobre la igualtat des de la perspectiva de gènere

Les diferències contraposades de manera equilibrada, enriqueixen; les limitacions estereotipades, empobreixen i generen dissemblances injustes. La llei preveu que no hi ha d'haver situacions de desigualtat entre la ciutadania per raó del seu sexe. Però la realitat social manté uns costums discriminatoris que ens obliguen a buscar estratègies transformadores per superar unes situacions que persisteixen. Alhora, la igualtat de gènere ha de tenir en compte les necessitats respectives de les dones i els homes i la igualtat d'oportunitats d'unes i altres. Assignar capacitats diferents, i també normes, a dones i homes hauria de ser un tema ja superat. Tothom hi sortiria guanyant. Unes i altres. La societat en conjunt. La incorporació de molts joves al moviment per la igualtat de gènere ens fa ser optimistes, però hem de continuar amb la guàrdia ben alta. Queda encara molt camí per avançar i consolidar.

En el següent dossier tractarem des de distints àmbits aquesta qüestió. Volem aportar raonaments per ajudar a corregir aquesta persistència que –de vegades de manera subtil, d'altres, aspra– ens envolta. Volem contribuir en el coneixement i denúncia de realitats que passen massa desapercebudes. Proposem, doncs, una lectura acurada sobre les noves formes d'afrontar la maternitat, què busquen uns homes que s'autodefineixen com igualitaris, les distorsions que provoca l'aprenentatge de la sexualitat a través de la pornografia, els problemes afegits de les dones amb discapacitats, el lloguer de ventres de dones per a la maternitat, la justícia des d'una perspectiva de violència de gènere, la situació de la dona a l'empresa, i l'entrevista a dues feministes que fa temps que treballen per «la plena igualtat de les dones i de les persones que no s'ajusten als models de gènere tradicionals». LT

Bente Jønsson, Pixabay

Males mares (però reals)

Laura de Andrés Creus

Imatges del blog d'Anna Manso, i la portada del seu llibre

Mares sense complexos

«Quan va néixer el segon menor d'edat a càrrec (MEC) vaig reconstatar que la natura no és gens sàvia. Si ho fos, al mateix instant del part a mi i al pare de les criatures ens haurien aparegut dos braços suplementaris. El nostre aspecte físic hauria adquirit una aparença peculiar, però també la mar de pràctica, ja que amb aquells braços extra hauríem pogut arribar a tot. Però no va ser així i ens vam haver d'adaptar».

La guionista i escriptora de literatura infantil i juvenil Anna Manso (Barcelona, 1969) explica en aquesta entrada en el seu blog el somni que molts pares i mares hem tingut reiteradament: dotar-nos de braços extra per poder arribar a tot. En el seu cas encara se li va girar més feina amb el naixement d'un altre fill, el tercer MEC, com anomena la seva prole. Tot va començar quan el 2010 la periodista Eva Piquer li va demanar col·laborar al portal Criatures.cat per parlar de la seva experiència com a mare. «La proposta em va sorprendre perquè sempre m'havia sentit una mare nefasta, la pitjor, gairebé, i així li vaig dir a l'Eva. I parlant-ne vam veure que seria molt bo expressar aquesta frustració a través de l'humor que sempre utilitzo en els meus llibres de literatura infantil i juvenil». Com a provocació i declaració d'intencions li va posar al blog el nom de La pitjor mare del món. Des del 2011 podem llegir les seves reflexions entorn de la maternitat al suplement setmanal del diari *Ara*.

L'Anna Manso va aprofitar l'oportunitat de fer de l'humor bandera i declarar-se mare imperfecta. «Hem viscut una doble pressió. La que exerceix la societat que ens vol perfectes, tant als pares com a les mares, però més a les mares. I que ens ven una imatge idealitzada per l'experiència de tenir fills. I també la que ens provoquem nosaltres mateixos, pares i mares, que volem fer-ho tot bé! I, és clar, és impossible. Cal espifiar-la, equivocar-se per aprendre. Forma part de la nostra essència com a persones. Som humans, no robots».

Pel bé de totes, no ha estat l'única en desacomplexar el paper sobretot de les mares. Som mares, però per damunt de tot som persones i arribem on arribem. I ens en riem de les nostres petites misèries. «Cal més sàtira, més humor, més autoparodia. Per sort cada vegada és més comú, i el crit de les dones que expliquem que la maternitat (i la paternitat) no és un camí de roses que creix».

Mares a punt de tornar-se boges

Al camí de l'autoparòdia s'arriba sovint des de la desesperació. És el que li va passar a la Laura Baena (Màlaga, 1981), fundadora del Club de las Malas Madres. Treballava com a directora creativa en una empresa publicitària i la maternitat la va agafar amb el pas canviat. Els horaris eren impossibles i amb prou feines podia veure la seva filla petita. En mig d'aquesta desesperació, va trobar a Twitter la seva vàlvula d'escapament. A través d'aquesta xarxa, on es definia com una «mare imperfecta amb molta son i poc temps lliure», explicava les seves anècdotes. No van trigar a sumar-se-li moltíssimes mares que trobaven en els seus missatges plens de sentit d'humor un mirall en què reflectir i compartir

«Cal espifiar-la, equivocar-se per aprendre. Forma part de la nostra essència com a persones. Som humans, no robots»

Imatges de la web Club de las Malas Madres

les seves vides caòtiques. Les xarxes socials van fer la resta. Baena deixar la feina a l'empresa publicitària i va fundar el Club de las Malas Madres, un referent avui en dia en temes de maternitat, conciliació i igualtat.

Com a moltes mares treballadores, Baena es va sentir enganyada de pertànyer a una generació de dones que ens vam creure la igualtat i vam pensar que arribaríem tan lluny com volguéssim. El camí de l'humor desacomplexat va aplanar el de la crítica i la reivindicació. Fa quatre anys que el Club de las Malas Madres recull la veu de milers de dones que han hagut de renunciar a la seva carrera professional o bé han estat directament expulsades del mercat laboral per no poder complir les normes rígides que el regeixen. «Hi ha dos aspectes principals que expliquen que la maternitat sigui un moment crític en la vida professional de les dones. Per una banda, la rigidesa del mercat laboral i la centralitat que es dona al treball productiu, motiu pel qual moltes famílies prenen decisions que impliquen interrupcions o modificacions en les jornades laborals per poder tenir cura dels menors. En segon lloc, aquesta decisió recau principalment en la dona, i això fa que quan som mares es comencin a destapar els rols de gènere que empenyen les dones mares a ser les responsables de la cura de la llar», denuncien des d'aquest club.

Treballar i ser mare és una autèntica carrera d'obstacles que sovint acaba en una renúncia: o la carrera professional o veure créixer els teus fills. «No podem parlar d'una decisió lliure i individual, sinó d'una renúncia», confirmen des del Club de las Malas Madres. «En el nostre estudi ‹Somos Equipo 2017› constatàvem que 6 de cada 10 dones renuncien a la seva carrera professional reduint la jornada laboral, agafant una excedència o abandonant directament el mercat laboral». D'aquí que hagin creat l'associació Yo No Renuncio, una entitat sense ànim de lucre que neix com a moviment per reivindicar la conciliació de la vida familiar amb la laboral i personal. En aquest equilibri gairebé impossible, les dones són les que majoritàriament supleixen les mancances de cobertura d'un mercat laboral deficient. Segons dades de la UGT de Catalunya, 3 de cada 4 dones segueixen signant contractes a temps parcial. I també són les dones les que, empeses per les necessitats d'organització familiar, abasseguen la sol·licitud de permisos de conciliació vigents a la llei. El 93% de les excedències per cura de menor són agafades per dones. I, el 2017, 1 de cada 4 va acollir-se a una reducció de jornada per a la cura dels seus menors.

«Ens costa conciliar i la nostra carrera professional es veu afectada. Especialment les dones. Els homes, la majoria, parteixen amb avantatge. Jo dic que molts dels meus companys fan dúmping, perquè en la mateixa situació que la meva tenen més temps i un cervell més desocupat de l'organització logística. Els homes han de prendre consciència i actuar en conseqüència. I les dones hem de dir prou», argumenta Anna Manso.

Aquesta situació en la vida laboral de la mare treballadora no es re-

«Cal posar sobre la taula que no podem arribar a tot (ni ganes). I que és important relaxar-se i no carregar amb un sentiment que és el pitjor de tots: el sentiment de culpa»

Club de las Malas Madres

«Necessitem compartir les dificultats, després de fer-ho des de l'angoixa i el patiment i fins i tot la pena més legítima, mitjançant el riure. Riure sempre va bé»

sol amb el pas del temps. Al contrari, la bretxa salarial s'eixampla a mesura que ens anem fent més grans. Només cal resseguir-ne l'evolució. L'informe «Bretxa i desigualtats salarials de gènere a Catalunya», de la UGT de Catalunya, indica que la incorporació al mercat laboral dels i les joves es produeix ja amb desigualtats salarials. Tot i els salaris baixos, elles cobren un 23% menys que els homes. Aquesta diferència té a veure, en part, amb la segregació ocupacional, a través de la qual les dones treballen en sectors i ocupacions menys remunerades al mercat laboral. La primera generació, que està plenament incorporada al mercat laboral (la dels 25 als 34 anys), augmenta els ingressos en la mateixa quantitat en relació amb la generació anterior, independentment del sexe, al voltant dels 9.000 euros. La bretxa disminueix així fins al 13,8%. En la segona generació (35-44 anys), etapa que coincideix amb la promoció econòmica i amb l'edat reproductiva, la bretxa augmenta fins al 18,3%. I a partir d'aquesta imatge, la pèrdua de pistonada en el mercat laboral comencen a cobrar-se la seva hipoteca: en la tercera generació (45-54 anys) la bretxa s'amplia fins al 28,3% i s'enfila fins al 31,3% a la generació de més de 55 anys. I culmina amb unes pensions un 40% inferior que la dels homes.

Davant aquest escenari, què podem fer? «El paper de la conciliació de la vida laboral i familiar ha de ser clau a l'hora de dissenyar qualsevol pla d'empresa, perquè està demostrat que fomentar la conciliació en les organitzacions millora la productivitat i redueix l'absentisme laboral», indiquen des del Club de les Males Mares, alhora que recorden que «cal que aquestes mesures de conciliació siguin corresponsables», com per exemple, la igualació dels permisos de paternitat i fer-los intransferibles amb els de la dona. També proposen compactar les jornades i fer-les més flexibles en l'entrada i la sortida perquè qualsevol persona pugui adaptar-se segons la seva vida personal i que s'ofereixin mesures de conciliació a qualsevol persona treballadora, no només a aquelles que tenen fills.

«El que ens ha fet més mal és no plantar-nos. No alçar la veu. Callar quan a tots ens va fatal i no compartir les nostres grans i petites misèries» –explica l'Anna Manso– «Jo en dic l'autèntica majoria silenciosa, la de les mares i pares cutres, que som tots. Cal posar sobre la taula que no podem arribar a tot (ni ganes). I que és important relaxar-se i no carregar amb un sentiment que és el pitjor de tots: el sentiment de culpa».

«Necessitem compartir les dificultats, després de fer-ho des de l'angoixa i el patiment i fins i tot la pena més legítima, mitjançant el riure. Riure sempre va bé». LT

De la reivindicació de drets de les dones a la reflexió interna de canvi dels homes

Bernat Escudero Pachón, Homes Igualitaris de Catalunya

Les dones i els homes hem commemorat un any més el 8 de Març, el dia internacional de totes les dones.

Un dia ple de reivindicacions, d'homenatges i d'esperança. En la celebració del 8 de Març, recordem la vaga de les obreres tèxtils nord-americanes de 1857, l'incendi de la fàbrica Cotton o el de la Triangle Shirtwaist Company, de Nova York, a on van morir 142 obreres que l'any anterior havien mantingut una important vaga per demanar millors condicions laborals.

Des de l'inici de la revolució industrial, Catalunya no va quedar al marge de les reivindicacions de les dones per millorar les precàries condicions laborals. Un exemple n'és la vaga que 3.500 treballadores del sector tèxtil d'Igualada van fer el 1881.

Des de llavors, les fites aconseguides són moltes, però no ens podem permetre ni un pas enrere. En els últims anys la nostra societat ha avançat cap a la igualtat de forma important i significativa quant als drets de les dones, però encara hi ha molts objectius a aconseguir; les morts per violència masclista són un clar exemple que la igualtat i el respecte cap a les dones no s'ha assolit.

El projecte per construir una societat basada en la llibertat, el respecte i la igualtat d'oportunitats, de valor i de tracte entre dones i homes és el camí en què és cabdal el compromís i la implicació dels homes.

El treball per la igualtat, la nostra societat el cataloga exclusivament com una reclamació de les dones. Aquesta visió no és completa, és parcial, perquè la igualtat ens afecta molt als homes ja que és el nostre camí cap a la millora del nostre propi benestar.

Sense oblidar totes les discriminacions sexistes que pateixen les dones, els homes també hem de ser conscients que el masclisme també ens afecta. Els homes protagonitzem majoritàriament problemes socials com el fracàs escolar, la violència masclista, la violència homofòbica, les conductes de risc que acaben provocant els accidents de trànsit, les addiccions d'alcoholisme, drogodependències, la delinqüència urbana... i tot queda reflectit posteriorment als centres penitenciaris; 9 de cada 10 persones empreso-

Manifestació 8-M de 2019, Barcelona (fragment). Ajuntament de Barcelona, Flickr

Manifestació 8-M de 2019, Barcelona (fragments). Ajuntament de Barcelona, Flickr

nades a Catalunya són homes. Què fem els homes? Ens ho hauríem de preguntar profundament.

Els homes hem de prendre consciència que al llarg de les nostres vides anem aprenent a seguir, des de ben petits, referents de gènere masculí tradicional i hegemònic. Referents amb aspectes sexistes i no igualitaris. Amb aquests referents no fem més que adquirir rols de gènere masculí que, per exemple, poden fer que actuem amb conductes excessivament agressives o violentes, no respectuoses amb la diferència, que visquem una paternitat distanciada i, per tant, no satisfactòria, o que no explorem ni expressem els nostres sentiments d'una forma responsable i en harmonia. Aquestes són només algunes mostres que el masclisme, la masculinitat tradicional i que es mostra com l'hegemònica no ens beneficia, sinó que ens perjudica.

Per tant, els homes hem d'assumir la nostra responsabilitat individual i col·lectiva davant la discriminació i el sexisme contra les dones i, per altra banda, per una millora del nostre benestar personal.

Els homes ens hem d'implicar en la igualtat. No podem continuar mirant cap a un altre costat. Els homes actuals no som culpables dels milers d'anys de masclisme que conformen la nostra història. Però sí que és la nostra responsabilitat col·lectiva reconèixer les injustícies que el model tradicional masclista ha generat, principalment sobre les dones. Aquest és el punt de partida necessari per a la reconstrucció d'una societat que es basi en noves relacions i valors.

La nostra responsabilitat individual consisteix en el compromís personal de fer tot el possible per no reproduir el masclisme i la discriminació a les nostres vides, en el nostre entorn familiar i social més immediat.

Ens hem aturat a pensar en els guanys que obtindríem els homes amb la igualtat? De veritat creiem que val la pena continuar tancats i negant el canvi?

El masclisme també és dolent pels homes. El masclisme i el sexisme són els nostres enemics comuns. Donem suport a les justes reivindicacions de les dones i reflexionem internament sobre el nostre paper a les nostres vides i la societat.

Treballem per la igualtat, visquem el canvi que tenim pendent.

Fem-ho per elles i per nosaltres. LT

En quin conveni col·lectiu posem les dones llogades per parir?

Núria González, advocada i presidenta de L'escola AC

Foto de MarijoAH12, Wikipedia

Des de sempre el cos de les dones ha sigut font de riquesa que tothom ha aprofitat excepte les mateixes dones. Hem fet sempre les feines més precàries sense ser retribuïdes, per allò del caràcter generós i l'instint de cuidar de totes les persones que tenim al voltant, sempre per davant de nosaltres mateixes. És curiós que fins ara cap partit polític hagi aixecat de manera seriosa mai la veu perquè aquest treball que l'Estat s'estalvia i que forma part del PIB sigui reconegut com a tal. Perquè aquesta feina domiciliària sí que és un treball. Tot i això, últimament sembla que per a alguns és molt més vital i urgent donar aquesta categoria de «professió» a l'explotació sexual de les dones que és la prostitució. Ocupació per a dones pobres, evidentment.

I ara, l'última ocurrència del sistema ultraliberal que ens ha tocat sobreviure és que gestar i parir també ha de ser treball de dones pobres. Un treball que ha de consistir en el fet que aquestes dones, la pobresa de les quals és normalment proporcional al seu «altruisme» vers a la gent desconeguda, gestaran i pariran nens i nenes per a aquestes persones desconegudes de les quals només sabem que ho podran pagar. I només en sabem això perquè ningú els pregunta res més abans de donar-los i d'inscriure una criatura com a seva, que només ho és en virtut d'un contracte mercantil, mitjançant el qual es lloga el cos d'una dona i es comercialitza amb nadons que s'entreguen a qui contracta, sempre, sempre, previ pagament.

I ara ens hem de preguntar: és una feina, parir per a altres? Rebaixarem a la categoria de treball remunerat les funcions vitals i úniques de les dones com és el fet de gestar i donar a llum? En quin conveni posarem les mares paridores? Com avaluarem la qualitat del producte-nadó o la productivitat de la treballadora-paridora?

La proposta que tenim sobre la taula és que acceptem com a bona i digna l'opció que les dones guanyin diners llogant el seu ventre en comptes d'una feina estable i ben remunerada. Se'ns convida a «legalitzar» una pràctica prohibida ara mateix al nostre país: el Tribunal Suprem considera que va contra els drets humans de les dones,

És una feina, parir per a altres? Rebaixarem a la categoria de treball remunerat les funcions vitals i úniques de les dones com és el fet de gestar i donar a llum? Com avaluarem la qualitat del producte-nadó o la productivitat de la treballadora-paridora?

Els nens i nenes acabats de néixer es converteixen en objecte de contracte inclús abans d'arribar a aquest món. Són pactats, seleccionats, examinats i rebutjats si no compleixen les expectatives de qui ha pagat la factura

dels nens i nenes, i també contra l'ordre públic. Així es va establir el 2014, però el que diu el Tribunal Suprem en segons quina matèria no sembla paraula de deessa.

Ara, les revistes i les televisions, incloses les públiques, ens bombardegen amb reportatges insuportablement cursis en què famosets i famosetes ens presenten «els seus fills nascuts per gestació subrogada» (Miguel Bosé, Ricky Martin, Miguel Poveda...), o amb notícies absolutament dramàtiques, dignes d'una crònica de guerra, en què «pobres famílies estan atrapades a Ucraïna i no poden portar als seus fills a Espanya». És molt significatiu que en cap de les dues modalitats no apareixen mai les dones mares que han parit aquests fills que, de sobte, són fills d'altres que mai ha parit ningú.

Però ¿on són aquestes dones? Doncs la veritat és que no en tenim gaire idea, perquè després d'haver donat un producte perfecte (nadons) amb què han complert la seva part del contracte, les empreses intermediàries, que són qui realment estan guanyant molts diners amb aquest negoci dels ventres de lloguer, es desentenen totalment d'elles, sigui quin sigui el seu estat mental o físic després del part. Els pares contractants tampoc no tenen cap obligació de tenir-hi cap mena de relació. És clar que si pensem que en comptes de tractar-la com una persona se l'ha utilitzada com un atuell, un recipient, tampoc és d'estranyar que el destí d'aquestes dones importi ben poc a uns i altres. Aquesta és la nova feina estrella que ens proposen a les dones fèrtils en ple segle XXI. Ja tenim dues opcions, segons aquesta teoria. Abans sempre ens podíem fer putes i ara també podrem gestar i vendre els nostres nens i nenes. Amb aquestes ofertes suculentes i irrenunciables davant, ¿per què volem les dones treballar al mercat de treball formal, lluitar pels nostres drets laborals o fer cap d'aquestes angunioses i mal vistes tasques que comporta qualsevol activitat reivindicativa sindical?

Imagineu, amb la precarietat laboral que patim, amb els salaris paupèrrims que rebem, que encara són un 30% pitjors per a les dones, la inestabilitat laboral i els preus de

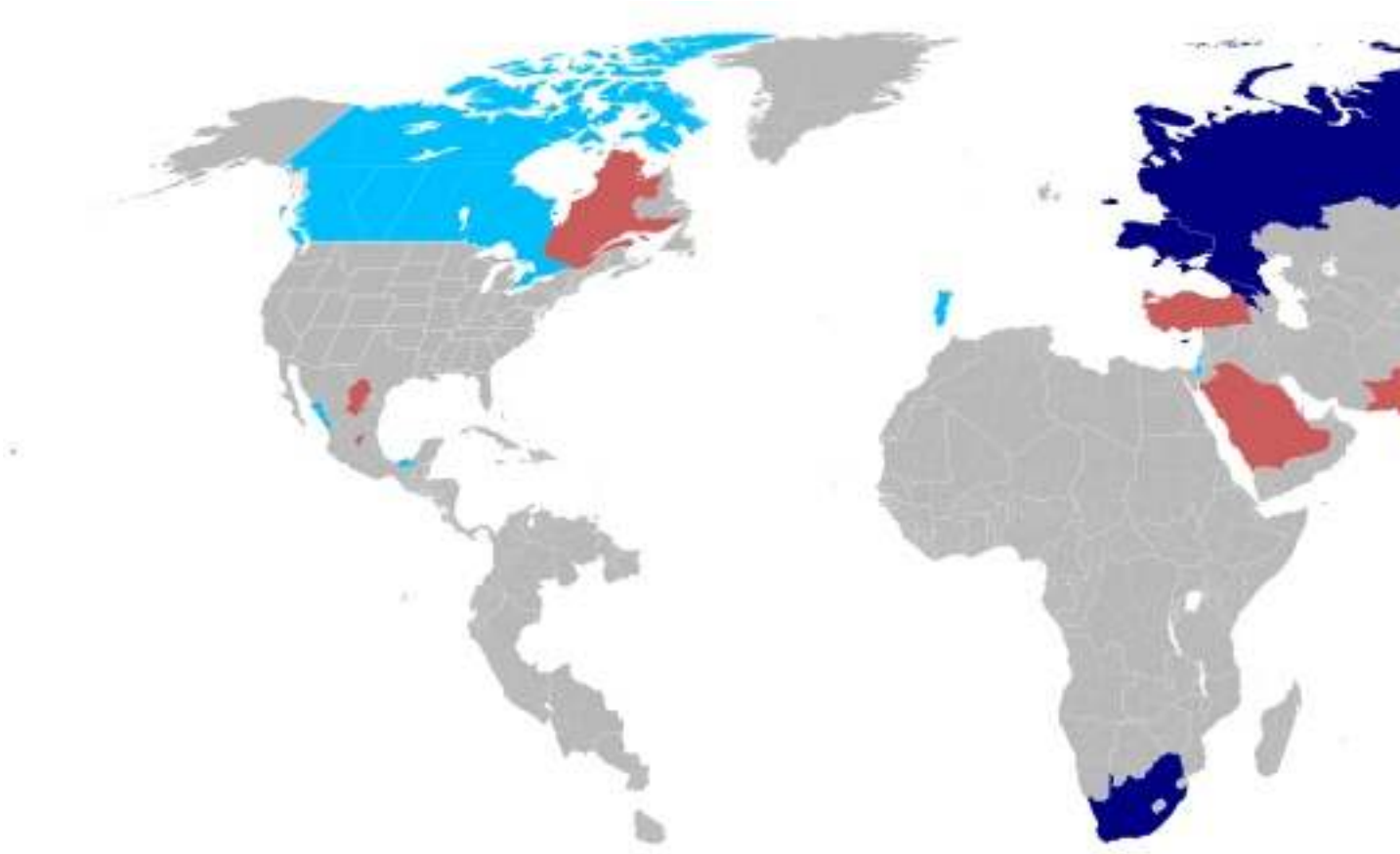

qualsevol cosa que estan molt per sobre de la mitjana dels nostres salaris, especialment també per als i les joves, ¿quina dona en edat fèrtil al nostre país no es plantejaria com a opció real, si li ofereixen uns 15.000 euros en concepte de compensació per molèsties que és el que proposa Ciutadans, això sí, i fer d'incubadora humana per donar solució a les moltíssimes situacions de necessitat que sabem que pateixen les famílies treballadores, cada vegada més empobrides? Acabaríem amb la precarietat laboral d'una tacada, ja que passaríem d'un país de dones treballadores a dones paridores.

Ara, les empreses intermediàries de ventres de lloguer. Molts pensen que la seva intenció és captar una demanda de pares contractants que realment no existeix a Espanya. Els qui busquen un ventre de lloguer no passen del 0,03% de les persones que volen tenir descendència. L'interès està precisament en les dones espanyoles i catalanes que, a més d'estar en la situació abans descrita, hem de reconèixer que estem bastant sanes, i a més tenim una seguretat social gratuïta que cobriria les despeses dels parts al 100%, amb la qual cosa les pròpies despeses de les empreses baixarien mentre els seus beneficis es dispararien. Ja

Si una dona altruista vol parir per a altres, pot donar el seu fill a l'Estat, que el darà en adopció a una família que hagi passat tots els tràmits de la idoneïtat, sense un sol euro pel mig

no haurien de pagar ni els metges caríssims dels Estats Units ni els dels països de l'Est, que encara que són més barats, alguna cosa cobren. Espanya i Catalunya esdevindrien el paradís de les empreses de ventres de lloguer: pobresa femenina, falta d'expectatives, dones sanes i sanitat gratuïta. Més no poden demanar.

I tot això és un negoci que se sustenta, a més d'en dones en situació de necessitat, en els més indefensos de la nostra societat, els nens i nenes acabats de néixer, que es converteixen en objecte de contracte inclús abans d'arribar a aquest món. Són pactats, seleccionats, examinats i rebutjats si no compleixen les expectatives de qui ha pagat la factura. Nens als qui, d'entrada, se'ls ha trepitjat el seu dret humà a la pròpia identitat, que mai no podran conèixer, ja que és imprescindible per qui contracta que aquesta mare desaparegui dels papers, per poder dir –com alguna d'aquestes persones m'ha dit a mi– «que els seus fills no

Regulació legal de la gestació subrogada en el món

- Legals totes dues formes: retribuïda i altruista
- Sense regulació legal
- Legal només de forma altruista
- Permesa entre familiars fins a segon grau de consanguinitat
- Prohibida
- No regulada/situació incerta

Font: Fobos92, Wikipedia

Aquest negoci pretén, per poder seguir generant milions d'euros de guany, despullar de qualsevol mena d'humanitat el més humà que existeix, la maternitat

tenen mare». Aquest és el lloc de les dones en aquesta nova indústria que ens proposen com a oportunitat laboral, d'aquest nou «feminisme liberal», que és un d'aquests conceptes nous tan coherents com el de «gestació subrogada ètica». Cap del dos té cap relació amb la realitat.

I el millor de tot aquest tema és que ens el volen vendre com una fita de la llibertat de les dones a fer el que vulguem amb el nostre cos. Ens roben inclús consignes històriques del feminisme sense cap rubor per justificar la pràctica més patriarcal i abusiva, junt amb la prostitució, que existeix. Crear una societat on les dones treballadores no tinguem més opció que vendre els nostres fills per poder sobreviure. Però, fins i tot, en el cas remot que alguna dona sigui meravellosament «altruista» i vulgui parir per a altres, ja ho pot fer. Pot parir i donar el seu fill a l'Estat, que el donarà en adopció a una família que hagi passat tots els tràmits de la idoneïtat, sense un sol euro pel mig. Tema de l'altruisme resolt.

Cal assenyalar que tota aquesta indústria es munta per garantir un suposat dret a ser pares que no existeix. No confongueu ni ens feu confondre drets amb desitjos, si us plau. L'únic dret que existeix aquí és el dels infants a tenir família, però en cap cas el de l'adult a ser pare, i menys encara, amb el criteri econòmic com a únic factor d'idoneïtat.

Per últim, i com a més important, vull assenyalar la intenció última de qui es dedica a promoure els ventres de lloguer. Aquest negoci pretén, per poder seguir generant milions d'euros de guany, despullar de qualsevol mena d'humanitat el més humà que existeix, que és la maternitat. Vol que les mares deixem de ser mares per passar a ser propietàries dels nostres fills i filles, amb potestat per regalar-los o de vendre'ls al millor postor. Doncs no; les dones som mares, parim els nostres fills, però no en un sentit patrimonialista sinó en un sentit humà. Avui, i espero que per sempre, ser mare no et dona dret a vendre el teu fill o filla. Perquè si ho acceptem així, on posaríem el límit? Perquè si acceptem que és correcte regalar o vendre un fill amb deu hores de vida, hauríem d'acceptar també que és correcte fer-ho amb deu mesos o amb deu anys. És tan contundent com insuportable. Ni les dones ni els nadons som mercaderies.

Les feministes preferim un món on lluitem per millorar salaris precaris que convertir-nos en classe paridora.

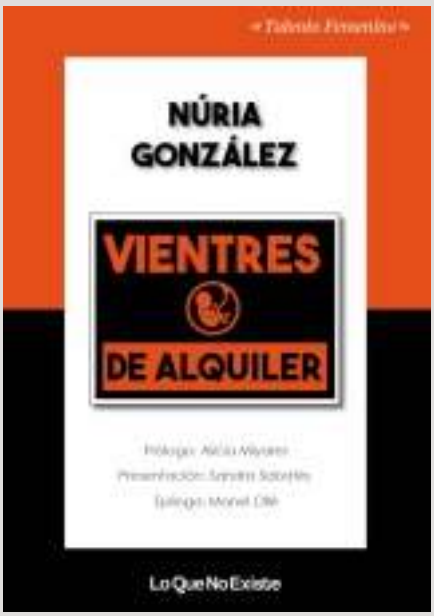

Vientres de alquiler

L'autora, tot elaborant un treball universitari, va simular ser una clienta interessada a trobar un ventre de lloguer i va recórrer als serveis d'una agència especialitzada. Les conclusions van ser demolidores. Aquest treball –una obra d'investigació exhaustiva de tot el que es mou entorn de l'anomenada «maternitat subrogada»–, s'ha transformat en un llibre, una resposta jurídica contundent i argumentada contra una pràctica que «viola els drets més bàsics, tant de les dones com els dels nens» i que recorre les diferents legislacions i regulacions en diferents països del món. L'obra descriu quines parts intervenen en el procés i el paper de cadascuna en les diferents fases: agències intermediàries, clíniques de reproducció assistida, pares contractants, mares gestants i nadons gestats. També introdueix elements claus com «neodret», turisme reproductiu o consentiment viciat. Núria González, advocada especialitzada en bioètica, es mostra totalment contrària al fet que Espanya regularitzi la maternitat subrogada i denuncia com diferents interessos han convertit el desig de maternitat/paternitat en una necessitat comercial fent una crida als mitjans de comunicació perquè acceptin la seva responsabilitat i no converteixin en un conte de fades un debat ètic i jurídic complex. En definitiva, que no utilitzin «encantaments emocionals» i mostrin la crua realitat de «granges de dones de productes-bebè».

Rita Nin

La discriminació múltiple de les dones amb discapacitat en l'accés a la feina

Enriqueta Duran i Eva Pino,
Secretaria de Polítiques Socials
de la UGT de Catalunya
Fotos de Joan Marc Pareja

Bones pràctiques en polítiques de gènere al CET de Grupdem (Montmeló)

La UGT som una organització que **defensem les persones amb discapacitat i el seu dret a la igualtat a la feina, i els seus drets laborals. Un dels nostres principis és aconseguir millorar la qualitat de vida de les persones amb discapacitat mitjançant mesures que impulsin la inclusió social** a través d'una ocupació de qualitat, una formació adequada i la consecució de l'accessibilitat universal.

Actualment, les polítiques sociolaborals que aborden la discapacitat han sofert un estancament, en part perquè l'agenda política ha prioritzat altres temes, i per les retallades pressupostàries a la despesa pública en aquest àmbit. Això ha comportat que s'hagin deixat de desenvolupar polítiques i mesures dirigides a avançar en la igualtat efectiva dels grups més vulnerables a la discriminació, entre ells les persones amb discapacitat i, especialment, les dones.

Segons les darreres dades que disposem, **a Catalunya 133.304 dones en edat laboral (16-64 anys) tenen reconeguda una discapacitat** d'almenys el 33%, fet que representen el 46,6% del total. Percentualment tenen un pes menor que els homes[1] i els dona poca visibilitat. Tot això fa que no s'atengui adequadament les seves demandes i necessitats.

La UGT de Catalunya considerem que les dones amb discapacitat són víctimes d'una discriminació múltiple i entenem que és fonamental fer evident la seva situació i promoure polítiques que combatin les discriminacions i desigualtats que suporten. Aquesta és la intenció que tenim amb aquest article, fer visible la vulnerabilitat en què es troba aquest col·lectiu al pertànyer alhora a diversos grups que es troben en desavantatge i sobre el que incideix més d'un factor de discriminació.

Primer de tot, hauríem d'aclarir què entenem per discriminació múltiple. L'article 2 lletra *m)* de la Llei 17/2015, del 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes, la defineix de la següent manera: «La situació en què una dona, pel fet de pertànyer a altres grups que també solen ésser discriminats, pateix formes agreujades i específiques de discriminació».

Tanmateix, l'article 7.4 del Reial decret legislatiu 1/2013, de 29 de novembre, pel qual s'aprova el text refós de la Llei general de drets de les persones amb discapacitat i de la seva inclusió social, assenyala que «les administracions públiques han de protegir de manera singularment intensa les persones o el grup de persones especialment vulnerables a la discriminació múltiple com ara les nenes, els nens i les dones amb discapacitat, la gent gran amb discapacitat, les dones amb discapacitat víctimes de violència de gènere, les persones amb pluridiscapacitat o altres persones amb discapacitat integrants de minories».

Tenint més clar aquest concepte, ens agradaria facilitar una descripció de la situació de les dones amb discapacitat en el mercat de treball. Per tenir aquesta visió, només es disposen dades de l'àmbit de l'Estat espanyol[2]. A la taula següent es pot comprovar com en tots els nivells d'activitat, **les persones amb discapacitat mantenen una gran bretxa respecte a les persones sense discapacitat. Si la situació de les dones**

1 Departament de Treball, Afers Socials i Famílies, 2017.

2 Institut Nacional d'Estadística, *L'ocupació de les persones amb discapacitat*, 2017.

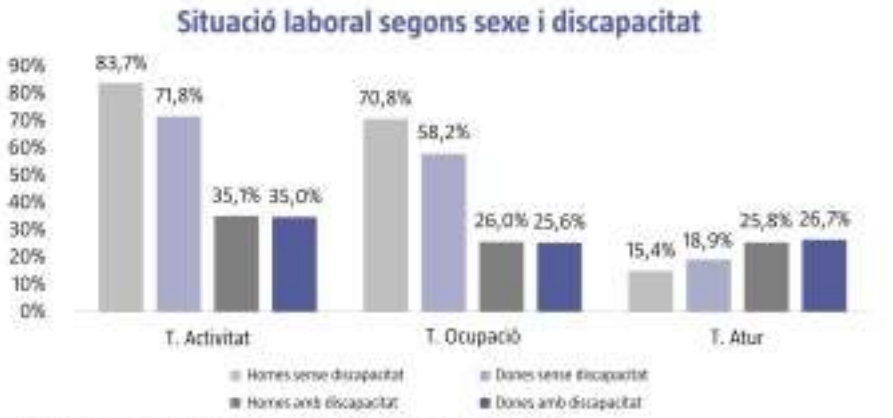

Font: INE, *L'ocupació de les persones amb discapacitat*. Espanya, 2017

en el mercat de treball és ja més desavantatjosa, tenir a més una discapacitat incideix negativament en el seu grau de participació en el mercat de treball. La baixa activitat de les dones amb discapacitat, d'un 35% davant del 71,8% de les dones sense discapacitat, sumada a l'elevada taxa d'atur, del 26,7% davant d'un 18,9% de les dones sense discapacitat, són dades que ens evidencien una menor presència activa en el mercat laboral. Una altra dada que ho reafirma, és que **les dones representen el 54% del total de l'atur registrat de persones amb discapacitat**.

L'any 2018 a Catalunya només es van fer 5.723 contractes a dones amb discapacitat, el 38,1% del total realitzada a persones amb discapacitat i només el 0,17% de l'any. Aquesta dada, a més d'indicar-nos l'escassa presència de la dona amb discapacitat en la contractació realitzada a Catalunya, ens assenyala que en la contractació a població amb discapacitat hi ha més presència masculina (61,9%) que en el conjunt de la contractació catalana (52,3%)[3].

La discriminació múltiple o interseccional que pateixen les dones amb discapacitat és totalment inqüestionable quan analitzem el seu salari. Un altre cop només tenim dades d'àmbit estatal, fet que posa en evidència que el nostre Govern no desenvolupa els mecanismes per a l'adequació d'estadístiques i estudis amb perspectiva de gènere que s'obliga per llei[4].

3 Observatori del Treball i Model Productiu, Població amb discapacitat i mercat de treball, any 2018.
4 L'article 56 de la Llei 17/2015, del 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes assenyala que per a garantir la integració efectiva de la transversalitat en la perspectiva de gènere, les administracions públiques de Catalunya han de «dissenyar mecanismes i introduir indicadors estadístics per a millorar el coneixement de la incidència d'altres variables que siguin generadores de discriminacions múltiples en els diferents àmbits d'intervenció.»

Salari de les persones amb discapacitat i bretxa de gènere. Espanya 2016

	Guany per treballador/any Homes	Dones	Relació salari D/H	Guany per hora Homes	Dones	Relació salari D/H
Total	20.614,2	17.365,0	84,2%	13,1	12,0	84,2%
Segons contracte específic de discapacitat						
Contracte específic de discapacitat	19.032,3	14.917,3	78,4%	12,1	10,6	78,4%
Altres contractes	21.179,0	17.971,4	84,9%	13,5	12,4	84,9%
Segons bonificacions o reduccions en les quotes de cotització per discapacitat						
Sense bonificacions o reduccions	23.530,3	19.573,6	83,2%	15,2	13,7	83,2%
Amb bonificacions o reduccions	16.630,6	13.427,7	80,7%	10,4	9,2	80,7%
Segons grau de discapacitat						
De 33% a 44%	21.085,3	17.704,3	84,0%	13,4	12,3	84,0%
De 45% a 64%	20.150,1	16.773,1	83,2%	12,8	11,6	83,2%
De 65% i més	19.409,1	17.206,0	88,6%	12,6	11,8	88,6%
Segons tipus de discapacitat						
Física	21.710,6	18.305,5	84,3%	13,8	12,6	84,3%
Intel·lectual	12.574,7	10.380,8	82,6%	8,1	7,1	82,6%
Mental	15.815,2	15.967,4	101,0%	11,1	11,2	101,0%
Sensorial	22.286,4	17.784,8	79,8%	13,9	12,5	79,8%
Segons l'edat						
De 16 a 29 anys	15.724,2	13.500,4	85,9%	10,4	9,8	85,9%
De 30 a 44 anys	24.775,3	19.811,8	80,0%	15,0	13,1	80,0%
De 45 i més anys	29.593,2	22.041,4	74,5%	18,1	15,0	74,5%

Font: INE, *El Salari de les Persones amb discapacitat. Sèrie 2010-2016.*

Bones pràctiques en polítiques de gènere al CET de Grupdem (Montmeló)

Si observem la taula següent, comprovarem que reben un salari inferior als homes amb discapacitat en totes les situacions, excepte si ambdós tenen discapacitat mental, en què els salaris estan equilibrats. **Les dones tinguin un major o menor grau de discapacitat, tinguin una discapacitat física o intel·lectual, tinguin o no un contracte específic de discapacitat o bonificat, tinguin l'edat que tinguin, guanyen menys que els homes.**

I quines són les dones amb discapacitat que pateixen una bretxa salarial més gran respecte als homes? Les que tenen 45 i més anys, les que tenen un contracte específic de discapacitat i les que tenen una discapacitat sensorial.

Observant aquesta taula també veiem que les diferències són més grans en els guanys per any que en els guanys per hora, cosa que ens indica que segurament tenen contractes de menys hores i de menys durada que els homes.

Podem concloure que les desigualtats de gènere que hi ha en el mercat de treball del conjunt de la població catalana es reprodueixen en la participació en el mercat laboral de les persones amb discapacitat, i que, això sí, les seves condicions salarials i laborals són bastant pitjors que les de la població general. Aquesta percepció posa de manifest que **és necessari incloure la perspectiva de gènere en totes les polítiques i mesures dirigides a promoure la inserció sociolaboral de les persones amb discapacitat**.

Clarament, les persones amb discapacitat es troben en una situació de desavantatge en el mercat de treball, tant per accedir al mercat laboral com per mantenir-s'hi dins, i en general per poder participar en igualtat de condicions que la resta de persones. En aquest sentit, tenen més possibilitats de ser contractades en aquells sectors que presenten i acumulen més desigualtats, com són salaris més baixos, més rotació, més temporalitat i menys possibilitats de promoció. Si a aquesta situació afegim el fet de ser dona, les dificultats per superar les discriminacions que es trobaran pel camí seran més grans.

Les dades que hem presentat en aquest informe són dades que es mantenen inalterables en el temps i que es repeteixen any rere any. Les considerem negatives i cal deixar-nos d'excuses i acceptar que les mesures dirigides a la integració laboral de les persones amb discapacitat no estan funcionant. Necessitem urgentment **integrar la perspectiva de gènere per tal de promoure que les persones que són més susceptibles a patir discriminacions per diferents factors, com les dones amb discapacitat, tinguin les mateixes possibilitats d'accedir a una ocupació, al mateix salari i amb les mateixes condicions**.

La UGT de Catalunya considerem indispensable garantir el seu accés al mercat laboral per aconseguir la seva plena integració en la societat, i per això creiem que **és urgent fer un replantejament de totes les polítiques d'integració de les persones amb discapacitat i aprofitar aquesta oportunitat per impulsar la igualtat de tracte i proposar actuacions des de la perspectiva d'igualtat d'oportunitats**.

En aquest sentit, és fonamental el treball conjunt dels poders públics amb els interlocutors socials en el disseny, desenvolupament i avaluació de qualsevol mesura o política sobre discapacitat. **El diàleg social és essencial i indispensable per a la formulació i aplicació de les polítiques actives d'ocupació en aquesta matèria.** Però hem de dir que en els darrers anys no podem parlar de diàleg social en aquesta matèria, ni de participació, ni de consulta. Així, mentre que el diàleg social i la nostra participació no estiguin a l'agenda política dels governs, **els sindicats igualment hem de continuar avançant en la igualtat i consolidar la igualtat d'oportunitats especialment a través de la negociació col·lectiva** amb la inclusió de clàusules en els convenis col·lectius i millorant els continguts en matèria de discapacitat en la negociació col·lectiva amb perspectiva de gènere. LT

En igualtat, seguim igual!

La situació de les dones al mercat laboral és la mateixa que fa deu anys

Eva Gajardo, secretària d'Igualtat de la UGT de Catalunya

Les dones, en pitjors condicions. Les estadístiques ho demostren amb claredat. Les dones continuem patint doblement els efectes de la precarització del mercat laboral remunerat. Rebem directament les actuacions de les polítiques neoliberals i d'unes reformes legislatives que han comportat la flexibilització de la contractació, l'augment de la temporalitat, la congelació salarial i la reducció de la capacitat adquisitiva. Alhora patim les discriminacions i situacions de vulnerabilitat arrelades a l'estructura del mercat laboral català i espanyol, on sempre tenim pitjors condicions. En partir d'una situació anterior més difícil, l'impacte negatiu de l'empitjorament de les condicions de treball encara ha estat més dur que en el cas dels homes.

Igual treball, igual salari? La bretxa salarial com a expressió econòmica de les desigualtats i discriminacions persisteix al voltant del 25%. Hi ha barreres reals en la promoció de la carrera professional, l'anomenat sostre de vidre, que impedeixen anar progressant igual que els homes en la promoció empresarial a llocs amb més responsabilitats i més ben pagats, per a la qual cosa obtenim menys ingressos. Altres raons que expliquen una remuneració final més baixa deriven del fet que estem ocupades en sectors d'activitat de menor valoració, en llocs de treball tradicionalment feminitzats. La persistència social de l'assignació del rol de cura i reproducció a les dones provoca que encara ara, som les que estem treballant majoritàriament en feines relacionades amb aquest estereotip, com la cura dels infants, de la gent gran, la neteja, els serveis personals, etc., feines alhora molt poc valorades, però indispensables per al desenvolupament i sosteniment de la nostra societat. Aquest fet és paradoxal quan ha arribat al mercat de treball la generació de dones més ben formada de la història. També influeixen les diferències retributives en el cobrament de complements salarials i extrasalarials, així com altre tipus de discriminacions derivades d'estereotips de gènere directes i indirectes.

Il·lustració: M. Cristina Abenza Barceló

Conciliació de la vida laboral i familiar. Conciliar la vida laboral remunerada amb la familiar i de la llar és, encara avui, una tasca associada a les dones a Catalunya. Som nosaltres les que conciliem, les que reduïm jornades laborals per atendre familiars i infants o les que ocupem més hores del dia en les feines domèstiques. Segons les dades de l'Enquesta de l'ús del temps a Catalunya referents al 2011, les dones dediquem 1 hora i 39 minuts més al dia a les feines de la casa, mentre que ells treballen de manera remunerada de mitjana 1 hora i 1 minut més al dia. En les qüestions de conciliació patim una doble càrrega: el treball remunerat i el treball no remunerat de la llar amb l'afegit dels inadequats serveis de suport i d'atenció a la cura d'infants i a la gent gran. Hi ha dèficit clar d'escoles bressol gratuïtes, centres de dia per a la gent gran, ajudes a la dependència... En definitiva, malgrat que s'ha avançat, les tasques familiars recauen majoritàriament sota la responsabilitat de les dones i som nosaltres les que portem el pes de la llar. No podem deixar d'assenyalar aquest factor de discriminació com un dels més importants per a les dones al mercat laboral.

Sabem que la situació de les dones al mercat de treball és producte de les relacions patriarcals en què se sustenta la nostra societat. I que les pitjors condicions laborals que patim les dones són reflex d'aquesta relació de dominació. Per tant, cal abordar la problemàtica des de múltiples àmbits com són l'educació en la igualtat, la sensibilització o el foment de la corresponsabilitat. En efecte, sabem que foment de la corresponsabilitat en la regulació laboral, en la negociació col·lectiva i en l'àmbit familiar són molt importants per a la consecució de l'objectiu de la igualtat. És imprescindible assolir un repartiment igualitari de les responsabilitats de la llar i familiars així com del temps de treball remunerat. Per a això, la legislació dels permisos parentals i de cura de menors ha d'avançar, i ha de recollir l'actual realitat social.

Durada mitjana de les activitats diàries detallades per sexe. Catalunya, 2011

Font: Elaboració pròpia a partir de dades d'Idescat

Taxes de fecunditat i edat mitjana de maternitat. Sèries homogènies Catalunya i UE28 (2001-2014)

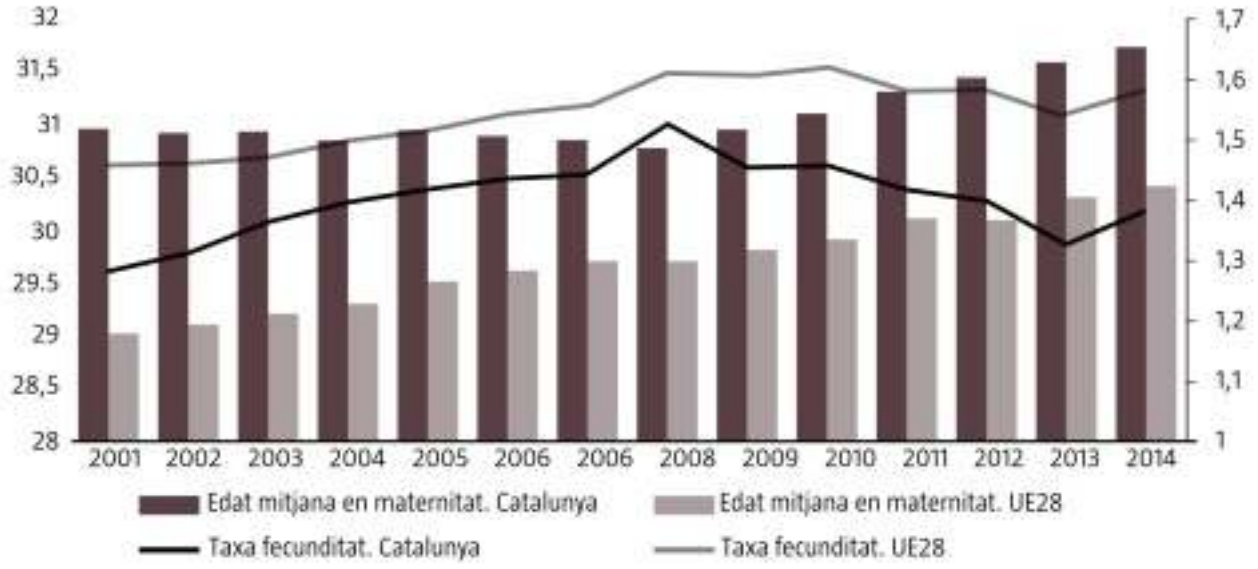

Font: Elaboració pròpia a partir de dades d'Idescat

Els índexs de natalitat. Aquestes són algunes de les raons per a la disminució de la fecunditat a Europa i també a Catalunya, i s'identifiquen com un dels principals obstacles per a la plena participació de les dones en els àmbits professionals i la presa de decisions. Les conseqüències d'una mala distribució de les càrregues familiars no només tenen efectes en la qualitat de vida —personal i material— de les dones, sinó que també tenen efectes que a llarg termini poden posar en perill el sosteniment dels sistemes contributius i de la seguretat social.

L'edat mitjana en la maternitat a Catalunya el 1975 era de 28,3 anys, edat que ha anat augmentant progressivament fins als 31,9 el 2015. Les dones a Europa, tot i seguir la mateixa trajectòria que la catalana, són mares abans i tenen més fills/filles de mitjana. El 2001, la taxa de fecunditat era d'1,28 a Catalunya i d'1,46 a Europa. El 2014 va augmentar fins a un 1,38 i un 1,59 respectivament.

Quant a l'edat mitjana de la maternitat, el 2001 va ser de 30,9 anys a Catalunya i de 29 anys a Europa. Després de 13 anys, aquesta ha augmentat fins als 31,7 anys i 30,4 anys respectivament.

Encara així? En aquest context, les dones estem fartes de tanta precarietat i pitjors condicions laborals. I estem fartes de seguir com fa deu anys. Continuem igual en les bretxes salarials de gènere sustentades en una subocupació situada entorn del 49%. En la contractació parcial, 3 de cada 4 contractes l'ha signat una dona. En manca de llocs directius, on les dones representen només el 32,2%. Som «les reines de la conciliació»: tant les excedències de menor com les reduccions de jornada són agafades massivament per dones. I seguim igual en assetjament a la feina: l'assetjament sexual i per raó de gènere continua sent una de les formes més generalitzades de violència als centres de treball i alhora més oculta. Encara avui, i per últim, es manté igual la cosificació dels cossos de les dones que trobem en algunes feines i que les situa com a objectes i no com a subjectes.

Les dones continuem patint les conseqüències d'un mercat de treball segregat horitzontalment, «un terra enganxifós» que ens relega a sectors d'activitat i ocupacions pitjor remunerades i, d'altra banda, una segregació vertical amb el sostre de vidre que ens limita l'ascens i la promoció en la carrera professional.

Ens trobem, per tant, davant una realitat que està fortament arrelada i que sembla difícil de modificar si no hi ha una voluntat política ferma i decidida. Però els diferents governs d'aquests darrers anys, tant els estatals com els autonòmics catalans, tot i mantenir un discurs favorable, en realitat no han apostat per la igualtat, ja que les polítiques associades han anat perdent pressupost al llarg dels temps.

I per tot això, diem que «en igualtat, seguim igual» i, si estem en el mateix punt, vol dir que no avancem i que, per tant, estem pitjor!

Manifestació 8-M de 2019, Barcelona. UGT de Catalunya

Dones, treballadores i sindicalistes. Com a sindicat feminista, el nostre objectiu és denunciar les situacions de discriminació i reivindicar la igualtat real entre homes i dones en els centres de treball i a l'àmbit privat. Volem posar de manifest en cada acte o acció que organitzi el sindicat que la situació de les dones no ha canviat. Que estem com fa més de deu anys. I que davant la inacció i falta de voluntat política per acabar amb aquesta xacra és necessària la mobilització popular, als carrers, a les empreses i dins la societat en general. Per això, bàsicament, perquè continuem amb condicions econòmiques i socials de desigualtat molt semblants que fa anys, ens vàrem adherir a la crida del moviment feminista a la vaga general del 8 de març.

Cal recordar també que tot i que malauradament encara hi ha discriminacions directes a les empreses, la majoria de discriminacions es donen de manera indirecta i són més difícils de detectar. Per aquest motiu, és necessari calibrar els efectes i la incidència dels acords de la negociació, mantenint en tot moment la perspectiva de gènere i vetllant per la neutralitat dels seus efectes.

Com a dones sindicalistes hem de provocar el canvi de model, particularment en el món laboral i al seu entorn, introduir la mirada feminista en totes les nostres accions i enderrocar els fonaments de l'actual sistema masclista i patriarcal sustentat en les diferents formes de violència vers les dones.

- La taxa d'ocupació femenina va ser d'un 49,5% el 2018 mentre que la dels homes va ser d'un 73,3%
- La taxa d'atur entre les dones va ser d'un 12,09% el 2018 i d'un 10,95% la dels homes
- Les dones són les que continuen signant els contractes a temps parcial. El 22% de les dones ocupades el 2018 ho van ser a temps parcial, enfront del 7,1% dels homes
- Els homes continuen ocupant els llocs directius i alts càrrecs. El 2018 només un 31,1% de personal directiu i gerència eren dones
- Les diferències en la remuneració entre dones i homes continua. La bretxa salarial va ser d'un 23,4% el 2016
- Quant a la conciliació, aquesta encara té cara de dona. El 2017, el 92,8% de les excedències per cura de menor van ser per dones
- L'assetjament sexual i per a raó de sexe continua sent una de les formes més generalitzada de violència als centres de treball i alhora més oculta. LT

Els dilluns són #primeradona a Twitter

Magda Gascon

Cada dilluns, un fil de Twitter amb l'etiqueta #primeradona ens descobreix un reguitzell de dones que tot i haver estat pioneres en tota mena d'àmbits, han quedat invisibilitzades i sovint fora de les enciclopèdies, llibres d'història, mitjans de comunicació i, en definitiva, de l'imaginari col·lectiu.

Es tracta d'una campanya d'On Són Les Dones (OSLD), un grup de dones format a Twitter i conegut per fer visible la desigualtat entre homes i dones en els espais d'opinió dels mitjans de comunicació. Des d'octubre passat cada setmana posen el focus en les dones que han aconseguit «arribat primer» –en podríem dir així– als llocs: les primeres a obrir-se pas a primera fila del poder econòmic, a les finances, les primeres catedràtiques, les caps d'estat i de govern, alcaldesses, les capdavanteres en la lluita antifeixista, en l'àmbit futbolístic, autores literàries, cuineres amb estrella Michelín, dones que compten amb estàtues i escultures, fotoperiodistes, directores d'orquestra, informàtiques, astronautes, de la judicatura... Cada tuit destapa un àmbit i repassa, amb noms i cognoms, dades rigoroses i alguna anècdota, les dones que han inventat, accedit a un càrrec, guanyat un guardó o obert camí, per primera vegada en la història, en bastions tradicionalment masculins (que són la majoria, tot sigui dit) i el temps que ha hagut de passar perquè això hagi pogut ser realitat.

Així, ens descobreixen personalitats de les quals se n'ha sentit a parlar poc o gens, com per exemple, d'**Ángela Ruiz Robles**, la pionera de la informàtica espanyola que va patentar l'any 1949 la seva enciclopèdia mecànica considerada precursora de l'*e-book*. I acompanyen cada fil de Twitter amb dades que podrien semblar-nos d'altres temps, com el fet que el 87,9% de l'alumnat de les facultats d'informàtica espanyoles encara avui siguin homes.

Pel que fa als alts càrrecs de la judicatura, tot i que les dones ja han entrat amb força a les sales de justícia, actualment no n'hi ha cap presidint cap de les quatre audiències provincials catalanes i en tota la seva història el TSJC ha tingut una sola dona presidenta, **Maria Eugènia Alegret**, mentre que d'homes presidents n'hi ha hagut quatre.

El març, la setmana que les dones astronautes van ser notícia als diaris per la cancel·lació d'una missió de la NASA per les talles dels vestits, el #primeradona va abordar les expedicions aeroespacials protagonitzades per dones recordant-nos, entre altres efemèrides, que la primera que va fer un passeig espacial va ser **Svetlana Savitskaya** –campiona mundial de vol acrobàtic, per cert– l'any 1984. El diari *Izvestia* va publicar: «És encantadora i delicada, una

Precursores

amfitriona hospitalària, i li agrada fer patrons i cosir la seva pròpia roba quan té temps lliure».

El dilluns, doncs, han esdevingut per als qui seguim aquesta etiqueta, el dia #primeradona. Uns minuts de lectura, l'estona diària de 8-M com si diguéssim, per no oblidar que els avenços per la igualtat de gènere s'han de continuar lluitant cada dia en tots i cadascun dels camps, des de l'astrofísica fins al món del teatre passant per la política.

Frederica Montseny al míting de la CNT a Montjuïc el juliol de 1977. Manel Armengol, Flickr

La primera degana del Col·legi de Periodistes

Vicenç Sanclemente, sotsdirector de Ràdio 4 de RNE

Montse Minobis, *la Minobis*, ha estat un dels personatges imprescindibles en el període que avui critiquen alguns com la transició. De formació cristiana, de la seva vila originària, Figueres, i amb un clar concepte de «compromís», va passar a una Barcelona efervescent en la seva joventut, on va formar-se a l'hora que creixia el seu activisme en moltes causes: a favor de la dona i de la igualtat i diversitat sexual, a favor de la llengua, a favor d'una professió periodística independent.

Durant uns anys la Minobis, com molts i moltes altres, era present a totes les trobades i mítings possibles: a les Jornades Catalanes de la Dona, al primer Congrés de Periodistes Catalans, al Congrés de la Llengua Catalana. El seu grau d'implicació pública i d'anhel per una societat diferent més justa i igualitària on tothom era igual fos quin fos el seu origen o tendència, era completament conseqüent amb la seva vida privada.

Des de molt jove la va fascinar la ràdio. Va ser una de les pioneres i de les millors veus de Ràdio 4 de RNE, on va fer rigorosos programes de premsa local, comarcal, sobretot de caire cultural i també amb temàtica europea, aquest darrer amb Muriel Casals. La seva actitud personal i independent, el seu tracte directe, de tu a tu, contra qualsevol privilegi, van fer que el seu pas en certes etapes de la professió no fos un «camí de roses». Però va seguir lluitant, a Ràdio 4 fins a jubilarse, però aleshores el seu activisme es va multiplicar.

Va ser la primera dona Degana del Col·legi de Periodistes de Catalunya, la primera dona directora de Catalunya Ràdio. Creadora de l'Agència de Notícies amb visió de gènere, la Independent. I, com Josep M. Huertas Claveria, guia i referent per a moltes i molts periodistes joves d'aquest país, com jo mateix, que ara hem quedat orfes.

El dia del seu comiat vam aplegarnos centenars de persones, la majoria treballadors i treballadores de mitjans de comunicació, dones d'associacions feministes, escriptores, creadores...

Foto de L. Guerrero de l'arxiu personal de Montserrat Minobis, facilitada per J.M. Adell

Vam rebre missatges de Llatinoamèrica, de molts indrets de l'Estat. Dels directors de RTVE Catalunya i de Catalunya Ràdio. Per contra, de poques autoritats i gent de l'«establishment». Que guapo!

Montse, avui la igualtat de les dones, les identitats diverses, la defensa de la llengua catalana, la independència dels periodistes, es consideren com quelcom natural. Ha canviat el llenguatge i la situació. Minobis: Gràcies per haver canviat al món! LT

Impunitat i violències masclistes

Marisa Fernández Gálvez- Advocada, @marisaiuris, Dones Juristes @donesjuristes

Foto de Canvalca. Il·lustracions de waitala.com

Les violències contra les dones emanen de pautes culturals molt arrelades que perpetuen la subordinació i la discriminació de les dones. El sistema patriarcal valora la masculinitat per sobre de la feminitat, un desequilibri de poder històric. A grans trets, això s'anomena sexisme, i el sexisme mata.

Des que es disposa de dades oficials (gener 2003) la violència masclista ha matat quasi mil dones a tot l'Estat espanyol, una realitat esfereïdora. Les xifres de la violència no donen treva. Cada dia, cada hora, cada minut, les violències masclistes devasten la vida de milers de dones i nenes a tot el món. És una pandèmia global que no entén de fronteres, cultures, orígens, classes socials o edats.

A Catalunya i a l'Estat espanyol tenim unes de les legislacions més avançades del món occidental per combatre les violències masclistes; però les lleis estan tenint escassa o nul·la repercussió en la disminució de les violències contra les dones; la impunitat no està renyida amb les lleis sinó amb l'escala de valors vigents en una societat patriarcal.

Parlar d'impunitat comporta parlar de la desconfiança en la justícia; a mitjans del mes de març d'enguany, les xifres oficials deien que de les dotze dones assassinades per violència masclista a l'Estat espanyol, només una havia presentat denúncia amb anterioritat.

La primera pregunta és, doncs, perquè les dones no denuncien? No denuncien per vergonya, pel deteriorament psíquic que causa el maltractament continuat; per por: por a l'agressor, por a no ser cregudes, por al procés judicial; perquè no volen perjudicar a l'agressor, perquè només volen viure tranquil·les.

Les dones no denuncien perquè el sistema penal no és neutre, perquè el gènere no s'ha incorporat a la interpretació i aplicació de les lleis, que va molt enrere de les expectatives creades; les dones no denuncien perquè en moltes ocasions el sistema penal es gira en contra elles, perquè les idees culturals dominants continuen difonent antics mites i estereotips, com el de les denúncies falses que malgrat els desmentiments continus de diferents estudis i informes judicials, generalitzen les sospites sobre les dones.

Quan no hi ha hematomes ni contusions, les dones no denuncien per les enormes dificultats per acreditar les violències; quan no hi ha lesions físiques recents, per les deficiències de la investigació judicial. Una bona prova són les denúncies arxivades, el que s'anomena sobreseïments provisionals, perquè el fet delictiu no es pot acreditar, sigui per falta de testimonis o perquè les declaracions de les parts són contradictòries, que representen un 40% dels procediments penals oberts.

Una altra dada significativa és el nombre d'ordres de protecció atorgades. Concretament Catalunya sempre està a l'últim lloc de l'estadística judicial de l'Estat espanyol: l'any 2018 es van denegar un 46% de les ordres sol·licitades per les dones (dades del Observatorio de la Violencia Doméstica y de Género del Consejo General del Poder Judicial).

Quan des de la ultradreta es parla d'un 80% de denúncies falses, del que realment s'està parlant és de l'esgarrifosa realitat que un 80% de denúncies acaben arxivades, absoltes, lliures, sense condemna.

I encara ens pregunten per què les dones no denuncien.

No deixem de banda que molts agressors utilitzen les contradenúncies o denúncies creuades perquè es retirin o arxivin les causes penals obertes contra ells; és tan fàcil com que l'home denunciat, denunciï al seu torn la dona per suposades agressions, tot i que siguin merament defensives, com esgarrapades. En l'estratègia de criminalització de les dones, que sempre són sospitoses i gairebé sempre condemnades, l'estratagema dona resultats i el sistema acaba imposant la seva pròpia lògica patriarcal. Aquesta paradoxa no seria possible si els operadors policials i judicials tinguessin recursos i formació en gènere, no seria possible sense l'androcentrisme de la justícia.

La interpretació de les lleis no es limita al sentit de les seves paraules. Les lleis es dicten per ser complides, però quan existeix discrepància entre la realitat social i les normes, aquestes poden esdevenir ineficaces, perquè les lleis no són un conjunt de mesures inamovibles que permetin una única interpretació, i les decisions judicials tampoc no són mai una interpretació mecànica de les lleis. En aquest sentit és qüestionable la capacitat del Dret per transformar la realitat. Per modificar la norma social que neutralitza el missatge de la norma jurídica cal resoldre la contradicció que existeix entre els valors socials i els valors continguts a les normes, objectiu que només es pot aconseguir amb polítiques transformadores, que tinguin en consideració l'origen i la causa última de les violències de gènere i que modifiquin les estructures i relacions socials de poder que discriminen les dones.

Retalls pressupostaris, qüestionament del testimoni de la dona, informació inadequada, manca de formació de gènere, pressuposar intencions espúries quan la dona interposa una denúncia, manca de voluntat política. Una de les violències més invisibles i dramàtiques és la violència institucional: quan l'Estat i els seus agents fallen en la prevenció, atenció i protecció del maltractament masclista. LT

Riscos en l'accés dels adolescents en el consum de pornografia

Paul Henri

Sílvia Romeu i José Miguel Camacho, fotos de Pixabay

La sexualitat és un fet inherent a la persona humana, per tant, és present en totes les etapes de la vida. Amb l'arribada de la pubertat, la sexualitat creix en l'individu i els canvis físics se sumen a un interès creixent pel sexe i a les relacions que s'estrenyen fora del vincle familiar. Tot això forma la nova identitat del jove. L'adolescent ha d'afrontar molts canvis que es van produint tant des del punt de vista físic com psicològic i social.

Els adolescents passen per una etapa vital en què l'afectivitat i la sexualitat ocupen un lloc destacat en el seu dia a dia, experimentant aquests aspectes com uns dels més importants d'aquell moment. Aquest fet els condiciona, ja sigui de forma positiva o negativa, en la forma de relacionar-se i de desenvolupar-se per a construir una identitat que puguin denominar com a pròpia. La manera que tenen de viure i d'expressar-se determina, en gran mesura, el desenvolupament que faran en l'àmbit personal.

marcino

Per tant, la sexualitat, l'afectivitat, l'amor, el desig... incideixen d'una manera fonamental en el seu creixement com a persones i, el seu desenvolupament, molt relacionat amb l'entorn, pot fer trontollar l'equilibri psicològic, afectiu i emocional.

L'adolescent experimenta canvis en el pla instintiu. Hi ha un creixement intens i ràpid de la sexualitat, acompanyat d'un gran augment de la impulsivitat, que explica el sentiment de poder que acompanya l'adolescència. Respecte al pla de l'afectivitat, és l'època de les grans variacions emotives, de la lluita entre la dependència i la independència de cara a l'adult, amb la inseguretat i la introversió que aquests canvis comporten.

Actualment, els adolescents no cerquen la informació en l'adult i tampoc tenen tanta importància els seus iguals. Internet aporta respostes satisfactòries a les seves inquietuds habituals.

Amb les noves tecnologies (mòbils, tauletes, ordinadors) la disponi-

bilitat d'accés a materials sexualment explícits ha augmentat dràsticament. Les imatges que s'observen en les filmacions els influeixen de manera clara. S'ha avançat l'edat d'accés a partir de recerques senzilles on es mostren pràctiques de tota mena sense filtres, una oferta majoritàriament gratuïta.

A Espanya, segons explica el psiquiatra infantil i juvenil i professor emèrit de la Universitat de Barcelona, Dr. Josep Toro, «el 28% dels adolescents accedeix regularment a pornografia i d'aquests, el 50% ho fa per buscar informació. Els riscos del consum de continguts pornogràfics són: una activitat sexual prematura, que augmenta la probabilitat de malalties, d'embarassos no desitjats...; actituds no realistes sobre el sexe; actituds enganyoses sobre les relacions interpersonals que fan que augmenti el risc de violència de parella; adaptació de conductes sexuals de risc (manca de precaució...)».

Hem de tenir present que l'adolescent busca informació. Aquests buits de coneixement entorn de la sexualitat i les diferents pràctiques sexuals deixats per l'educació formal són ocupats per la informació sexual provinent de la indústria pornogràfica.

Rainer_Maiores

Kathy Bugajsky

El pas de la innocència de la infància a l'estabilitat de l'edat adulta que es produeix a l'adolescència porta trasbalsos. Aquesta etapa de transició l'han de viure intensament, però és un procés d'aprenentatge terrible si no troba els models o les eines que ajudin a fer-lo. Les conductes de risc pròpies de l'edat es veuen incrementades per uns models donats per una indústria pornogràfica a la qual accedeixen sense dificultat.

En un estudi longitudinal de tipus quantitatiu i qualitatiu (1995-2015) publicat l'any 2016 a The Journal of Sex Reasearch, titulat *Adolescents and Pornography: A Review of 20 Years of Research*, els autors, Jochen Peter i Patti M. Valkenburg, de la Universitat d'Amsterdam, parlen dels predictors de l'ús de pornografia en l'adolescència. Així, conclouen que «els adolescents que fan més ús de la pornografia són principalment mascles, amb una pubertat més avançada, cercadors de sensacions amb relacions familiars pobres o problemàtiques».

Tot i que els resultats que mostra aquest estudi no són alarmants i necessiten més investigació, alerten que tot està canviant molt ràpidament degut a la facilitat d'accés a internet i a la manca de seguiment per part dels adults.

Quines imatges pornogràfiques es mostren a internet i quines són les conseqüències de veure-les a l'adolescència?

L'ús de la pornografia està associat a unes actituds sexuals més permissives i unes creences sexuals més fortes sobre les idees estereotípiques de gènere. Així, molts adolescents descobreixen a internet imatges d'una sexualitat desvirtuada en què la naturalitat brilla per la seva absència i on tot està permès. A més,

natureaddict

es mostra la figura masculina com a dominant en la relació sexual i amb un desig sexual permanent. D'altra banda, la figura femenina es caracteritza per la submissió i la disponibilitat. Aquest fet cosifica la dona i la mostra com a objecte de plaer. El rol de la dona, doncs, deixa de ser el de subjecte amb voluntat i capacitat de decisió pròpia per passar a ser una esclava sexual sotmesa a la voluntat dels capricis de l'home.

D'altra banda, l'ús de pornografia en els adolescents està relacionat amb l'increment dels casos de relacions sexuals íntimes, l'augment de relacions sexuals eventuals i un major comportament sexual agressiu tant en l'acció com en la victimització. Tot això és lògic si tenim en compte que molts dels models que mostren les imatges de pornografia a internet inviten a les relacions sexuals més íntimes, a la promiscuïtat i a una relació agressiva per part de l'home vers la dona. La violència sexual de l'home queda així legitimada per l'adolescent com a model a seguir.

Cal tenir molt en compte que els éssers humans som imitadors per naturalesa. La imitació és la base de l'aprenentatge per observació en la infantesa i en l'adolescència, tot i que imitem al llarg de tota la vida. Els models són, doncs, els referents a seguir.

Què passa amb les imatges de relacions sexuals de tipus pornogràfic que veuen els adolescents? Els adolescents, per una manca d'educació sexual i criteri, poden perdre l'objectivitat. El fet de veure uns models de cossos perfectes i imatges on el plaer està mitificat i simplificat els pot portar perfectament a comparar-se. De tots és ben sabut que les comparacions són odioses, però hi són. Comparar les imatges que veuen a internet amb les seves característiques físiques pròpies pot portar que tot plegat els generi neguit, ansietat, disgust, vergonya, sentiment de culpabilitat i frustració per la manca de coincidència o per les exigències de perfecció corporal, durada de l'acte sexual, idealització de les relacions sexuals i contradicció amb les creences pròpies.

Quan els adolescents passen de la fase d'observació a la fase d'acció es poden donar situacions de risc. Moltes de les imatges que veuen de relacions sexuals són sense el preservatiu. Aquest fet, junt amb les imatges plaents desmesurades, els pot portar a no fer-lo servir en les seves relacions íntimes amb les possibles conseqüències d'embaràs no desitjat, contagi del VIH, la sida i altres malalties de transmissió sexual.

On queda la descoberta innocent del cos de la teva parella? On queda la tendresa, les carícies, la sorpresa, el plaer intern de sentir plaer perquè la teva parella sent plaer?

Cal una educació sexual clara on es parli del respecte entre els membres de la parella, on s'ajustin les demandes i necessitats amb la responsabilitat, on es parli del gaudi mutu com l'objectiu principal de les relacions sexuals. LT

Sílvia Romeu
Mestre de Primària i Logopeda
Màster en Relaxació, Meditació i Mindfulness per la UB

José Miguel Camacho Gutiérrez
Professor d'anglès d'ESO
Máster en Relaxació, Meditació i Mindfulness per la UB

Isabel Muntané i Júlia Vega, sòcies d'Almena Cooperativa Feminista

La necessària revolució de les dones

Magda Gascon, Pere Nin i Rosa M. Puig-Serra, fotos d'Isidre Tiana

Ens reben cordialment en el local que ocupa la seva entitat, Almena Cooperativa Feminista, al bell mig del Raval. Isabel Muntané s'autodefineix com a periodista i feminista, «així de simple i de difícil». Imparteix el Màster de Gènere i Comunicació de la UAB, i forma part del grup #OnSónLesDones que es dedica a denunciar l'escassa presència de les dones opinadores en els mitjans de comunicació. Júlia Vega que, naturalment, també es defineix com a feminista, és psicòloga clínica i social. Ha treballat les qüestions de gènere des de diferents àmbits públics i privats, especialitzant-se en qüestions relacionades amb la violència masclista.

Aviat entenem per què les sol·liciten tantes entitats per impartir cursos. Conscients com són del necessari canvi de paradigma social per poder assolir la plena igualtat de gènere, els agrada explicar-se clarament i didàcticament, amablement no defugen cap tema. Convençudes que els processos personals de sensibilització seran els impulsors per un canvi de mentalitat real, són propositives i busquen aliances estratègiques. Saben que un feminisme revalorat és molt present a la societat i ha entrat en l'agenda pública, i això, el canvi de poder, s'assembla molt a una revolució.

Mares de dos fills i dues filles respectivament, han pogut seguir el procés de conscienciació de les –i els– joves que, malgrat que sembli el contrari, no ho tenen fàcil. Coeducació, sí, però llibres de text farcits d'ideologia patriarcal. Pare i mares, mestres i societat en general que estableixen rols determinats de gènere des de la infantesa. Mitjans de comunicació i publicitat que tampoc ajuden... fins que arriba el reconeixement de la desigualtat. Les moltes dones joves que s'han incorporat al moviment feminista, diuen, han aportat una vitalitat molt enriquidora.

Algunes de les seves paraules màgiques podrien ser educació, complicitat, cooperació, transgressió, comunicació, treball en xarxa i transformació.

Finalitzem l'entrevista coneixent les altres dues integrants de la cooperativa: la periodista Maria Serrano i la politòloga Amanda Alexanian. El cor d'Almena Cooperativa Feminista són quatre dones atrafegades i plenes de dinamisme i entusiasme.

Segons el baròmetre sobre feminisme realitzat no fa gaire per l'empresa de demoscòpia 40dB per a la revista *Contexto*, més de la meitat de la població espanyola es declara feminista. Sembla que això representa un canvi de percepció. A què ho atribuïu?

Isabel Muntané (I.M.): Segurament és perquè en aquests moments el discurs i les reivindicacions feministes estan a l'agenda pública, al carrer, a les institucions. Crec que això ha ajudat la gent a prendre consciència de la realitat en què viu i de la necessitat de lluitar. Tot plegat fa que el feminisme es revaloritzi.

I on som ara exactament? Perquè alhora apareixen fenòmens com els de les «manades» o l'ascens de partits polítics amb un discurs que fa de l'antifeminisme una eina a favor del seu populisme...

Júlia Vega (J.V.): Jo crec que com més fortes som, més forta és també la resposta dels grups fonamentalistes, els grups que ara parlen de la «cultura de gènere». En el fons, no deixa de ser un bon senyal. El feminisme s'ha apropat a la població. Hi ha, com dèiem ara mateix, més dones i homes que es consideren feministes, i això fa que la resposta sigui més dura. A més, no és que el masclisme sigui de dretes, perquè de masclisme n'hi ha en tot l'espectre ideològic, però sí que és cert que hi ha una dreta que està en auge i que ha acollit de forma clara aquest discurs antifeminista.

I.M.: Veuen el feminisme com un enemic, perquè és un moviment que ataca el poder establert. Quan això passa, el poder treu totes les seves armes. També cal dir que és un procés cíclic. Ara hi ha un increment de les dretes que no només es dona aquí, i no és només provocat pel feminisme, sinó que es va produint cíclicament al llarg de la història. El feminisme és una revolució. El fet que estigui cada cop més a la societat i al carrer fa por a la gent que ostenta el poder.

Per a alguns sociòlegs, el feminisme, juntament amb la consciència mediambiental, és el fenomen que va a l'arrel del canvi de paradigma social del nostre temps. Hi esteu d'acord?

J.V.: Crec que el feminisme és el moviment social més potent, més revolucionari i més transversal que existeix. I també el més global i el més transformador, perquè té una capacitat molt i molt gran de provocar canvis en la societat. En aquest sentit, estic d'acord amb aquest plantejament.

El feminisme és el moviment social més potent, més revolucionari i més transversal que existeix. I també el més global i el més transformador, perquè té una capacitat molt i molt gran de provocar canvis en la societat

I.M.: Hauríem d'aclarir que el feminisme no és només una revolució que lluita per la igualtat entre homes i dones, sinó que combat altres discriminacions: de classe, d'origen, de religió... Dins d'aquest marc, lluitem també pel planeta. Tenir cura del planeta és també una reivindicació feminista.

Potser sobta la incorporació al moviment feminista de moltes dones joves, dones que havien trobat resoltes moltes qüestions per les quals havia lluitat la generació anterior. Com interpreteu aquesta dada?

J.V.: A mi m'encanta que aquí el moviment feminista sigui un moviment tan jove. Però potser aquestes generacions que pugen no tenen les coses tan resoltes. És molt probable que aquesta sigui la visió que tenim d'una dona blanca i d'una classe social determinada, però des del feminisme mateix hi ha altres punts de vista. Hi ha tota la lluita de les dones racialitzades que està sacsejant la nostra manera d'entendre el feminisme. I també la potència de les reivindicacions de les dones que es dediquen a les cures o a les tasques de la llar. Potser la realitat de totes les dones joves no és tan fàcil com ens podem pensar si ens emmirallem en nosaltres mateixes.

I.M.: És interessant el fet que, els últims anys, s'han anat unint els moviments de dones que podríem dir clàssics, dones que fa molts anys que lluiten, amb els moviments de les dones joves, autogestionades, que tenen una altra vitalitat, uns altres interessos, una altra forma d'expressar-se... Això ha enriquit molt el moviment feminista català. Aquestes dones són més dures, més revolucionàries, i això està bé perquè ha incidit directament sobre tot el moviment feminista a casa nostra. Cal tenir en compte tot aquest context.

Des dels mitjans de comunicació més conservadors es diu sovint que als últims anys han augmentat els casos de violència de gènere, fins i tot en llocs on hi havia més sensibilització, com els països nòrdics.

I.M.: Ja d'entrada, això és mentida. El que sí que hi ha és més sensibilització, les dones identifiquem abans quines són les violències i, malgrat que la justícia continuï sent patriarcal i no ens ajudi gens a iniciar processos policials i judicials, sí que és cert que les dones estan més conscienciades i se senten més fortes per poder tirar endavant les denúncies. No és que hi hagi més violència masclista ara que abans: abans era un tema privat i ara s'ha convertit en un tema públic, i per tant, es veu més.

J.V.: La reflexió sobre els països nòrdics jo me l'he feta moltes vegades. Tenen unes polítiques de llarga trajectòria envers les dones, que s'han basat en la igualtat formal, principalment en la corresponsabilitat en el treball. Però quan veiem les enquestes europees sobre violència masclista, els resultats en aquestes àrees són semblants als de l'Estat espanyol. Això ens ha de fer pensar que segurament no s'ha treballat prou sobre el mite de l'amor romàntic.

Veiem per tot arreu com s'exalta el culte al cos, com l'home demanda també intervencions de cirurgia estètica, com les indústries de la cosmètica i la moda augmenten els seus guanys... Com es casa això amb el problema de la cosificació de la dona?

J.V.: El de la bellesa és un mercat molt important, que mou milers de milions d'euros, principalment en l'àmbit de la dona malgrat aquesta incorporació recent de l'home. Fins i tot els productes adreçats a les dones són més cars que els seus equivalents masculins. El mercat és qui ho mou tot...

Si existís la meritocràcia, no necessitaríem quotes. La quota és una eina per arribar a tenir una societat realment justa on qui mani sigui el que reuneix més aptituds, no el que ho ha tingut més fàcil perquè és un home i que, a més, té una xarxa poderosa al darrere

I.M.: Estem en un món capitalista i això és l'economia de mercat. Per molt feministes que siguem, és difícil lluitar contra un sistema com el capitalisme, que té la xarxa molt ben lligada.

El feminisme, doncs, és anticapitalista?

J.V.: Jo crec que la major part del moviment feminista és anticapitalista, però vull ser molt respectuosa en aquest aspecte, perquè de feminismes n'hi ha molts. A Europa hi ha models de feminisme que es consideren capitalistes. A mi mateixa em sobta, però hi ha un cert feminisme que és de dretes. No d'extrema dreta, és clar, simplement de dretes. I aquest feminisme està lluitant per unes reivindicacions molt específiques, però al cap i a la fi està lluitant, que és el que compta.

I.M.: Jo em declaro feminista i anticapitalista, perquè crec que el nostre moviment prioritza justament allò que el capitalisme no prioritza, com tenir en compte les persones o el medi ambient. I estic d'acord que hi ha un feminisme que potser és de dretes, però és cert que arriba a certs sectors on nosaltres no tindríem mai la possibilitat d'arribar. Els feminismes ens hem d'acabar trobant, perquè hi ha una base que és comuna. Admiro aquestes dones que, des del món de l'empresa, estan intentant introduir una altra mirada. Aquesta mirada segurament no coincidiria amb la meva, però tot el que facin és ben rebut.

El feminisme és també compatible amb la religió?

J.V.: Totalment. De fet, hi ha moviments de dones molt interessants dins de l'Església Catòlica, a l'Estat espanyol i a Catalunya. Hi ha un corrent de religioses a favor de l'avortament, a favor que les dones decideixin sobre el seu propi cos... Recordem un vídeo que va esdevenir viral, fet per un grup de monges que es declaraven feministes. L'Església és tan tremendament patriarcal, tan tremendament excloent, que és molt necessari que hi hagi perspectives feministes des de dins.

I què passa a les altres religions? Perquè es tendeix a identificar el feminisme amb la dona blanca del món occidental que té un determinat nivell econòmic i cultural.

J.V.: Això és molt etnocèntric! Estem donant voltes al que són les nostres idees i el que és el nostre món. Jo tinc la perspectiva contrària. A l'Àfrica, per exemple, hi ha moviments feministes que molt possiblement tenen altres conceptes, que parteixen d'històries diferents de la nostra, però dels que tenim molt per aprendre.

I.M.: O a Centreamèrica. Allà també hi ha un corrent molt important de dones feministes. A Nicaragua, és el moviment feminista el que està liderant la lluita contra Daniel Ortega. Dones d'altres orígens i d'altres religions ens ajuden a qüestionar-nos la nostra mirada. Hem de sortir d'aquest món nostre tan confortable i ser autocrítiques, perquè si no et qüestiones a tu mateixa no avances.

Veiem que hi ha molts tipus de feminisme i també moltes entitats i organitzacions de caràcter feminista. Això és bo o tindria més força un moviment més unitari?

J.V.: Defenso al cent per cent el model actual. No m'imagino una associació que incorpori tots els tipus de feminisme. El feminisme és un moviment que té molt a veure amb la vivència, amb l'experiència. És una lluita política però viscuda des de l'àmbit personal. En definitiva, és l'antítesi d'una estructura que pretengui englobar-ho tot.

I.M.: Ho subscric, el feminisme no pot tenir una organització piramidal. Una estructura així seria molt poc progressista i molt patriarcal.

No és infreqüent que, quan es parla de feminisme, algú caigui en la caricatura per desprestigiar-lo. Pel que fa al poder, per exemple, es parla de Margaret Thatcher com a mostra de l'avenç de les dones, quan podríem dir que ella va fer política seguint els models masculins.

I.M.: Feminitzar la política és un repte que es comença a introduir, sobretot a través dels municipis. Però és difícil,

El feminisme és un moviment que té molt a veure amb la vivència, amb l'experiència. És una lluita política però viscuda des de l'àmbit personal. L'entorn social t'introdueix una sèrie de paràmetres de vida però en realitat no són teus, i algun dia faràs un clic, perquè veuràs que tot això no va amb tu

No és que hi hagi més violència masclista ara que abans: abans era un tema privat i ara s'ha convertit en un tema públic i, per tant, es veu més. Les dones estan més conscienciades i se senten més fortes per poder tirar endavant les denúncies

perquè encara tenim poques dones en espais de poder, El patriarcat impedeix arribar-hi a la majoria de les dones. Llavors, si tu hi arribes i estàs sola, què pots fer? No pots transformar tot el sistema polític tu sola. En l'exemple de Thatcher i molts d'altres, acusem les dones de seguir el model masculí, però el que hauríem de fer és preguntar-nos per què els homes continuen exercint el poder des d'on l'exerceixen.

J.V.: Sí, es tracta de veure-ho des de l'altra banda. Per què critiquem les dones que exerceixen models masculins d'autoritat i no critiquem els homes que exerceixen el mateix model? És obvi que és el model el que ens fa mal, que no serveix perquè no té en compte les persones.

I.M.: També passa que quan hi ha dones que intenten exercir el poder des d'una altra perspectiva, la perspectiva feminista, se les critica igualment. No es valora gens l'intent de feminitzar la política, que és un gran esforç, perquè les dones que ocupen càrrecs polítics rellevants són molt poques.

Una altra caricaturització és la de les quotes. Allò de dir que «aquesta dona està aquí per quota».

I.M.: I els homes, no estan als llocs que estan per quota masculina? Si existís la meritocràcia, no necessitaríem quotes. La quota és una eina per arribar a tenir una societat realment justa on qui mani sigui el que reuneix més aptituds, no el que ho ha tingut més fàcil perquè és un home i que a més té una xarxa poderosa al darrere.

J.V.: Aquest argument d'atribuir el poder d'una dona a una quota no té en compte que ja existeix una desigualtat. Veus debats electorals en què només hi ha homes. Són sempre els homes els que estan exercint el poder polític.

Ara se sent sovint l'expressió *micromasclismes*...

I.M.: Nosaltres parlem de violències quotidianes, no de micromasclismes. Perquè és el que patim totes les dones en el nostre dia a dia i en el nostre entorn més immediat, i que són grans violències, perquè sense elles no existiria aquesta màxima violència que és el feminicidi.

J.V.: Detectar aquestes violències és un gran repte. Quan neixes ja et projecten un sexe, que és el masculí o el femení, i a partir d'aquí tota la socialització de gènere es basa en aquesta etiqueta. Els agents de socialització com l'escola, la família i els mitjans de comunicació generalment fan que les desigualtats s'invisibilitzin. Quan prens consciència d'aquest fet és quan comences a veure-ho tot en cascada.

I els contes infantils? Fa relativament poc, una escola de Barcelona ha retirat tota una sèrie de contes, molts d'ells tradicionals, per considerar-los masclistes...

I.M.: Això és el que deia la Júlia del procés de socialització, que comença des de la infància. I els contes són una manera d'entrar a l'inconscient. Si les nenes només llegeixen *La caputxeta vermella* o s'aprenen la història de totes les princeses de Disney, pensaran que no poden fer res amb les seves vides, que no cal que estudiïn, que tot el que poden fer és esperar un home que les salvarà. Després de tot això, a una dona li resulta molt difícil identificar com els diferents masclismes l'afecten en la seva capacitat de llibertat, de decisió d'autonomia...

J.V.: En lloc de retirar-los seria millor classificar-los com a contes masclistes i treballar-los des del qüestionament.

I.M.: I fer-ne una altra construcció, des de la mirada crítica.

Hi ha dones que diuen que no s'han adonat que vivien amb por fins que s'han fet grans.

I.M.: L'entorn social t'introdueix una sèrie de paràmetres de vida que tu creus que són teus i els assumeixes com a propis. Però en realitat no són teus, i algun dia passarà que una amiga t'ho dirà, o ho hauràs vist en una pel·lícula, i llavors faràs un clic, perquè veuràs que tot això no va amb tu, que aquesta por no és bona i t'ha privat de fer moltes coses al llarg de la vida. Però des de petita et diuen que vigilis, que no tornis sola a casa, que no passis per llocs foscos...

J.V.: ... i tu et fas la valenta, perquè moltes vegades la teva adolescència consisteix a posar-te en contra d'això. Crec que ho hem fet totes, això de dir que jo torno sola, arribo a l'hora que em dona la gana i m'he pres tantes copes com he volgut. Però de fet les claus les portes ja preparades, i has establert estratègies amb les amigues per protegir-vos mútuament. Perquè tenir por, al capdavall, és molt sensat, molt adaptatiu. El que feien les nostres mares i les nostres àvies era protegir-nos.

La violació fins i tot ha estat històricament una arma de guerra...

J.V.: És una manera de destruir l'enemic, és terrorisme pur. Dins de qualsevol tipus de domini de la forma que sigui, apoderar-se del cos de les dones és una constant que sempre trobem. Ara mateix tenim un projecte a Moçambic, on hi va haver dos ciclons, el primer dels quals devastador. Una de les denúncies dels moviments feministes d'allà era que l'ajuda humanitària s'entregava als líders comunitaris, i aquests exercien la violència masclista, tot exigint favors sexuals per repartir-la. Es tracta d'una constant: aberracions d'aquest tipus es produeixen allà on hi ha guerra, catàstrofes, refugiats...

Es pot ser home i feminista?

I.M.: (riu) Sí, sí... És clar que sí, però és difícil, perquè ser home significa tenir poder, i suposa també una socialització

Feminitzar la política és un repte que es comença a introduir, sobretot a través dels municipis. Però és difícil, perquè encara tenim poques dones en espais de poder. El patriarcat impedeix arribar-hi a la majoria de les dones

Si un home es vol definir com a feminista, endavant, però el que no perdrem mai de vista és que la lluita és nostra. Han d'escoltar molt, observar quina és la lluita de les dones per intentar veure el perquè d'aquesta lluita, reconèixer els seus privilegis. Això costa molt però és important, perquè hem de ser aliats

dins d'uns paràmetres de llibertat, d'un egocentrisme que és permès per la societat... No és que els homes neixin dolents de mena, és el context social que els duu a ostentar aquest poder. I llavors resulta que és difícil renunciar-hi. Podem comparar-ho amb el cas de l'esclavatge: als blancs els va costar d'acceptar l'emancipació dels negres. Ser feminista per a nosaltres ens és més fàcil perquè som les esclaves. Els homes han de començar per reconèixer els seus privilegis.

J.V.: Això costa molt però és important, perquè hem de ser aliats. L'home s'ha de deconstruir, perquè al cap i a la fi les coses li surten molt automàticament. Ens hem de deconstruir nosaltres des del desavantatge i ens costa, perquè tenim moltes coses automatitzades. Doncs als homes els costa més perquè han de fer-ho des dels privilegis. En tot cas, al feminisme hi cabem tots. Si un home es vol definir com a feminista, endavant, però el que no perdrem mai de vista és que la lluita és nostra.

I què han de fer els homes per poder-se considerar feministes?

I.M.: Per començar, escoltar molt. Observar quina és la lluita de les dones per intentar veure el perquè d'aquesta lluita. És tot un procés, perquè els homes no tenen interioritzat el fet d'escoltar i observar les dones, d'entendre que el que fan elles té valor. La societat no valora feines com les cures o les tasques de la llar.

J.V.: Sí, perquè veure un canvi de rols com el d'un home fent les tasques de la llar mentre la dona descansa al sofà no deixa de ser una transgressió del rol de gènere, i la societat castiga la transgressió. Potser alguna família no ho veurà com una forma de transgredir les normes, però l'entorn social, en general, sí que ho veurà així, i no ho veurà amb bons ulls. Amb els matisos que calgui, la transgressió no agrada, i el binarisme està totalment consolidat: o ets home o ets dona, i segons el que siguis se t'adjudiquen una sèrie de rols.

I.M.: Quan no es transgredeix, tothom ho veu com a normal i legítim. En canvi, quan es transgredeix, de seguida salten les alarmes.

Comunicació, violències i transversalitat

Almena Cooperativa Feminista treballa amb tres línies estratègiques. La primera és la comunicació amb perspectiva de gènere, que se centra en els mitjans de comunicació, la segona és l'abordatge estratègic de les violències masclistes contra les dones, i la tercera i última a incorporar-se a la seva tasca és la transversalitat de gènere. Ho explica Isabel Muntané: «Encara que cadascuna de nosaltres se centra en una d'aquestes línies, intentem treballar-les de forma conjunta, perquè pensem que és important.».

«Tenim una vocació d'incidència política. Volem fer projectes transformadors que puguin canviar aquest escenari sociocultural de desigualtat», comenta Júlia Vega, i afegeix: «Volem que el discurs feminista estigui als mitjans de comunicació, perquè aquests mitjans, en ser una eina de socialització, tenen un poder transformador».

Un altre àmbit d'actuació és la cooperació internacional. Aquest treball es fa bàsicament per a les administracions públiques, per a ONG i per a entitats de dones, a més de sindicats i altres institucions.

Ella mateixa destaca també la importància del treball en xarxa: «Hi ha una gran xarxa amb moltíssimes entitats feministes, i creiem que és important visibilitzar aquest fenomen i que ens ajudem les unes a les altres. Els aportem els nostres coneixements i elles ens aporten els seus. Nosaltres no dominem totes les àrees d'experiència, i hem de tenir en compte les àrees d'experiència de les altres entitats de la xarxa feminista. La col·laboració és una de les bases de la nostra feina».

La constitució com a cooperativa va més enllà d'una forma legal de registrar l'entitat: «Per a nosaltres, ser cooperativa és una filosofia», ressalta Isabel Muntané. «Es tracta d'una altra forma de treballar, sense la competitivitat, sense les guerres de mercat, sense pensar que si li donen una feina a una altra entitat, ens la treuen a nosaltres. No és així».

De tot això en sortirà una guia. Vega ressalta: «És cert que hi ha moltes guies, però la immensa majoria es queden en plantejaments teòrics, i nosaltres volem arribar com més millor al terreny de les coses concretes». Isabel Muntané afegeix encara: «Al capdavall, es tracta d'ajudar a introduir la manera de fer feminista en l'organització diària de les entitats».

La formació és una altra de les línies en què treballa la cooperativa: «Ens en demanen molta, i nosaltres ho fem encantades, perquè és una forma de socialitzar les persones des d'un altre punt de vista, i aquestes persones després apliquen els coneixements a la seva feina», diu Muntané. «Fem molt assessorament, per exemple, i també treballs de recerca, guies, processos participatius, tot per intentar introduir la perspectiva de gènere en altres organitzacions», diu Vega.

Tot això a més de projectes propis: «Volem fer projectes que ens interessin directament a nosaltres, que ens hi divertim. Intentem crear, i quan ens hi posem, la veritat és que som imaginatives i ideem projectes que tenen incidència, que perduren en el temps perquè es van reinventant», conclou Isabel Muntané. LT

SORPRÈN-TE!

APROFITA ELS TEUS DESCOMPTES!

1) Introdueix al buscador «**DESCOMPTES UGT DE CATALUNYA**»

2) Entra a **CREAR UN COMPTE** i registra-t'hi

3) Un cop registrat, gaudeix de tots els descomptes

PER PORTAR TOTS ELS DESCOMPTES AL TEU MÒBIL, UN COP T'HAGIS REGISTRAT:

1) Entra a l'App Store o a Google Play, descarrega l'aplicació **CLUB AHORRO VIP** al teu telèfon

2) Introdueix el nom d'usuari i contrasenya que has creat per a **DESCOMPTES UGT DE CATALUNYA**

3) ENHORABONA, ja tens tots els descomptes disponibles al teu mòbil!

Aina Moll, la tenacitat amable

Susanna Moll Kammerich, fotos de l'arxiu de la família Moll

A dalt: Manuel Sanchis Guarner i la seva dona amb set dels fills Moll-Marquès al voltant del 1943. Hi manca la vuitena. A baix: Aina Moll amb el seu pare, Francesc de B. Moll, i la seva germana Francesca

Per a tots els 17 nebots ella era «sa tia Aina». I per a ella érem el que són els nebots per a una persona amb un gran sentit de la família que no té fills propis: era natural reunir-nos a tots el dia 6 de gener perquè a casa seva els Reis havien deixat un present per a cada un de nosaltres; o rebre'ns a mi i la meva germana (que vivíem a Alemanya) a la casa de Biniali perquè passéssim els estius amb ella durant els anys que el meu pare, el seu germà Josep, no podia venir a Espanya durant la dictadura per motius polítics.

Aina Moll era la major dels vuit fills de Francesc de B. Moll i Francesca Marquès. Malgrat haver nascut dona en una època molt diferent a l'actual, era una dona avançada al seu temps: independent, autosuficient, interessada en l'estudi i en l'exercici d'una professió. A la família no hi havia discriminació, i això es constata a una anècdota que Francesc de B. Moll explica a les seves memòries (*Els meus primers trenta anys*): després del naixement d'Aina, el mes d'agost del 1930, Miquel Alcover, germà del filòleg Antoni M. Alcover, «gairebé ni la mirà, i digué: —Jo hauria volgut que fos un nin, perquè estudiàs—. La meva sogra se sentí molt d'aquell estirabot del jesuïta i sempre més el va mirar una mica de mal ull. I poc sospitàvem, en aquell moment, que la «nina» menyspreada perquè «no estudiaria», havia d'estudiar, amb el temps, més que el «nin» més estudiós i gosaria dir que més que el mateix Pare Miquel!».

Francesc de B. Moll va deixar la seva Ciutadella (Menorca) natal als 16 anys per venir a Mallorca per col·laborar amb Mossèn Antoni M. Alcover en la redacció del Diccionari Català-Valencià-Balear (o Alcover-Moll), els deu volums del qual va editar entre 1932 i 1962. Paral·lelament es va dedicar a activitats de promoció de la llengua i cultura catalanes, va fundar l'Editorial Moll (1934) i va desenvolupar una intensa activitat docent, investigadora i de divulgació.

Aina, com tots els fills Moll-Marquès, va créixer dins aquest ambient amarat de llengua, cultura, literatura i llibres i va tenir ocasió d'entrar en contacte amb importants lingüistes catalans i estrangers i amb tota la resistència cultural catalana de l'època franquista. Això, com diu ella, va influir en la seva vocació fins al punt de convertir-la en col·laboradora del seu pare en totes les seves activitats.

Abans i tot d'acabar el batxillerat, treballà en una compilació del vocabulari de Joaquim Ruyra que va obtenir el premi Marian Aguiló de l'Institut d'Estudis Catalans (1948) i s'inicià en la dialectologia acompanyant el seu pare i Manuel Sanchis Guarner a un viatge de tres mesos per tota Catalunya, per realitzar una enquesta dialectològica per a l'Atlas

Aina Moll, jove professora, voltada d'un grup d'alumnes. Clausura del V Curs d'estiu de Català a Mallorca, juliol 1982. Aina Moll, amb vestit blau

lingüístico de la península Ibérica (ALPI). El 1953 es llicencià amb premi extraordinari en Filosofia i Lletres, especialitat de Filologia Romànica, i formà part del grup d'estudiants que treballaren en l'organització del IX Congreso Internacional de Lingüística y Filología Románicas celebrat a Barcelona el mes d'abril.

Seguiren cursos d'estiu, estudis de Filologia Francesa a la Sorbona, a la Universitat d'Estrasburg, un curs de llengua alemanya a Frankfurt, contactes amb professors reconeguts com Badia i Margarit, Fouché, Straka, Hoepffner, Steiger, ampliació d'estudis de dialectologia, fonètica, etc.

De 1954 a 1961 va treballar juntament amb Sanchis Guarner en les tasques de preparació de material dels dos darrers volums del Diccionari, i a l'Editorial Moll, de correctora de proves i directora de les col·leccions literàries «Les Illes d'Or», «Raixa», «La Balanguera», la qual cosa li va proporcionar un contacte permanent amb nombrosos escriptors dels Països Catalans. Paral·lelament va iniciar una tasca que es convertí en molt important per a ella: la de professora. Des del 1954 va fer cursos de català i de francès, classes de Gramàtica Històrica Espanyola a la Universitat de Barcelona, a un institut de Palma... Progressivament es va introduir en aquesta activitat docent fins que es va produir un punt d'inflexió a la seva vida: l'any 1959 Manuel Sanchis Guarner va retornar definitivament a la seva València natal i va deixar vacant la plaça de professor de francès de l'Institut Joan Alcover, que

Medalla d'Or de l'Ajuntament de Palma, 31 de desembre del 2012. Aina Moll amb els seus germans Francesc i Dora, els nebots Susanna i Toni Moll i una neboda-néta.
Aina Moll amb la seva neboda Susanna Moll, 2004

Aina Moll va ocupar primer com a professora interina i el 1961 com a catedràtica, després de guanyar l'oposició. Aquesta circumstància va fer que deixés de banda la investigació per entregar-se a la docència i la divulgació. Va ser sempre una professora exigent i molt estimada pels alumnes. Encara avui els nebots ens trobem amb molta gent que ens diu «jo vaig esser alumne de la teva tia Aina: que bona professora i bona persona!».

El fet d'estar tan immersa dins l'ambient intel·lectual i literari de l'època i participar a la resistència cultural i activitats gairebé clandestines per protegir i promocionar la llengua i cultura la va dur a ser cofundadora de l'Obra Cultural Balear (1962) i més tard, ja dins la democràcia, a treballar molt activament per l'oficialitat del català a les Illes i en suport de l'autonomia: va ser membre de la «Comisión de Traspasos Estado-Consejo General Interinsular» (CGI, 1978) i de la comissió redactora d'un avantprojecte d'Estatut, que fou presentat al ministre Clavero; membre de la Comissió Assessora de Cultura del CGI (1977-1980), que va tenir un paper important a la preparació del decret de bilingüisme (1979), i de la de l'Ajuntament de Palma.

De maig del 1980 a setembre del 1988 va ser directora general de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya. Durant aquests vuit anys va dur a terme, com diu ella, «una intensa activitat de contacte amb el públic per promoure la normalització lingüística en un clima de consens general i de respecte dels drets de tots».

Després d'aquesta important gestió, encara dedicà molt del seu temps, esforç i il·lusió a la difusió i normalització de la llengua (va ser coordinadora general de la Campanya de Normalització Lingüística de les Illes Balears, va fer un programa de televisió setmanal de divulgació lingüística, una secció periodística de conscienciació i atenció de consultes de tema lingüístic, «Línia directa amb la Campanya de Normalització», etc.), publicà llibres, entre altres una biografia del seu pare, *Francesc de B. Moll: la fidelitat tossuda* (2004), i molt més. Però crec que el més destacable de la «tia Aina» és precisament aquest caràcter sempre amable, educat i humil, sempre escoltant i dialogant per aconseguir aquest «clima de consens general i de respecte dels drets de tots». I el fet de ser recordat amb afecte per tants antics alumnes. Va tenir el privilegi de rebre en vida molts premis, distincions i homenatges, però estic segura que el que més il·lusió li va fer era que un col·legi de Palma adoptés el seu nom, convertint-se en CEIP Aina Moll i Marquès.

El portal Terminologia jurídica

TERMCAT

Amb el doble objectiu de fomentar el desenvolupament de la terminologia jurídica i posar-la a l'abast dels seus usuaris, el 2015 el TERMCAT va promoure la creació del Comitè Terminològic de Dret i el portal Terminologia jurídica.

El Comitè Terminològic de Dret és un grup estable d'experts que té encomanada la tasca de fomentar el desenvolupament de la terminologia catalana de l'àmbit jurídic. Els membres del Comitè són representants d'institucions, de col·legis professionals, d'universitats i del TERMCAT. Componen el Comitè dos tipus de perfils professionals diferenciats: especialistes en dret d'una banda, i lingüistes i terminòlegs de l'altra. El treball conjunt d'ambdós garanteix un resultat de qualitat. La composició del Comitè és oberta, de manera que es pot créixer amb representants d'altres institucions interessades a formar-ne part. De fet, des de la seva constitució, el Comitè s'ha ampliat en diverses ocasions.

El portal Terminologia jurídica, consultable a l'adreça **www.terminologiajuridica.cat**, és un espai web a través del qual es difon aquest treball de consens del Comitè i és, alhora, un repositori on es reuneixen diversos recursos terminològics en català d'aquest llenguatge d'especialitat. A més a més, recentment es pot consultar en un entorn web renovat que ha permès d'ampliar-ne el contingut.

El recurs principal del portal és el cercador terminològic, que actualment permet accedir a la consulta de més de 14.000 termes de l'àmbit del dret. Quan un usuari no troba un terme al cercador ni en les obres lexicogràfiques i terminològiques de referència habituals, té la possibilitat d'adreçar la consulta a la Secretaria del Comitè Terminològic de Dret a través del formulari que hi ha al portal.

En el portal també es publiquen periòdicament apunts terminològics que aprofundeixen en temes concrets, amplien determinats aspectes de la terminologia i el llenguatge jurídics o donen resposta a errors d'ús freqüents. Vegeu, per exemple, els comentaris «Les fórmules d'afalac i de submissió» o «Les sigles, sense punts». Sovint, a més, la terminologia que es tracta en aquests comentaris sol tenir vinculació amb l'actualitat o amb esdeveniments que tenen molt ressò informatiu. Vegeu, per exemple, els apunts « El Parlament no es dissol», «Rebel·lia i rebel·lió», «Protecció de dades: els termes clau» o les conclusions de les Jornades sobre l'Ús del Català a la Justícia, organitzades pel Consell de l'Advocacia Catalana.

Actualment, signen els apunts que es publiquen al portal quatre de les institucions representades al Comitè, en concret, el Consell de l'Advocacia Catalana, el Departament d'Assessorament Lingüístic del Parlament de Catalunya, el Servei Lingüístic de l'Àmbit Judicial, del Departament de Justícia, i el TERMCAT.

Juntament amb aquests dos recursos, el portal proporciona accés a un conjunt de diccionaris en línia de l'àmbit del dret, publicats pel TERMCAT i elaborats pels organismes que integren el Comitè Terminològic de Dret. D'altra banda, el portal inclou un apartat que dona accés a una sèrie de recursos útils per als usuaris de la terminologia jurídica, com són enllaços d'interès, recursos multimèdia i criteris terminològics.

L'activitat del Comitè Terminològic de Dret i els continguts del portal es difonen a través del compte de Twitter @termdret. Des d'aquest compte també es difonen o redifonen esdeveniments del sector, articles i altres informacions d'interès que tenen la llengua i el dret com a comú denominador.

Si teniu cap dubte terminològic de l'àmbit jurídic o voleu fer-nos algun suggeriment, podeu fer servir el formulari de contacte que apareix en el portal (**www.terminologiajuridica.cat/ca/contacte**).

Oralitat i adquisició lingüística a Catalunya

Jordi Esteban, president de la CAL

Si volguéssim adquirir una llengua nova ens caldria un esforç dirigit inicialment i principal a entendre els qui la parlen per poder així repetir i fer intents de comunicació, ben conscients dels errors que ens sobrevindrien, i fer-ho en qualitat de ciutadans, de veïns o amics, o d'alumnes. La constància a escoltar i correspondre a les interlocucions, tot entomant pacientment les atzagaiades de tot novici, ens faria ser uns nous parlants cada dia un xic més genuïns. És evident que tot aquest procés l'hauríem d'acompanyar d'un altre esforç metòdic: aprendre a llegir i a escriure sense incorreccions i amb una sintaxi idònia.

A banda de les propostes «solitàries» (televisió, pel·lícules...) i força útils, podríem disposar de tres entorns de pràctica oral per gaudir del suport explícit de bons parlants de la llengua que volem aprendre. La primera, com a ciutadans, amb les persones que ens trobem al llarg del dia: el cobrador de l'autobús, la metgessa, l'industrial que ens vol vendre un producte... La segona, com a veïns o amics, amb les persones que ens brinden estones de conversa amb empatia i cordialitat. La tercera, com a alumnes, fent activitats ben pensades amb les quals consolidarem tal rutina comunicativa o tal estructura sintàctica. L'oralitat d'acció, la de relació i la d'aprenentatge.

Si vivim en un territori on la llengua principal és la que volem aprendre, cap problema: ens podríem estalviar dues oralitats i quedar-nos només amb la primera, la d'acció: passaríem el dia envoltats de la nova llengua i empesos a correspondre amb ella als que ens la parlen. En poc més de cinc o sis mesos, si hi posés-sim atenció, tindríem un nivell suficient per considerar que aquella llengua ja és, també, nostra.

I si vivim en un territori on la llengua que volem aprendre és absent o minoritària? És evident que ens caldrà practicar les tres modalitats. Com a ciutadans, si aconseguim que ens hi parlin, anirem practicant, amb penes i treballs, rutines de comunicació habituals. Si tenim la sort de connectar amb veïns o amics disposats a ajudar-nos sovint, podrem avançar moltíssim, gairebé tant com l'aprenent que viu immers en un entorn de plenitud lingüística com l'esmentat abans. I ens caldrà el suport que trobarem a les aules.

El primer entorn, màxim facilitador de l'adquisició de la llengua, cor-

respon a situacions com les de l'estranger que va a viure a Espanya, a França, al Marroc... S'immergirà en la llengua. Es trobarà amb la llengua en qualsevol moment: la vida ciutadana forneix de múltiples ocasions a qui té interès a practicar-la.

El segon entorn és propi de llengües minoritzades com ho és la catalana. Aquí el nou parlant ha de fer esforços més persistents per imbuir-se de la llengua apresa. La conversa expressament buscada amb parlants nadius serà fonamental, ja que és molt difícil que obtingui a l'aula allò que s'hauria de trobar al carrer, si no són aules molt especials, amb pocs alumnes.

Pensant en Catalunya: si volem que la nostra llengua creixi en vigor social, hem de trobar maneres perquè les persones que s'hi vulguin acostar trobin, no solament ofertes de proximitat d'aprenentatge organitzat i formal, sinó també i sobretot propostes d'activitat conversacional freqüent entre vells i nous parlants: parelles lingüístiques, grups de conversa, clubs de lectura, inclusió en activitats de participació activa i de densitat oral espontània com ara castellers, grups de teatre, de música, d'esport...

Els grups de conversa que promovem des de la CAL, dins del projecte Xerrem junts, són una mostra d'aprenentatge no formal a través de l'oralitat de relació. La filosofia bàsica és la posada en acció de les cinc fonts de comunicació humana: l'exterioització del que sentim, la descripció del que coneixem, la narració del que recordem, l'explicació del que sabem fer i el comentari de què opinem. Una filosofia fonamentada en estudis sobre textos de no-ficció duts a terme per especialistes[1] i en l'anàlisi de rang universitari de factors que incideixen en la voluntat de parlar una llengua apresa.[2]

Després d'onze anys de realització del projecte, veiem que la proposta és tan necessària i sòlida com ho són les parelles lingüístiques, clubs de lectura i altres iniciatives que van en aquest sentit. Voldríem que les administracions se'l fessin seu i el presentessin al conjunt de la població com una oferta potent d'inclusió i adquisició lingüística, cohesió social i creixement de consciència de pertinença al país. Podríem curullar el país d'espais de trobada i comunicació en català. Hi ha població interessada a parlar-lo. Hi ha prou espais públics per ocupar. Hi ha prou gent voluntària i a punt de formar-se i guiar grups. Hi ha metodologia contrastada. Només ens cal voluntat i recursos.

Acabo citant el meu benvolgut amic, Jesús Tuson, que fa poc més d'un any i mig ens va deixar: «Les llengües, en la realitat de debò, s'aprenen per immersió, lligades a les circumstàncies ordinàries de la parla; és a dir, a la conversa. I no hi ha cap altre mètode més eficaç que aquest: llançar-se a un mar en què, de ben segur, mai ningú no s'ha ofegat».[3]

1 *Tipotext, una tipologia de textos de no-ficció.* Eumo editorial.
2 *Conceptualització de la voluntat de comunicar en una L2: un model situacional de confiança i afiliació en L2.* Peter D. Macintyre et alii.

3 Jesús Tuson a *Històries naturals de la paraula*.

«Xerrem junts» o la llengua com a eina d'arrelament social

Àlex Romaguera

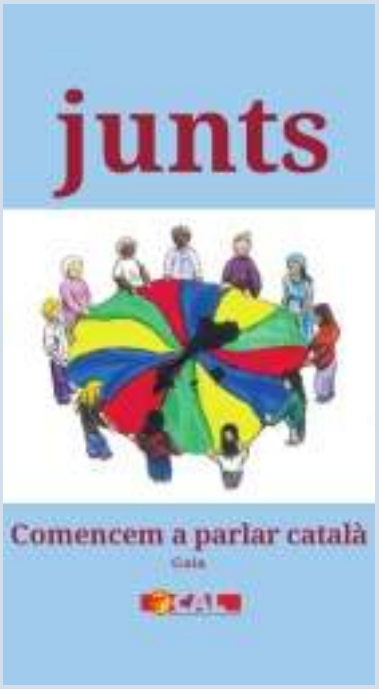

Exemples de materials disponibles a www.cal.cat/projecte/xerrem-junts

Fomentar la cohesió social mitjançant espais d'intercanvi en català. A grans trets, aquest és el plantejament del Xerrem junts, un projecte adreçat a qualsevol persona adulta que vulgui adquirir la llengua catalana per desenvolupar-se en el seu entorn social i quotidià.

El projecte, que pretén ser exportable a qualsevol indret del país, va néixer fa dotze anys a iniciativa de la Coordinadora d'Associacions per la Llengua Catalana (CAL), la qual es dedica a cercar les entitats susceptibles d'acollir els diferents grups i coordinar els voluntaris i voluntàries que, una vegada formats per l'entitat, s'encarreguen de conduir-los.

Per tal que els participants segueixin un itinerari adequat, l'equip del projecte els incorpora al grup que més s'ajusta a les seves aptituds. Ja sigui el nivell Junts, adreçat a persones que no entenen el català; el Junts avançat, pels qui l'entenen però encara no el parlen; o el Xerrem, específic per a aquelles persones que, tot i parlar-lo, no ho fan amb la fluïdesa adequada.

També, en la mesura del possible, els participants s'ubiquen al grup més pròxim al seu lloc de residència, de manera que poden interactuar amb altres persones que viuen al mateix indret. En la seva majoria són nouvinguts que, per raons de diferent índole, no accedeixen a l'educació formal o ho fan però necessiten entorns d'ús per practicar-lo.

Els grups del Xerrem junts es troben cada setmana en sessions d'entre una hora i una hora i mitja, sense certificació de competència, però amb certificació de pràctiques orals i que segueixen el calendari escolar. Es reuneixen en escoles, ateneus, biblioteques, centres cívics, associacions de suport a persones amb necessitats específiques, comunitats religioses, sindicats, col·lectius veïnals i en algunes administracions locals. Espais que, en molts casos, s'han fet seu el projecte fins a promoure'l entre els seus associats o el públic en general. Així ho explica l'equip gestor del Xerrem junts, que en el transcurs del curs continua formant els conductors i els proporciona noves eines i manuals complementaris a fi i efecte de fer més amenes i profitoses les trobades.

La finalitat última del Xerrem junts és que usuaris i usuàries millorin progressivament el seu nivell d'expressió i comprensió oral del català, pel qual s'ha dissenyat una metodologia basada en l'horitzontalitat i la comunicació interpersonal, on l'assertivitat i l'empatia juguen un paper estimulador per a l'adquisició de la llengua.

A hores d'ara, el Xerrem junts compta amb 150 grups de conversa repartits per tot Catalunya i un miler llarg de participants, els quals troben en aquesta experiència pionera una eina útil amb vista a l'apoderament i l'arrelament social. LT

Emancipació juvenil

Sita Aguilera, Avalot - Joves de la UGT de Catalunya

L'accés a un habitatge digne i assequible és una necessitat que totes les persones tenim dret a assolir. Si bé és cert que l'accés a un habitatge digne sempre ha estat una reivindicació del jovent de classe treballadora, actualment les joves ens trobem davant d'una situació que podríem qualificar de dramàtica.

La joventut és el moment en què es comença el procés d'emancipació, és el moment de conformar la nostra unitat de convivència com a persones adultes. L'accés al mercat laboral i a l'habitatge es converteixen en els dos puntals clau per garantir el pas a l'edat adulta. Per tant, les condicions en què ens integrem al mercat laboral, condicionen la nostra capacitat per afrontar les despeses que es deriven de ser una ciutadana autònoma.

Realitat de l'emancipació juvenil a Catalunya

La taxa d'emancipació de les joves d'entre 16 i 29 anys a Catalunya ha passat durant l'última dècada del 32,6% de l'any 2007 al 23,8% en 2018, segons dades de l'Agència Catalana de la Joventut. Segons les últimes dades del baròmetre europeu Eurostat, l'edat mitjana d'emancipació a Espanya és als 29 anys, molt per sobre de la mitjana europea que se situa als 26.

D'altra banda, l'Institut Nacional d'Estadística assenyala que les joves que es poden emancipar i viure soles són molt poques: entre les persones de 25-29 anys només el 7,1%, i entre les de 30-34, l'11,7%. La resta, comparteixen pis amb altres persones.

Causes laborals que dificulten l'emancipació

L'atur juvenil i les condicions de treball precàries, conjuntament amb l'augment del cost dels habitatges, són els principals motius que impossibiliten l'emancipació.

En el tercer trimestre del 2018, la taxa d'atur entre el col·lectiu de 16 a 24 anys se situa en el 26,3%, més del doble de la taxa d'atur general a Catalunya.

Pel que fa a la temporalitat, aquesta ha augmentat des del 2011 entre les joves de 16 a 29 anys fins a situar-se al 50,1%. És a dir, la meitat de les joves del nostre país que treballem, ho estem fent amb contractes temporals. De la mateixa manera, el 28% de les joves treballadores ho fa amb contractes parcials, una taxa juvenil que gairebé triplica la del conjunt de la societat (11,9%).

S'ha de tenir en compte, a més, que de cada deu joves pràcticament quatre (37,9%) tenen feines que no corresponen al seu nivell d'estudis i que, per tant, treballen en categories inferiors que les que podrien assumir.

I un factor encara més important són les condicions salarials. La mitjana del salari brut anual de les joves a Catalunya és de 10.809,83 euros, molt per sota de la mitjana dels preus de lloguer i compra.

Causes al mercat de l'habitatge que dificulten l'emancipació

L'increment dels preus del lloguer a Catalunya

Els preus del lloguer a Catalunya no paren d'augmentar i se situaven al tancament de 2018 en els 12,39 euros/m² al mes. Catalunya és qui té el metre quadrat més car de l'Estat espanyol, seguit de Madrid i el País Basc. La mitjana estatal és de 8,15 euros/m² i Catalunya la supera en un 52,1%.

Font: mapa d'elaboració pròpia, a partir de les dades de l'informe «La vivienda en alquiler en España en el 2018» de Fotocasa

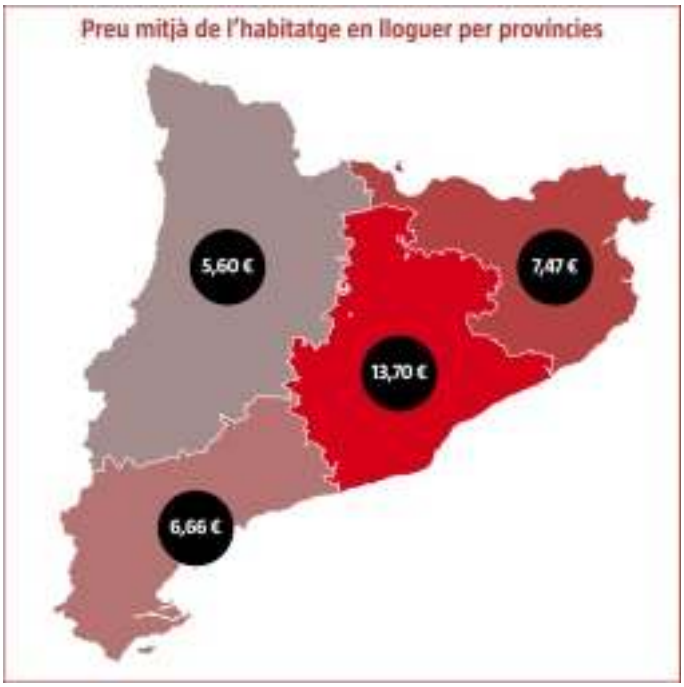

Font: mapa d'elaboració pròpia, a partir de les dades de l'informe «La vivienda en alquiler en España en el 2018» de Fotocasa

A escala provincial, al tancament de 2018 el preu del lloguer puja a 40 províncies. En territori català, la pujada més pronunciada és a Barcelona, amb un 7,9%, seguida de Lleida, amb un 6,1%, i Girona i Tarragona, amb 3,0% i 0,8%, respectivament.

Pel que fa als preus absoluts, fa tres anys que Barcelona se situa com la província on és més car el metre quadrat de lloguer al mes. El 2018 es va tancar amb el metre quadrat barceloní a 13,70 euros mensuals.

L'increment dels preus de compra a Catalunya

El preu de l'habitatge de compravenda ha anat fluctuant durant el 2018 fins a situar-se en 2.310 euros/m² com a preu mitjà a Catalunya, molt per sobre dels 1.733 euros/m² de mitjana estatal.

A escala provincial, al tancament de 2018 són 37 les províncies que pugen de preu i, entre elles, trobem les quatre catalanes. Barcelona pateix una pujada de l'11,9%, Lleida del 4,5%, Tarragona del 3,6% i Girona del 2,1%. En preus absoluts, tal com ja passava amb el preu del lloguer, trobem que tant Barcelona com Girona es troben entre les deu províncies amb un preu més elevat per la compra d'habitatge. Barcelona en tercer lloc amb 2.711 euros/m² i Girona en vuitè lloc amb 1.728 euros/m².

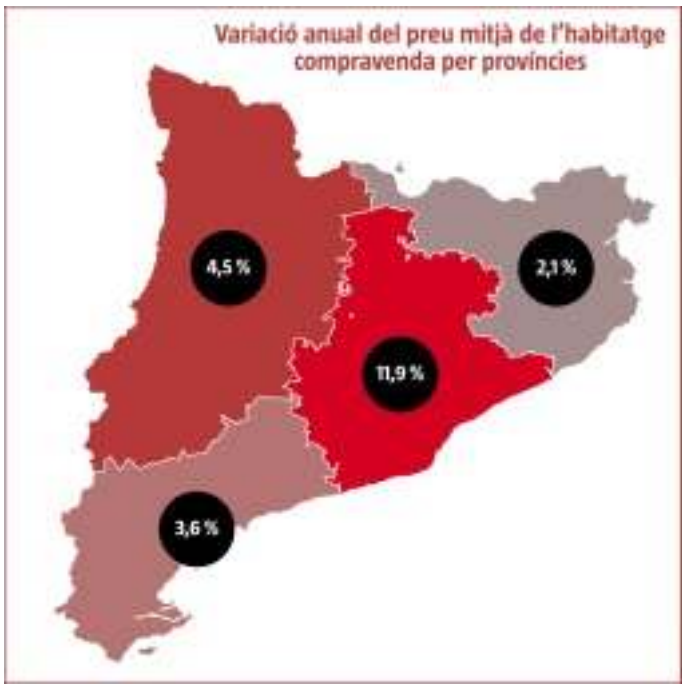

Font: mapa d'elaboració pròpia, a partir de les dades de l'informe «La vivienda en alquiler en España en el 2018» de Fotocasa

Dificultats en l'accés al lloguer

Si considerem, per exemple, el cas d'un pis de 70 metres quadrats, tenint en compte que el preu mitjà a Catalunya del metre quadrat és de 12,39 euros, la mensualitat del lloguer rondarà els 867 euros. En la gran majoria dels pisos de lloguer demanen una fiança de dos mesos, que seguint l'exemple serien uns 1.734 euros. A més a més, cal sumar-li la comissió de l'agència immobiliària, que respon a un 10% de l'anualitat més l'IVA, que serien aproximadament 1.000 euros, pel cap baix.

És a dir, si sumem tots els costos derivats de l'entrada al pis, fer-ho podria costar una inversió inicial d'uns 3.600 euros, aproximadament, comptant la primera mensualitat, la fiança i la comissió de l'agència. Si a això hi sumem altres costos derivats de l'entrada, com els 150 euros pels serveis jurídics per a la formalització del contracte, els pagaments corresponents a l'IBI i l'impost a la Generalitat, passaria de ben segur aquesta xifra. I cal afegir-hi, en un nombre elevat de casos, l'aval d'un familiar, ja que les joves amb els nostres salaris precaris no podem firmar un contracte immobiliari amb interessos.

Si comparem la mitjana salarial de les joves del nostre país amb el preu mitjà de l'habitatge, i hi afegim les variables de temporalitat laboral i les diverses condicions que ens demanen per accedir a l'habitatge, es fa impossible establir el nostre projecte de vida a la nostra terra. De fet, si creuem dades dels mercats laboral i immobiliari, podem afirmar que les joves hem de destinar el nostre sou íntegre durant 30 anys per poder comprar un pis a Barcelona o destinar el 180% del nostre salari anual per poder-lo llogar. És inviable. LT

«Som un milió... i el català també és la nostra llengua»

AMIC - UGT de Catalunya

L'Associació d'Ajuda Mútua d'Immigrants a Catalunya (AMIC-UGT), ha llançat la campanya «Som un milió de catalans i catalanes, som aquí i el català també és la nostra llengua. El dret a vot, encara no. Volem votar!», per reclamar polítiques a favor de la integració real de les persones immigrades a Catalunya.

Amb la campanya s'ha editat un cartell, un punt de llibre i un vocabulari electoral bàsic «per reivindicar la normalitat que encara avui no és possible», i «perquè els termes com *col·legi electoral*, *papereta*, *dia de les eleccions* o *candidatura* puguin formar part de la realitat i la vida de les persones nouvingudes al nostre país».

A casa nostra hi ha prop d'un milió de catalans i catalanes que viuen sense drets polítics plens perquè no tenen reconegut el dret de vot. L'AMIC-UGT considera que és inèdit que al segle XXI el reconeixement del dret de vot de les persones immigrades sigui encara una qüestió pendent al nostre país, i reclama que les persones estrangeres puguin convertir-se en subjectes polítics per apoderar-les, que els seus problemes més quotidians tinguin visibilitat i que no siguin instrumentalitzades a favor de l'avenç de l'extrema dreta.

Juntament amb el dret a vot i l'ocupació digna, l'AMIC-UGT considera el català com una via directa d'integració, i la formació en llengua catalana i les polítiques d'acolliment

Glossari de la campanya d'AMIC, disponible a www.associacioamic.cat

lingüístic bàsiques per avançar cap a la igualtat d'oportunitats, evitar situacions d'exclusió i facilitar la cohesió social en una societat cada dia més multilingüe.

Per AMIC, «la llengua catalana ha de poder ser accessible per a totes les persones que vivim aquí: perquè ens identifica com un membre més de la societat catalana; perquè la majoria de la població parla català i l'entén; perquè conèixer-lo és un signe de capacitat d'adaptació; perquè per aprendre'l l'hem de poder practicar; perquè és necessari per a l'ensenyament, la formació professional, la formació continuada, i per a molts llocs de treball i, en definitiva, perquè parlar-lo comporta molts avantatges i cap desavantatge, com passa amb totes les llengües, ponts de comunicació. I finalment, perquè el català, que també és la nostra llengua, és una eina de cohesió. Afavorir la seva pràctica ens uneix i afavoreix la participació dels ciutadans i ciutadanes nouvinguts».

Més recursos per a l'acolliment lingüístic

La campanya d'AMIC-UGT vol destacar el fet que moltes persones estrangeres a Catalunya ja s'han fet seu el català, però també posa de manifest la necessitat de més recursos per afavorir que tothom pugui accedir al seu aprenentatge, i reclama més eines per a l'acolliment, la formació i la sensibilització lingüística: «Recursos que situïn, com a mínim, en igualtat real els dos idiomes oficials al país. I també, l'assumpció del català com a llengua franca de la integració i comunicació social, en un context divers i plurilingüe com és l'actual».

Per tot plegat, l'AMIC-UGT vol obrir el debat i reclamar tots aquests drets, «per poder viure en un país on es parli d'inclusió i no d'exclusió, de sentit de pertinença i no de segregacionisme, d'igualtat i no de discriminació».

La campanya s'impulsa en col·laboració amb el Servei Lingüístic de la UGT de Catalunya i té el suport de la Direcció General de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya.

Acte reivindicatiu pel dret al vot per persones inmigrants organitzada per AMIC a Barcelona, 2008

Un nou model energètic amb valors

Miguel Ángel Vázquez, comunicació d'ecooo

El passat 5 d'abril vam viure un moment històric pel que fa a la manera d'entendre i produir energia al nostre país. El Consell de Ministres aprovava el Reial decret 244 d'autoconsum i s'obria una nova etapa esperada durant molt de temps. Per fi es facilitava l'accés a l'ús d'una tecnologia, la solar fotovoltaica, que està destinada a transformar el món.

No només es derogava el conegut com *impost al sol* sinó que, més important encara, es facilitaven els tràmits burocràtics per accedir a una instal·lació pròpia, es reconeixia el dret a obtenir una compensació pels excedents d'energia generada que s'abocava a la xarxa i es donava pas a l'autoconsum col·lectiu o, dit d'altra manera, l'autoconsum per a blocs de cases on viu la majoria de la població al nostre país, no únicament per a habitatges unifamiliars.

L'era solar ha començat i cada vegada hi ha menys excuses per no generar la teva pròpia energia.

Tot això, sense cap dubte, són bones notícies per al futur i per al planeta. Només per la quantitat d'emissions de CO_2 que no s'emetran a l'atmosfera al llarg de tot el país gràcies a aquestes mesures, ja val la pena. I més encara en un moment en què el Panell Intergovernamental del Canvi Climàtic (IPCC), el grup format per centenars de científics de tot el món coordinats per l'ONU, ens adverteix que a penes ens queden 11 anys per frenar els efectes més devastadors d'aquest repte ambiental. Tots els experts coincideixen i remarquen que la participació de la ciutadania serà fonamental per evitar el canvi climàtic. En concret, assenyalen el salt a la generació de l'energia pròpia com un dels passos imprescindibles perquè sigui possible.

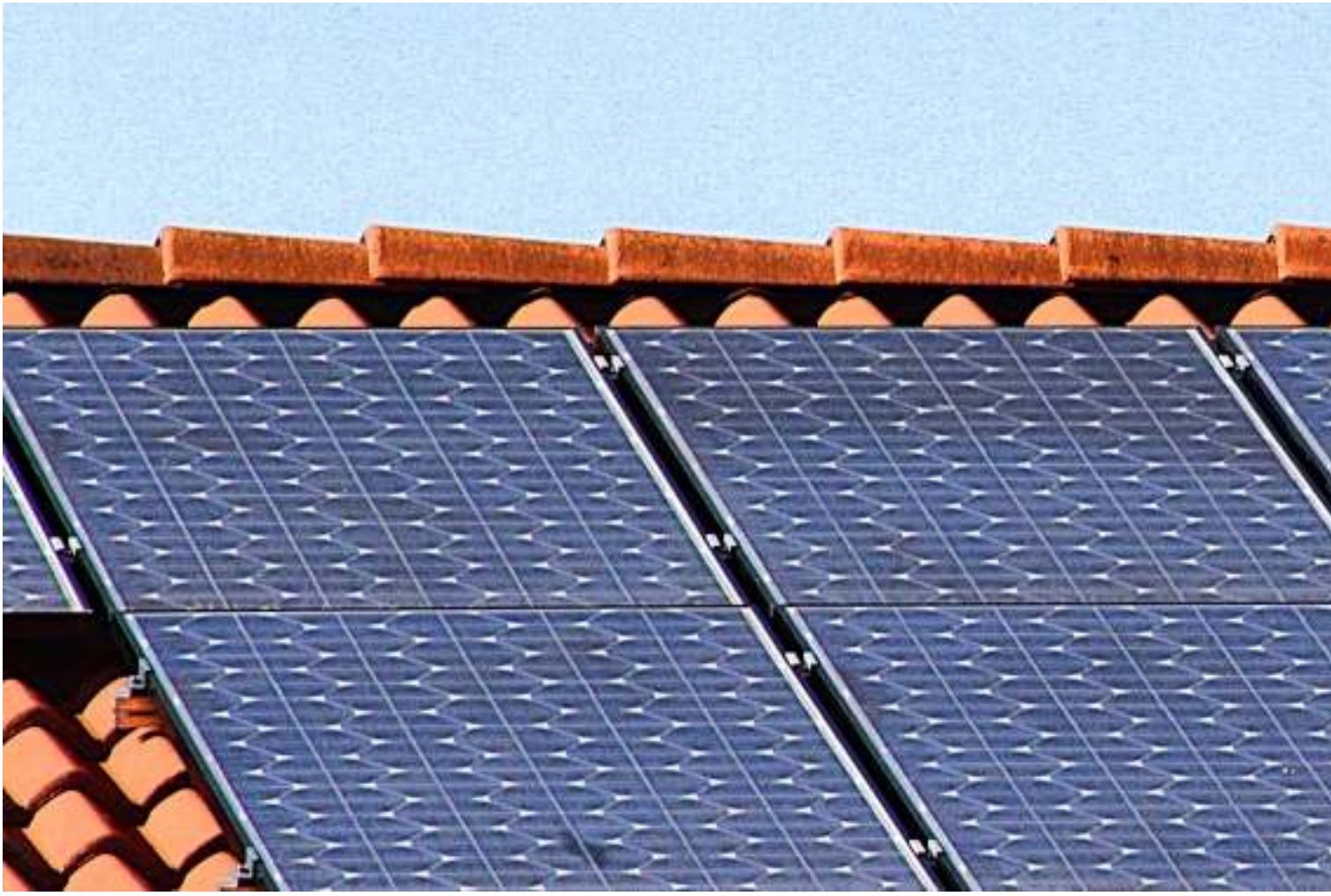

Que per fi al nostre país s'hagi fet aquest pas, encara que sigui amb anys de retard, és una bona notícia. Com ho és també que progressivament es vagi perdent la por a les renovables i es comencin a veure com el que són: l'alternativa energètica del futur, la base del nou model energètic que entre totes les persones conscients hem d'anar construint.

No ha estat senzill. Anys d'un foment interessat de la *solarfòbia* des de les institucions i des de les grans empreses de l'oligopoli energètic han deixat empremta en una societat travessada per una crisi que l'obligava a buscar seguretats i no apostes pioneres. Amb tot, a poc a poc i gràcies a passos com aquest Reial decret, que trenca totes les barreres que poguessin quedar, es va avançant a bon ritme per posar-nos al nivell que hauria d'ocupar el país amb més hores de sol al dia de tot Europa.

Sense obviar tot això, és rellevant remarcar que l'ús i el foment de les energies renovables només és la base del nou model energètic al qual les organitzacions socials aspirem.

Sent imprescindible l'aposta decidida per les renovables, no n'hi ha prou.

Perquè el futur model sigui realment nou i transformador, necessita anar acompanyat d'una sèrie de valors que des d'ecooo, al costat de les organitzacions integrants de la Plataforma Per Un Nou Model Energètic, defensem des de fa anys. Valors que assegurin que el nou model no només sigui més sostenible, sinó també més just i més democràtic. Sent l'energia un dels pilars de poder més importants del planeta, que mou grans decisions econòmiques i geopolítiques a escala global, és imprescindible assumir aquesta perspectiva a l'hora d'abordar la seva transformació.

Des d'ecooo abordem aquest enfocament de manera prioritària. En la nostra proposta d'autoconsum energètic té el mateix pes la part referida a la sostenibilitat de l'energia que proporcionen les nostres instal·lacions que la part relacionada amb els valors que fan possible que aquests panells arribin fins a les llars de la nostra comunitat. No s'entén una cosa sense l'altra, i per això ens referim a l'onada solar, la nostra campanya d'autoconsum, com «l'autoconsum que

pxhere.com

pxhere.com

suma». Suma valors, suma comunitat, suma sostenibilitat...

Aquests valors fonamentals per a la construcció d'un nou model energètic són els recollits en el document base de la plataforma que porta el seu nom. Aquí s'estableix l'ús de «matèries primeres energètiques autòctones, que es regeneren i que no emeten (o ho fan de forma mínima o neutral) contaminants a l'atmosfera», el valor de l'estalvi entès des de la perspectiva que «no hi ha millor gestió de l'energia que aquella que persegueix eliminar tot consum innecessari»; l'eficiència, pel fet que «com a complement necessari de l'estalvi i de la difusió de les renovables és necessari transitar cap a un model en què s'aprofiti al màxim l'energia imprescindible»; i el valor de la sobirania, que permet una distribució descentralitzada de l'energia, ja que «seria un error reproduir amb renovables el model centralitzat i oligopolístic que caracteritza al sistema energètic actual». *Sobirania* també significa aquí ‹educació i informació›, així com ‹capacitat democràtica de decisió sobre el model energètic a triar en l'àmbit local/comarcal, independència energètica›.

Només des d'aquests valors podrem construir un nou model energètic que sigui renovable i sostenible però també descentralitzat, democràtic, participat i participatiu i respectuós amb els drets humans.

Això últim es justifica perquè, com que no cal utilitzar matèries primeres fòssils per generar l'energia, no s'espolien els països que les produeixen, i fins i tot s'eviten conflictes bèl·lics al llarg del planeta. Tal és la importància de la qüestió.

Aquests valors que treballem des d'ecooo són compartits per altres organitzacions germanes, com la cooperativa energètica Som Energia, per a la qual l'estalvi, l'eficiència, la sobirania i l'ús de renovables estan en la base mateixa del seu projecte. Des del seu naixement assumeixen que la implicació ciutadana en la generació i la comercialització de l'energia és fonamental i per això s'estableixen com a cooperativa al servei dels valors del nou model energètic. Només des de l'apoderament de les persones en matèria energètica es podrà trencar amb l'oligopoli energètic existent i començar a tractar a l'energia com el que és: un bé comú i no un bé de mercat.

A part dels valors defensats per la Plataforma Per Un Nou Model Energètic, també compartim amb Som Energia els valors que conformen la carta de l'Economia Social i Solidària.

Es fan tan evidents les implicacions de l'energia amb l'economia –del poder energètic amb el poder econòmic–, que a l'apoderament ciutadà en qüestions d'energia l'ha d'acompanyar necessàriament un apoderament econòmic. Per això ecooo, com a organització sense ànims de lucre, aposta per aquesta alternativa econòmica i integra el Mercat Social de Madrid.

En les nostres relacions laborals i comercials defensem principis recollits en la carta esmentada, com el principi d'equitat, el principi de cooperació, el principi de treball, el principi de sostenibilitat ambiental, el principi de no lucre i el principi de compromís amb l'entorn. Així, tots els nostres projectes, inclosos els d'autoconsum energètic, estan imbuïts d'igual dignitat en gènere, edat, ètnia, origen o capacitat, d'aliances amb la naturalesa i la persona com a centre de l'economia, de redistribució social o de desenvolupament local sostenible.

El Reial decret d'abril obria una porta cap al futur. Ara ens toca a la ciutadania traspassar-la per recuperar l'ampli camp del model energètic i sembrar-lo de valors que seran imprescindibles per al futur. LT

Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS): reptes compartits

Núria Pelay, tècnica de cooperació de Sindicalistes Solidaris

El setembre de 2015 l'Assemblea General de Nacions Unides va aprovar l'Agenda 2030 de Desenvolupament Sostenible, un full de ruta interconnectat que ha de dur-nos a erradicar la pobresa i lluitar contra la injustícia i la desigualtat. D'abast universal, l'Agenda 2030 es proposa assolir un creixement sostenible (tant econòmic com social i ambiental) i frenar el canvi climàtic.

L'Agenda es concreta en 17 iniciatives bàsiques, els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS); cadascun d'ells marca un seguit de fites per assolir els seus propòsits. Tots estan interrelacionats i sumen un total de 169 metes que haurien d'arribar a l'horitzó del 2030. Des del món sindical hi tenim molt a dir.

Sindicalistes Solidaris ja fa força temps que treballem per promoure i reforçar l'Objectiu 8, que correspon al treball digne i el creixement econòmic, en els països a on som presents. Al Salvador, Colòmbia i el Marroc promovem programes de formació i promoció buscant l'enfortiment de les diferents centrals sindicals i del conjunt del teixit social.

Els nostres programes també s'interrelacionen amb alguns dels altres objectes marcats per l'Agenda

Curs de formació de Sindicalistes Solidaris a Jadida (El Marroc)

Taller «Treball digne i pau»

2030. L'Objectiu 17, adreçat al foment de la pau, la justícia i unes institucions sòlides, és present a tots els nostres projectes incentivant l'organització sindical en uns països on ser sindicalista no és precisament senzill per les moltes dificultats que la classe treballadora troba tant en l'àmbit governamental com empresarial, i a la falta de cultura d'unió de les treballadores i treballadors. A l'Amèrica Llatina aquest eix és clau a causa dels alts índex de violència existents. A Colòmbia esmercem els nostres esforços a treballar amb joves que, després de més de 40 anys de guerra civil, han de trobar els camins per interioritzar plantejaments de conciliació i de pau. Ho fem a través de l'Escola del Medi Ambient de Lérida al departament de Tolima, on nois i noies aprenen a gestionar els conflictes d'una manera col·legiada i pacifica, alhora que els facilitem eines per tirar endavant, unes vies que els proporcionin uns ingressos per avançar en els seus projectes de vida.

També trobem altres objectius transversals en tot allò que fa Sindicalistes Solidaris concertadament amb els diferents socis locals participants en els projectes. Ens referim als que tenen a veure amb la reducció de desigualtats i a la formació de qualitat. A través del foment de l'economia col·laborativa, promovem petites cooperatives de pastisseria al Salvador, fem que dones, joves i indígenes tinguin oportunitats per sortir de la pobresa extrema i travin complicitats que beneficiïn les comunitats reduint les desigualtats. Però no només és això; la formació en legislació, en drets humans, en salut sexual reproductiva, en drets laborals, en higiene alimentària, en comptabilitat, organització i comercialització, fa que els participants augmentin de manera considerable els recursos que tenen per afrontar els reptes del dia a dia.

La formació és clau en tots els programes que Sindicalistes Solidaris realitza amb la complicitat de diferents administracions públiques catalanes. Durant els darrers 3 anys, un total de 3.369 sindicalistes marroquins s'han format tant a la nostra Escola del Treball Digne de Tetuan com a través de l'Escola Itinerant del Treball Digne. Els coneixements en organització, drets humans laborals i legislatius, en tècniques de comunicació i de negociació col·lectiva han nodrit de sindicalistes capacitats les files dels dèbils sindicats marroquins.

Com hem vist, tots els esforços de la cooperació sindical de la UGT de Catalunya, a banda de la lluita

per un treball digne, es relacionen amb altres més de la resta d'objectius. Hi ha, però, un eix que vertebra totes les accions que es duen a terme: l'Objectiu 5, encaminat a garantir la igualtat de gènere. No només es prioritza la participació de dones sinó que els esforços també van orientats a un treball transversal amb un enfocament de gènere en totes les accions.

Recentment ha començat un programa de formació sindical al Marroc adreçat a promoure la participació de les dones dins dels sindicats, fent un especial èmfasi en transformar les velles xacres que les arraconen a una simple militància i promovent el seu accés a les diferents estructures dels sindicats. Un projecte agosarat adreçat a apoderar dones, a trencar tabús i estereotips entre la classe dirigent sindical formada pràcticament en exclusivitat per homes.

També a l'Amèrica Llatina les dones tenen un paper importantíssim dins dels projectes, apoderant mestres dins de les escoles amb la finalitat de poder transmetre a les noves generacions l'autoestima i la formació necessària per no abandonar l'escolarització de nenes prematurament per, entre altres raons, embarassos no desitjats. Les dones també prenen protagonisme dins del treball comunal i en la lluita sindical pels drets de les treballadores de les maquiles.

Com veiem gairebé sense adonar-nos, a través dels projectes en curs, també enfortim l'Objectiu 1 adreçat a erradicar la pobresa. Molts dels objectius i fites marcats per Nacions Unides tenen una senzilla translació a les nostres empreses, promovent plans d'igualtat, influint a través dels comitès en la compra responsable, garantint el consum de productes saludables i/o confeccionats sota criteris de sostenibilitat i de treball digne de qui els manufactura, fomentant el consum sostenible d'aigua i d'energies no contaminants, etc.

Pròximament, des de Sindicalistes Solidaris i dins dels projectes de sensibilització realitzats a casa nostra, presentarem una exposició i editarem una guia sindical d'aplicació dels diferents ODS a les empreses que, de ben segur, ens facilitaran a tots i totes la tasca d'empènyer tots plegats cap a un món més sostenible i responsable. LT

Formar-se, la clau per trobar feina i millorar professionalment

- **La Generalitat de Catalunya ofereix cursos de formació totalment subvencionats, per a persones de qualsevol edat i nivell professional**
- **Els cursos són tant per a persones en atur com en actiu.**
- **Més d'un terç de les persones que troben feina tenen educació superior, ja sigui formació professional o graus universitaris**

La formació professional aporta valor. Millora les competències i habilitats de les persones, n'afavoreix el desenvolupament professional i incrementa les oportunitats laborals. I és que cada cop són més les empreses que sol·liciten persones amb unes competències i actituds concretes. Per això, acreditar una formació professional i tenir el compromís de formar-se al llarg de la vida permet optar a una feina de qualitat, mantenir-la i progressar professionalment.

Una opció de qualitat és la formació professional per a l'ocupació, que ofereix certificacions per a diferents nivells, tant per a persones amb estudis previs de batxillerat o de cicles superiors com per a persones sense estudis i contempla 600 especialitzacions de tots els sectors econòmics.

La majoria de la formació inclou pràctiques en un centre de treball; un període que, en moltes ocasions, es converteix en una oportunitat per demostrar l'actitud i els coneixements per ser contractat.

Una oferta formativa diversa i permanent

La Generalitat de Catalunya, a través del Servei Públic d'Ocupació de Catalunya (SOC) del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies, ofereix cada any 1.500 cursos sense cap cost per al participant amb certificació oficial (certificats de professionalitat) a persones en situació d'atur. També ofereix accions d'altres especialitats formatives, que responen a les necessitats de les persones treballadores i les empreses.

Alhora, el Consorci per a la Formació Contínua de Catalunya del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies ofereix cursos totalment subvencionats per a treballadors i treballadores en actiu, per tal de millorar competències professionals concretes o adquirir-ne de noves.

Són més de 8.000 cursos especialitzats, en diferents franges horàries, tant en modalitat presencial com en línia, majoritàriament d'entre 30 i 50 hores, que cada any arriben a 120.000 treballadors i treballadores de totes les famílies professionals. Un total de 4 milions d'hores de formació, el 50% de les quals és acreditable oficialment.

Certificats de professionalitat

Gran part de l'oferta formativa del SOC i del Consorci per a la Formació Contínua de Catalunya generen certificats de professionalitat per acreditar les competències professionals de treballadors.

Els certificats de professionalitat permeten que persones que no tenen un perfil professional definit es puguin formar en una ocupació qualificada que els ajudarà a trobar feina. També possibilita que persones que tenen un perfil professional definit millorin les seves competències tècniques i la seva qualificació professional.

Alhora són una oportunitat per a la reorientació professional. Un exemple destacable és com ajuden a orientar el perfil professional a la progressiva digitalització de l'economia, fent que persones que estaven a l'atur en sectors amb poca generació de llocs de treball s'hagin format en programació TIC, on hi ha un elevadíssim dèficit de professionals, i hagin trobat feina.

En un món canviant, la formació professional ha de ser constant

En plena revolució digital, els experts assenyalen que moltes de les professions actuals desapareixeran en el futur. Per això, la formació professional ha de ser un constant al llarg de la vida, que permeti als treballadors i treballadores adaptar els seus coneixements a les necessitats dels nous temps i assegurar-se així el futur professional. Segons dades del mercat de treball, avui més d'un terç de les persones que troben feina tenen educació superior, ja sigui formació professional o graus universitaris, una tendència que no farà més que créixer en els propers anys.

Podeu consultar l'oferta formativa al web del SOC (**https://serveiocupacio.gencat.cat**) i del Consorci (**https://conforcat.gencat.cat/ca/inici**).

XXXI Certamen Fotogràfic Internacional «El treball i els oficis»

«No cal recórrer a trucs per a fer fotografies.
No has de fer posar a ningú davant la càmera.
Les fotos estan aquí, esperant que les facis.
La veritat és la millor imatge, la millor propaganda»

Robert Capa

Txema Lacunza Nasterra, *Spartan 88240*, Medalla de Plata CEF

Un any més, i en van més de trenta, la Unió de l'Anoia, l'Alt Penedès i el Garraf (APG) de la UGT de Catalunya ha organitzat el concurs fotogràfic, «El treball i els ofici», un certamen plenament consolidat que ha assolit el reconeixement internacional que es mereix. La qualitat de les fotos, més de 5.000 arribades de 53 països d'arreu del món, queda palesa en el reportatge d'algunes de les imatges guanyadores que publiquem.

Rebem de nou, per tant, l'impacte d'unes imatges colpidores que transmeten dinamisme, que traspuen vida: no són mers documents estàtics sinó que ens inviten a ampliar activament els límits a què arriben els treballadors i les treballadores, en un esforç que no és conscient de la seva bellesa. El fotògraf la capta poèticament i ens la trasllada de manera admirable.

Felicitem-nos, doncs, i celebrem la idea i perseverança dels pioners del concurs, companys del sindicat, que varen veure necessària la relació entre el món sindical i la cultura i com l'han potenciada al llarg del temps.

El certamen forma part del Circuit Ibèric creat per diferents salons, actualment els de Guadalajara, Berga, Antequera i Vilanova i la Geltrú, als que els uneix la passió per la fotografia i que un dia van decidir unificar esforços per internacionalitzar-se. LT

Duc Toai Le, *Life on the River*, Diploma Chairman

Kiah Hwa Ng, *Net Working*, Medalla de Bronze FCF

Hlaing Myint Min, *Our Duties in Life*, Millor Autor

Holger Bücker, *Graf Lindorf of Coppelius*, Diploma Chairman

Santos Moreno Villar, *Soccer on the Beach*, Medalla de Bronze FCF

Francisco Javier Coca Ávila, *La peluquería*, Premi «El treball i els oficis»

Juan Luis Duran Guinot, *En las nubes*, Diploma Chairman

The Eng Loe Djatinegoro, *Octopus*, Medalla d'Or FIAP

Hlaing Myint Min, *Waiting for Passengers*, Millor Autor

Graeme Watson, *Womens Rugby Union 7s 1*, Diploma Chairman

Duc Toai Le, *Overcome Difficulties*, Medalla de Bronze FCF

Gul Yilmaz, *Spiral*, Medalla d'Or PSA

Hlaing Myint Min, *Colors*, Millor Autor

Vigència periodística de Camus

Lluís Foix, publicat a La Vanguardia *el 8 de maig de 2019*

L'actualitat d'Albert Camus s'ha posat en relleu novament a les II Trobades Literàries Mediterrànies celebrades a Sant Lluís, Menorca, la neta vila blanca, rectilínia, fundada durant la breu dominació de França del 1756 al 1763. Primavera suau, sol matiner, pedres calcàries que marquen l'ordre i les partions d'una illa perfectament trossejada pels minifundis ancestrals. D'aquesta petita localitat va emigrar a Algèria, fa més de cent anys, l'àvia d'Albert Camus en el trajecte a la inversa del que milers d'africans fan avui cap a Europa per trobar feina i nous horitzons vitals.

Tres dies de debat en què destacats experts camusians, molts d'ells francesos, van compartir el bagatge literari, combatiu i rebel de l'autor de *La pesta* amb mig centenar d'artistes, pensadors i periodistes que van interpretar l'obra de Camus des d'angles molt diversos. La seva obra és de gran actualitat perquè ressalta conceptes universals com la justícia, la veritat, la llibertat, la compassió i l'intent de distingir entre el bé i el mal en la condició humana.

En els seus escrits a la revista *Combat*, òrgan de la resistència durant la França de Pétain, sotmesa a l'ocupació nazi, parla molt d'Espanya

Albert Camus, 1957. Wikipedia

Albert Camus amb l'equip de *Combat*, 1944

i de les seqüeles doloroses de la Guerra Civil. Un llibre amb els articles sobre Espanya es va editar a Mèxic el 1966 i fa poc s'ha reeditat amb el títol original d'*España libre*.

En un d'aquells articles, publicat el setembre del 1944, Camus parla de periodisme i de llibertat. En la meva intervenció en una taula rodona vaig citar una de les seves frases que tenen avui tanta vigència com llavors: «Es vol informar ràpid en comptes d'informar bé. La veritat no hi surt guanyant». Amb una afirmació tan senzilla retrata el perill del periodisme precipitat.

Les notícies falses són tan velles com els segles i solen difondre la maldat en temps convulsos disfressades de rumors, mitges veritats, anonimats, mentides i burda propaganda. La guerra i els seus preparatius són terreny adobat perquè les *fake* esgrimeixin falsedats que es converteixen en catastròfiques realitats. Donald Trump no ha llegit Camus ni res.

Va ser molt crític amb la premsa que «abans de la guerra estava perduda en els seus principis i en la seva

moral». «La preocupació dels diners i la indiferència cap a les coses importants van aconseguir donar a França una premsa que, llevat de rares excepcions, no va tenir cap altre objectiu que augmentar el poder d'uns quants mentre debilitava la moralitat de tots», va dir.

L'Albert Camus periodista guarda una certa semblança amb el periodisme que va practicar George Orwell. Tots dos van intentar descriure la crua realitat que afectava els més fràgils i desfavorits. Els dos van seguir els plantejaments del comunisme, i els dos, cada un a la seva manera, van dir un no rotund a les brutalitats de Stalin. També tots dos es van rebel·lar contra la injustícia i les arbitrarietats comeses pels més forts.

Camus deia que cada vegada que un home al món és encadenat, tots nosaltres quedem encadenats. La llibertat ha de ser per a tothom o per a ningú. Aquesta és l'única forma de democràcia que mereix el sacrifici de tots. Tenia una forta preocupació per la llibertat humana, la justícia, la pau i l'eliminació de la violència.

Festival de Santa Llúcia a Estocolm tres dies després d'acceptar el premi Nobel de literatura

Al manuscrit que es va trobar al cotxe després de l'accident que li va segar la vida prematurament el 1960 hi havia l'autobiografia d'infantesa que seria publicada pòstumament sota el títol d'*El primer home*. Hi explica la mort del seu pare a la batalla del Marne a la Gran Guerra (1914) quan ell només tenia un any, una mare analfabeta en una Algèria pobra i a una colònia dominada per la cultura i el poder de França. Són metàfores de les seves vivències de la guerra que apareixen al relat d'Oran, aquella ciutat «plena d'adormits desperts que no escapaven realment a la seva sort sinó aquelles comptades vegades que, a la nit, la seva ferida, en aparença tancada, s'obria bruscament».

El seu esperit de rebel·lia es temperava en un esperit de moderació, un distanciament per comprendre millor la realitat, propi d'un moralista que distingia sense vacil·lar entre el bé i el mal però que s'abstenia de condemnar la flaquesa humana.

El personatge central de *La pesta*, Monsieur Rieux, no dona solucions a les desgràcies, ja que Camus era un moralista però no un moralitzador. Diu Rieux: «De moment hi ha uns malalts que cal curar. Després ells reflexionaran i jo també. I el més urgent és curar-los. Jo els defenso com puc».

Em quedo amb una seqüència del seu discurs d'acceptació del premi Nobel de literatura el desembre del 1957: «Per definició l'escriptor no pot posar-se al servei dels qui fan la història, sinó al servei dels qui la pateixen». La rebel·lia més rotunda és la de qui sap dir no des de la llibertat. L'enhorabona als que han impulsat a Sant Lluís l'estudi de l'obra d'Albert Camus. LT

Una exposició compartida per 25 museus de la Xarxa de Museus Locals de la Diputació de Barcelona rememora l'abans i el després de la Guerra Civil

Diputació de Barcelona

Amb motiu dels 80 anys de la fi de la Guerra Civil Espanyola, i com una aportació més a la recuperació de la memòria històrica, la Diputació de Barcelona organitza l'exposició **1939. L'abans i el després**, una mostra que proposa un recorregut transversal per 25 museus de la Xarxa de Museus Locals i que vol destacar la rellevància dels museus com a dipositaris d'un llegat que narra els fets històrics. La salvaguarda del patrimoni tot just iniciada la guerra, els efectes devastadors dels bombardejos sobre la població civil o la repressió política, cultural, social i econòmica, són algunes de les conseqüències de l'abans i del després de 1939.

Memòria en Xarxa, memòria compartida

Amb la derrota republicana a la batalla de l'Ebre el mes de novembre de 1938, l'ofensiva final franquista sobre Catalunya era imminent. El 26 de gener, el mateix dia en què Barcelona era ocupada, bona part de la classe política, dels dirigents obrers i sindicals, de la intel·lectualitat catalana i molts altres ciutadans anaven camí de

1

2

3

(1) Escena després dels bombardejos de Barcelona el 1938, Gran Via. © Fons Brangulí. Arxiu Nacional de Catalunya (fragment)
(2) Vestits per a la guerra: uniforme republicà (esquerra) i (3) nacional (dreta). Centre de Documentació i Museu Tèxtil (Terrassa)

l'exili. L'1 d'abril de 1939 el general Franco decretava la fi de la guerra donant l'estocada final a la República, a les llibertats democràtiques i a les conquestes socials, per imposar un estat dictatorial, un règim feixista i repressiu que seria implacable amb els vençuts.

La mostra **1939. L'abans i el després** s'inscriu dins del projecte **Memòria en Xarxa**, impulsat per la Xarxa de Museus Locals de la Diputació de Barcelona, que proposa una exposició dispersa en el territori, amb peces pròpies i diferents, articulada a l'entorn d'un fet històric de rellevància cabdal que assenyala els museus com a dipositaris de la seva memòria material i com a transmissors d'un llegat cultural comú.

Els fons dels museus són testimonis excel·lents d'un període que s'inicia en esclatar la guerra i que s'allarga molt més enllà de la proclamació de la seva fi, l'1 d'abril de 1939. Amb la selecció d'objectes de les col·leccions de 25 museus de la demarcació de Barcelona i la seva exhibició amb instal·lacions singulars a les seves seus, s'ha creat un relat compartit al voltant de tres eixos temàtics:

- La salvaguarda del patrimoni
- La guerra i la repressió
- La simbologia del canvi

El recorregut que es proposa de forma transversal en l'espai i el temps, es podrà veure simultàniament a diferents municipis des d'inicis mes d'abril de 2019 fins al de gener de 2020, i de manera conjunta a través del web **www.diba.cat/web/1939-abans-i-despres**, que també ofereix la possibilitat de planificar visites, crear itineraris personalitzats i tenir a l'abast el conjunt de les activitats programades.

Una exposició que irradia el territori

Durant l'abril de 2019, coincidint amb l'aniversari exacte de la fi de la Guerra d'Espanya, la mostra **1939.**

4

5

6

7

(4) Cartell de la festa major de Sabadell, 1936, Josep Vives. (5) Cartell de la festa major de Sabadell, 1939, Manuel Rallo. Museu d'Art de Sabadell. (6) Paper moneda emès per l'Ajuntament de Gramenet del Besòs durant la República. Museu Torre Balldovina de Santa Coloma de Gramenet (7) La mirada infantil de la Guerra Civil. Centre d'Interpretació del Patrimoni Molí d'en Rata (Ripollet)

L'abans i el després es desplega a vuit museus de la Xarxa de Museus Locals, concretament al Museu d'Arenys de Mar, el Museu de la Pell d'Igualada i Comarcal de l'Anoia, els Museus de Martorell, el Museu Arxiu de Vilassar de Dalt, el Museu Comarcal de Manresa, el Museu de Moià, el Museu Abelló de Mollet del Vallès, el Museu d'Art de Cerdanyola. Al maig s'hi afegeixen quatre museus més: Museu i Poblat Ibèric de Ca n'Oliver de Cerdanyola del Vallès, la Casa Museu Verdaguer de Folgueroles, el Museu de Granollers i el Museu de Sant Boi de Llobregat.

La resta de participants s'hi incorporen a l'estiu –Museu de Terrassa, Centre de Documentació i Museu Tèxtil de Terrassa, Museu Palau Mercader de Cornellà de Llobregat, i Museu d'Història de l'Hospitalet– i a la tardor –Museu d'Història de Sabadell, Museu d'Història de la Immigració de Catalunya de Sant Adrià de Besòs, Museu de Gavà, Museus d'Esplugues, Museu Municipal de Nàutica del Masnou, Centre d'Interpretació del Patrimoni Molí d'en Rata de Ripollet, Museu Torre Balldovina de Santa Coloma de Gramenet, Museu d'Art de Sabadell i Centre d'Interpretació i Jaciment El Camp de les Lloses de Tona.

Els barcelonins i barcelonines també tindran l'oportunitat de veure l'exposició **1939. L'abans i el després** a la seva ciutat, ja que la Diputació de Barcelona en tindrà una instal·lació a la sala d'exposicions de la seva seu de rambla de Catalunya, entre octubre i desembre de 2019.

1939. L'abans i el després
Abril de 2019 – Gener de 2020
Trobareu tota la informació sobre dates d'exhibició i horaris als webs:
www.diba.cat/web/1939-abans-i-despres
https://museuslocals.diba.cat
I també a les xarxes socials, amb l'etiqueta #1939abansidespres.

8

9

10

(8) Cartilla militar. Fons Lluís Ferran de Pol. Museu d'Arenys de Mar.
(9) Banderí amb la reproducció del *Parte Oficial de Guerra del Cuartel General del Generalísimo*. Museu d'Història de Sabadell.
(10) Placa de marbre amb lletres gravades amb el comunicat de la victòria de les tropes nacionals i del final de la guerra. Museus de Martorell

La lluita del moviment obrer per les 8 hores

Josep Antoni Pozo

La reivindicació de la limitació de la jornada laboral ha estat un dels cavalls de batalla més importants del moviment obrer a escala internacional. Al llarg de la segona meitat del segle XIX, la lluita per les Tres Vuits (8 hores de treball, 8 hores de descans i 8 hores d'esbarjo) es convertí en un dels motors que serviren per vertebrar el moviment obrer organitzat arreu del món. Està indissolublement lligada a les manifestacions del Primer de Maig que col·locaren aquesta reivindicació en el centre de les principals peticions obreres.

En els inicis

El moviment obrer a Europa i Amèrica va adoptar aquesta reivindicació com a mesura pràctica per tal de repartir el treball existent –i disminuir d'aquesta manera el nombre d'obrers a l'atur– i millorar les condicions de vida dels treballadors. Alhora, també perquè la implantació de la jornada de 8 hores havia de permetre els obrers gaudir d'un temps lliure bàsic per poder formar-se com a persones. Un pas que es considerava clau en el procés de conscienciació dels obrers en tant que obrers.

La reivindicació de les 8 hores va ser introduïda a Catalunya l'any 1868 per Giuseppe Fanelli, l'anarquista italià enviat per Bakunin a Espanya per ajudar a la creació de la secció espanyola de la Primera Internacional. Aquesta havia incorporat la reivindicació de les 8 hores en el programa aprovat en el congrés de Ginebra celebrat el 1866. Amb la proclamació de la I República, alguns moviments vaguístics van incorporar aquesta petició i fins i tot la van aconseguir. Però va quedar circumscrita a sectors molt localitzats, com els pintors i els paletes de Barcelona.

Tanmateix, la reivindicació de les 8 hores començava a agafar una certa projecció i va ser adoptada per exemple per la poderosa Unió Manufacturera, sindicat que agrupà les societats adherides a Les Tres Classes de Vapor i a la Societat de Teixidors a Mà. La desfeta, però, de la Primera República i la il·legalització de les societats obreres, obrí un petit parèntesi en la lluita que es tancaria el 1881. Amb Sagasta en el govern, s'inaugurà una situació en què una certa permissivitat de l'associacionisme sindical permeté a aquestes sortí de la clandestinitat, i que culminà amb la Llei d'associacions aprovada el 1887. Llei amb la qual, per exemple, la UGT es va poder constituir l'any següent com a organització legal.

Però a banda de les dificultats que va trobar el moviment obrer per desplegar la seva acció, val la pena assenyalar com la reivindicació del reconeixement de les seves organitzacions es va combinar amb la reivindicació de les 8 hores, constituint-se ambdues en l'eix de la reorganització del moviment obrer a tot arreu. Aquests objectius van trobar en les manifestacions del Primer de Maig el mitjà per a expressar-se i reclamar-los.

Grup de fundadors de la Primera Internacional, a Madrid, l'octubre de 1868. Fanelli apareix al centre amb una llarga barba. Wikimedia Commons

PARTE OFICIAL

PRESIDENCIA DEL CONSEJO DE MINISTROS

SS. MM. el Rey y la Reina Regente (Q. D. G.) y su Augusta Real Familia continúan en esta Corte sin novedad en su importante salud.

MINISTERIO DE LA GOBERNACIÓN

LEY

DON ALFONSO XIII, por la gracia de Dios y la Constitución, Rey de España, y en su nombre y durante su menor edad la Reina Regente del Reino,

A todos los que la presente vieren y entendieren, sabed: que las Cortes han decretado y Nos sancionado lo siguiente:

Artículo 1.° El derecho de asociación que reconoce el art. 13 de la Constitución podrá ejercitarse libremente, conforme á lo que prescribe esta ley. En el

Fragment de la Llei d'associacions, publicada a la *Gaceta de Madrid*, dimarts 12 de juliol de 1887. BOE.es

L'onada reivindicativa en favor de les 8 hores

En efecte, la iniciativa de celebrar manifestacions l'1 de maig a tot el món –iniciativa adoptada en el Congrés Obrer celebrat a París el 1889– serví per cohesionar i donar impuls a la reorganització del moviment obrer. Amb anterioritat, en dos dels països que van jugar un paper importantíssim en la lluita per les 8 hores i per la instauració del Primer de Maig com a jornada internacional de lluita, França i els Estats Units, hi havien hagut moviments i posicionaments en aquest sentit. A França, el Partit Obrer, l'agost de 1886, va declarar que un dels seus principals objectius era l'obtenció de la jornada de 8 hores. Als Estats Units, les diverses associacions obreres arriben a l'acord de declarar la vaga l'1 de maig de 1886 pel mateix objectiu.

L'onada reivindicativa s'estén per tot arreu. L'agost de 1886 esclata una vaga a Barcelona i als voltants entre els obrers de la construcció, amb l'objectiu d'aconseguir les 8 hores i cobrar a peu d'obra els dissabtes, que és seguida per 6.000 vaguistes. La intransigència patronal i un atemptat –l'autoria del qual no quedà clara– provoca diverses detencions. *El Socialista* se solidaritza amb els vaguistes i s'obre una subscripció popular en favor dels obrers detinguts. La idea d'organitzar un moviment general a Barcelona cada vegada guanya més adeptes tant en les societats de caràcter anarquista, com també les que estaven adherides al Centre Obrer. Però hi ha discrepància entre unes i altres. *El Socialista* sosté que aconseguir la jornada de 8 hores en un sector podria ser factible, però que una altra cosa era conquerir-la per a tots els treballadors de tots els sectors, per a la

EL OBRERO.

OBRERA.

Primer número del setmanari *El Obrero*

EL SOCIALISTA

Exemplar del setmanari *El Socialista* de 1886

Vinyeta publicada a la revista *Nuevo Mundo* el 17 octubre de 1919

qual cosa caldria una llei. Pensaven, a més, que perquè la vaga general fos efectiva calia un alt grau d'organització del qual es mancava en aquells moments. Per la seva banda, les societats anarquistes discrepaven d'aquesta línia i defensaven que no calia un nivell d'organització elevat per llançar-se a la lluita i que era suficient el grau de predisposició i la radicalitat que mostraven alguns obrers.

La polèmica acabà derivant a finals de novembre de 1886 en una iniciativa del Centre Obrer de Barcelona que tindria una gran transcendència per al moviment obrer a curt i llarg termini. Fent seves les consideracions exposades per *El Socialista*, i partint de la base que per aconseguir de l'Estat la llei de les 8 hores calia «emprender una campaña que unidas las fuerzas obreras, la reclamen con fuerza y tesón hasta arrancársela», proposava que *El Socialista* de Madrid i *El Obrero* de Barcelona (òrgan de les Tres Classes de Vapor), obrissin una llista d'adhesió per a totes les societats obreres d'Espanya que estiguessin conformes i disposades a donar-hi suport. D'aquesta manera, es tornava a repetir la mateixa unitat d'acció que havia permès mesos abans realitzar una campanya unitària per reivindicar l'aplicació de la Llei Benot (que prohibia el treball infantil) que va permetre posar les bases d'una acció comuna. No per això desaparegueren les polèmiques ni les discussions, però la realitat fou que el contacte entre obrers de Madrid i de Barcelona va fer que cada vegada s'estigués més a prop d'una idea que acabaria fent-se realitat un any mig després: la creació de la Unió General de Treballadors.

El primer Primer de Maig a Barcelona

El juliol de 1889 el Congrés Obrer reunit a la sala Petrelle de París –congrés del qual naixeria la Segona Internacional, i en el qual participà Pablo Iglesias– aprovà una resolució que instava a la celebració d'una manifestació internacional en demanda de l'establiment d'una legislació internacional del treball i la implantació de la jornada de 8 hores. La proposta fou presentada per la delegació americana que dema-

nava suport a la vaga que s'estava organitzant als Estats Units per a l'1 de maig de 1890. Tots els delegats estigueren d'acord i acordaren adherir-se a la proposta de celebrar aquest mateix dia manifestacions a tot arreu on fos possible.

A Barcelona la convocatòria del primer Primer de Maig no va estar exempta de polèmica. La discussió remetia a si es feia vaga, o es feia manifestació, o no es participava en la convocatòria. De fet, en alguns sectors ja havia esclatat la vaga els dies anteriors. L'Agrupació Socialista de Barcelona encapçalà la iniciativa dels favorables a fer una manifestació i lliurar a les autoritats una declaració amb les reivindicacions aprovades en el Congrés de París. La iniciativa comptà amb el suport de diverses societats obreres de Barcelona. Una comissió presidida per García Quejido s'encarregà de publicar un manifest en què es convida a tothom a participar, i elaborà el document que havia de ser lliurat a les autoritats.

Treballadors en vaga a l'Ajuntament de Barcelona, el 14 de febrer de 1919

L'1 de maig de 1890 a les 10 del matí se celebra un míting al Teatre Tívoli amb Martí Rodríguez, Reoyo i García Quejido –aquests dos, fundadors de la UGT– com a oradors, i a la sortida de l'acte es fa la manifestació encapçalada per una pancarta vermella amb la següent inscripció: «Manifestación Universal Obrera del 1º de mayo. Jornada de 8 horas». Entre 15.000 i 30.000 obrers anaren darrere d'ella i s'encaminaren cap a la seu de Governació, passant per plaça de Catalunya, Rambles, passeig de Colom.

A la tarda, els partidaris de fer vaga –uns 2.000– van fer la seva pròpia manifestació, que va acabar amb la intervenció de la Guàrdia Civil. Hi hagué enfrontaments i detencions, i el dia 2 es va declarar l'estat de setge a tot Catalunya. La vaga va continuar encara uns dies, però els obrers es foren reintegrant a la feina. Malgrat el resultat desigual (en alguns casos s'havien aconseguit millores com la rebaixa de la jornada, augments salarials, etc.), els anarquistes valoraren molt positivament la jornada.

La conquesta de les 8 hores

Haurien de passar uns quants anys i moltes celebracions del Primer de Maig, fins que el moviment obrer aconseguís la instauració legal d'una de les reivindicacions més populars i més llargament perseguida. Fou a conseqüència de la vaga de *La Canadenca* i del moviment desfermat al seu voltant. Per tal d'aturar l'agitació obrera i acabar amb la vaga que sacsejava Barcelona, el 3 d'abril de 1919 el *gobierno* Romanones imposava per decret les 8 hores diàries i 48 setmanals a tots els oficis. Es feia així realitat una de les reivindicacions més sentides pels treballadors i que havia trobat sempre l'oposició de la patronal que l'havia titllat de quimera. En aquesta ocasió, la crítica patronal i la dels polítics conservadors també fou molt dura. En particular la de Cambó, que criticà la llei com «una de las mayores locuras que la humanidad ha conocido en el curso de la historia».

L'aplicació de la jornada de 8 hores no fou fàcil i trobà nombrosos entrebancs. Al boicot patronal s'afegí la incapacitat governamental, i tot i que la llei no fou derogada, la crisi econòmica de postguerra l'obstaculitzà. Tanmateix, el 1920, el nombre de treballadors que tenien dret legal a la jornada setmanal de 48 hores havia passat del 13,6% del 1914, al 81, 7%. El 1925 era gairebé el 90%.

Certament, una cosa era la llei i una altra la seva aplicació. Les infraccions que detectaven les inspeccions de treball revelaven nombrosos incompliments per part dels empresaris que volien mantenir, tant si com no, jornades superiors. Tot i això, no hi hagué marxa enrere i la jornada de 8 hores es fou consolidant a tots els sectors. LT

Rafael Ramis, impulsor del sindicalisme dels funcionaris de Catalunya

Joan Armangué Ribas, autor del llibre Rafael Ramis (1880-1936). Catalanista, republicà, socialista i maçó

Rafael Ramis Romans (Figueres, 1880-1936). Mestre, impulsor d'un model innovador d'escola laica a Figueres. Polític; participà en la fundació de la Unió Federal Nacionalista Republicana (UFNR) l'any 1911. Periodista; fundador, primer director i col·laborador del setmanari *Empordà Federal* (1911). Durant vuit anys, va ocupar el càrrec de primer tinent d'alcalde (1912-1915) i regidor de l'ajuntament de Figueres (1920-1923). L'any 1922, Ramis va ser el primer regidor socialista al consistori figuerenc.

Va presidir entitats culturals com el Casino Menestral Figuerenc (1916), l'Orfeó Germanor Empordanesa (1917-1920), i la comissió delegada de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana (1920-1923). També va presidir la Mancomunitat de l'Empordà (1922-1923) i va participar en la fundació de la Unió Socialista de Catalunya (USC), l'any 1923.

Exiliat a París durant la Dictadura de Primo de Rivera (1923-1930); on es va acabar convertint en un home de confiança de Francesc Macià; fet que, el va dur a participar en l'organització dels fets de Prats de Molló. Durant l'exili mantingué una doble militància: Estat Català i la USC. També, durant el seu exili parisenc, la seva defensa del laïcisme el duria a incorporar-se a la maçoneria.

Va retornar a Catalunya, l'any 1930, establint-se a Barcelona. Funcionari del Servei de Cèdules de la Generalitat i professor a l'Escola del Treball. Va fundar i presidir l'Associació de Funcionaris de la Generalitat de Catalunya (1933-1934). Morí a Figueres, el 3 de gener de 1936. Va ser perseguit per maçó, deu anys després de la seva mort.

El camí cap a la transformació de l'elitista Associació Cultura i Esport - Generalitat de Catalunya (ACE-GC)

La sindicació funcionarial catalana de la Segona República ens permet descobrir la consciència sindical de Rafael Ramis. Quines reivindicacions proposava en uns temps complicats i plens de canvis, amb la intenció clara i decidida d'articular i millorar els drets dels empleats públics.[1]

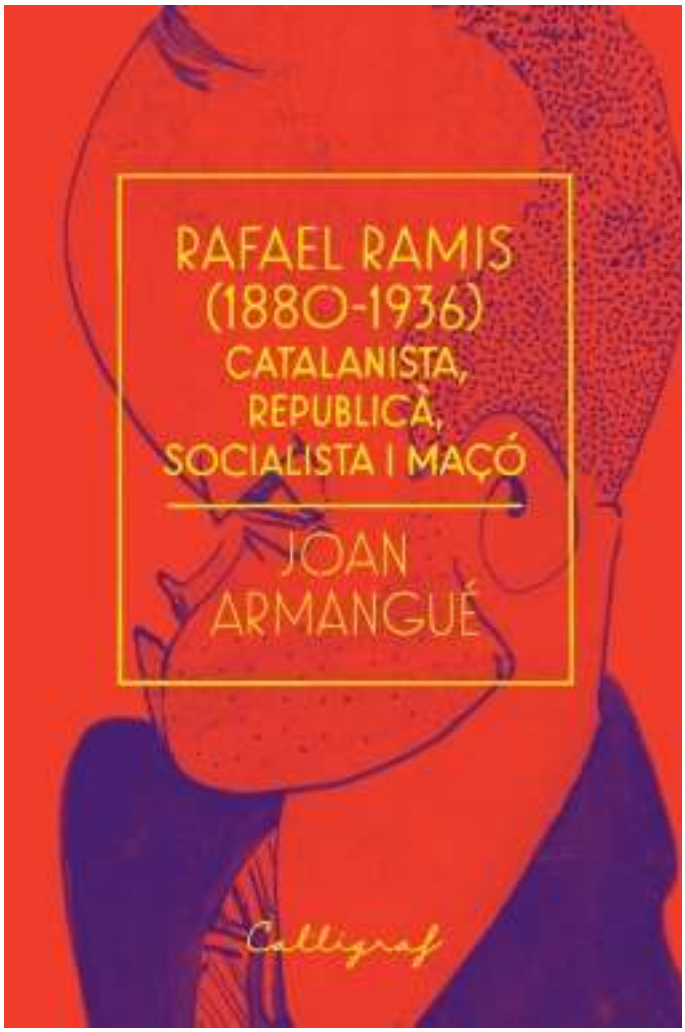

Portada del llibre

L'any 1931, Ramis es va incorporar a l'Associació Cultura i Esport - Generalitat de Catalunya (ACE-GC), una societat de caràcter lúdic, formada inicialment per alts funcionaris de la Diputació de Barcelona. Des d'allí, va treballar per potenciarne el caire social, per impulsar el mutualisme, el cooperativisme i la promoció de cases barates. Ramis volia dur a terme una acció més reivindicativa, molt més sindicalista. I volia incorporar a l'entitat tots els sectors del funcionariat, sobretot els de les categories més baixes.

Els seus postulats no van passar desapercebuts. La primavera de 1932, Ramis es convertiria en president de l'ACE-GC, decisió ratificada per la reunió general del 30 d'agost. Aleshores, a través del nou consell directiu, es van començar

1 Martínez Fiol, David. *La sindicació dels funcionaris de la Generalitat de Catalunya.* Tesi Doctoral Universitat Autònoma de Barcelona, Departament d'Història Moderna i Contemporània (2006).

Rafel Ramis, en els darrers anys de la seva vida

a crear noves seccions: biblioteca, mutualisme, butlletí... Els cinc primers socis de la secció de mutualisme, de fet, van ser Ramis, la seva dona i les seves tres filles.

El caràcter inflexible de Ramis en l'exigència de major implicació dels socis a la vida associativa i en l'aprenentatge del català, o en les demandes de millores salarials i laborals dels funcionaris de les escales més baixes, van generar algunes controvèrsies en el si de l'Associació, on també hi havia membres de la Lliga i d'altres sectors d'esquerra. Aleshores el conseller d'Economia i Treball de la Generalitat era Manuel Serra i Moret, de la USC, i el seu secretari Joan Comorera, de qui Ramis tenia una dependència directa. Per evitar malentesos, Ramis va presentar la seva dimissió la tardor de 1932.

Malgrat la seva dimissió, Ramis continuaria reivindicant millores pels funcionaris de les escales més baixes, de les quals formava part. Així doncs, el novembre de 1932, va ser el primer dels cent vuitanta-sis signants d'una petició adreçada al Consell de la Generalitat, per poder incorporar els empleats permanents o temporers de la Plantilla Especial de Contribucions i Cèdules, a la Plantilla General de la Generalitat de Catalunya, i aconseguir que se'ls unifiquessin les hores de treball i se'ls anivellés els sous. Aquests drets, finalment, els serien reconeguts en virtut d'un decret del 3 d'abril de 1933, signat pel conseller de Finances Carles Pi i Sunyer.

Aquesta victòria va fer créixer el prestigi de Ramis. Gràcies a això, a la primavera de 1933 va tornar a presidir el consell directiu de l'ACE-GC. Abans d'ocupar-ne la presidència, però, Ramis havia proposat que aquest càrrec l'ocupés el poeta Carles Riba, que també era funcionari de la Generalitat com a professor de la UAB i de l'Escola del Treball.

En l'epistolari entre Ramis i Riba, queden clars els nous aires que es respiren dins l'ACE-GC. En una primera carta, Ramis li diu a Riba que, davant la seva resistència a acceptar la presidència, «no tenia més remei que ocupar-la jo». També li explica que els empleats del Servei de Cèdules i Contribucions representen la majoria dins l'associació i que, per això, el president havia de ser «un empleat que estigués en contacte amb els humils de la casa».[2]

Fundador i primer president de l'Associació de Funcionaris de la Generalitat de Catalunya (AFGC)

El juny de 1933, doncs, naixia l'Associació de Funcionaris de la Generalitat de Catalunya (AFGC), de la qual Rafael Ramis en seria el primer president. El canvi de nom i d'orientació de l'Associació quedava recollit a l'editorial del butlletí de l'ACE-GC de juny del 1933, on es llegia: «el passat gloriós de «Cultura i Esport» ha fet possible que la base d'aquesta societat, i per acord de la darrera Assemblea General de funcionaris socis d'ella, aquesta acordés prendre unes orientacions noves i denominar-se des d'ara Associació de Funcionaris de la Generalitat de Catalunya».

Amb la nova denominació i el nou reglament enllestits, l'assemblea general de l'Associació va triar, el 28 de juliol de 1933, un nou consell directiu. Aquest estava presidit per Ramis, que també formava part de les comissions del Butlletí de l'entitat i de la d'Estatut de Funcionaris.

El nou consell directiu estava dominat pels homes de la USC i el BOC, alguns procedents de l'Escola del Treball i altres eren exmilitants d'Estat Català; hi tenien un pes important els graons més baixos del funcionariat català, sobretot del Servei de Cèdules al qual estava adscrit Ramis. Jaume Miravitlles, que aleshores militava al BOC, formava part del consell; segons sembla, havia estat captat per Ramis. Joan Mata, que passava a ocupar la vocalia de cultura, també pertanyia al BOC.

El fet més transcendental d'aquesta etapa de l'AFGC va ser la plataforma reivindicativa, presentada al Govern de la Generalitat el desembre de 1933, que demanava la millora

2 Carta de Rafael Ramis a Carles Riba de data 9 de maig de 1933 (Arxiu Nacional de Catalunya. Fons Carles Riba-Clementina Arderiu).

salarial, l'estabilitat laboral i l'aprovació d'un Estatut dels Funcionaris;[3] la iniciativa tindria continuïtat durant la presidència de Jaume Miravitlles. La Ponència, formada per consellers de la Generalitat i membres de l'AFCG, va redactar un avantprojecte d'Estatut que va ser lliurat al Conseller de Finances, Martí Esteve; però els fets d'octubre de 1934 van frenar-ne la tramitació.

A les eleccions de l'any següent, el 27 de maig de 1934, Jaume Miravitlles va ser escollit president de forma aclaparadora. Miravitlles va rebre 236 vots davant els 83 obtinguts per Domènec Pallerola i els 4 obtinguts per Rafael Ramis. Ramis també es va presentar al càrrec de tresorer, però només va rebre un vot. Com apunta l'autor de la tesi doctoral sobre l'AFGC, Ramis va caure en desgràcia. Tot i les acusacions de manca de capacitat organitzativa, potser caldria matisar-les. Des del juny de 1933 –data de la creació de l'AFGC– fins al febrer de 1934, el nombre d'associats va créixer de forma important: van passar de 511 a 1233.

És possible que en la caiguda de Ramis hi intervinguessin altres factors. Alguns de caràcter polític, com ara el predomini de la influència d'ERC, partit al qual es va afiliar Jaume Miravitlles la primavera de 1934. Altres devien ser de tipus corporatiu, ja que Miravitlles va anar guanyant pes a dins de l'Escola de Treball. I tampoc hem d'oblidar-nos del caràcter de Ramis, de vegades exigent i poc flexible –o, com havia apuntat Joan Desclot, «herculi, recte i agressiu. Ni una claudicació. Ni una rialleta d'afalac»–, actitud que devia contrastar força amb les conegudes dots seductores de Miravitlles.

Malgrat aquest daltabaix, s'ha de puntualitzar que la presidència de Ramis va ser reconeguda per part dels socis de l'AFGC. L'11 d'octubre de 1933, els socis de l'AFGC adscrits als serveis de cèdules i contribucions, on treballava Rafael Ramis, li van dedicar un sopar-homenatge. I el 21 de juliol de l'any següent, s'organitzaria un festival de solidaritat a benefici de la Mútua de l'Associació i d'homenatge a l'antiga Junta, que havia presidit Ramis.[4]

Malgrat la seva derrota electoral, Ramis va continuar sent un soci actiu. El juliol de 1934, va formar part de la Comissió Tècnica per assessorar el projecte de l'Estatut de Funcionaris, que havia impulsat quan era president, i, el gener de 1935, va presentar trenta esmenes al reglament de la secció de Socors Mutus, i catorze més al projecte de reglament de la Caixa de Pensions; totes aquestes contribucions, sens dubte, van enriquir els acords adoptats durant l'Assemblea General.

3 *Adelante*, núm. 61, (24 de desembre de 1933). Entrevista a Rafael Ramis, president de l'AFGC.
4 L'ampli programa del Festival estava format per tres parts. 1) Un concert de música de violí i piano; 2) Una comèdia d'ambient francès i 3) Un gran *lunch* amb un ball d'orquestrina-jazz.

Associació de Funcionaris de la Generalitat de Catalunya

TEATRE PARTHENON

Gran festival de solidaritat

a benefici de la Mútua de l'Associació i en homenatge a l'antiga Junta presidida per l'exiliat RAFEL RAMIS, que tindrà lloc el dissabte, dia 21 del corrent, a les deu de la vetlla, amb assistència d'una representació del Govern de Catalunya

Barcelona, juliol del 1934.

Ramis tornaria a presentar-se a les eleccions de maig de 1935, amb uns resultats igual de decebedors. Miravitlles va tornar a guanyar amb uns resultats contundents –767 vots– davant la irrellevància dels seus contrincants –Domènec Ramon i Ramis–, que només van treure un vot cadascun.

En aquella època, les relacions entre Miravitlles i Ramis passaven per uns moments poc cordials, complexos i difícils. Resulta estrany, per exemple, que Miravitlles no l'esmentés mai en qualsevol dels textos que escrivia, malgrat les vivències que havien compartit plegats (i continuaven compartint). Ramis havia estat el primer mestre que havia tingut Miravitlles, a la tendra edat de cinc anys, i, des de llavors, les seves trajectòries vitals i polítiques s'havien anat entrecreuant fins a arribar a l'etapa de l'AFGC. També pot ser que l'estat de salut de Ramis, que en aquells moments era d'una gran feblesa física a causa d'una llarga malaltia, tingués força a veure amb la marginació que va patir a l'AFGC i a la USC.

L'adhesió de l'AFGC a la UGT

El destí de l'AFGC va canviar per sempre el 6 de setembre del 1936, quan l'Assemblea va aprovar adherir-se a la UGT, per un escàs marge de vots que preferien fer-ho amb la CNT. Això va provocar la ruptura de l'entitat i la creació del Sindicat Únic de Funcionaris de la Generalitat de Catalunya (SUFGC), vinculat a la CNT. El primer president de l'AFGC-UGT fou Narcís Molins i Fàbrega, un periodista del POUM. La trencadissa va posar fi a la idea original de Ramis de comptar amb una única associació, on es poguessin aixoplugar els empleats públics de la Generalitat, per defensar els seus drets socials i laborals. L'escissió era un signe evident dels nous temps que s'acostaven. LT

Ressenyes

Narrativa

Tots els contes
Víctor Català
Club Editor

El tercer volum de contes de Víctor Català aplega la part més celebrada de l'autora, contemporània de *Solitud*: els «drames rurals». Són 32 contes publicats en cinc anys (1902-1907), durant els quals Caterina Albert es converteix en un escriptor –en masculí– que fa època, dels més llegits i aclamats de Catalunya, i també dels més criticats. Llegits l'un rere l'altre, constitueixen una reflexió formidable sobre l'opinió a Catalunya i sobre la llibertat ben relativa que pot tenir-hi un artista: reunir-los és un dels fets notables d'aquest volum.

«Ella fa un salt magistral per esbotzar els condicionants que comporta el seu sexe, i el més revolucionari no és l'adopció del pseudònim sinó la capacitat d'escriure d'una manera considerada masculina, desmuntant la construcció d'una natura femenina –és a dir innocent, infantil, inferior– i rebaixant el lector a la categoria de ‹damisel·la› per poc que els contes que ella escriu ofenguin la seva sensibilitat.».

«I la Víctor aprofita el món rural empordanès de finals del segle XIX i principis del XX per parlar-nos de la barbàrie, de la brutalitat que, com a animals que som, és intrínseca a la nostra natura i de com en fugim a través de la cultura, que és la nostra principal defensa contra aquest origen salvatge. La creació artística és tota ella un mecanisme per escapar d'allò més primari que batega en nosaltres. La recerca lingüística, el treball amb l'idioma, resulta aquí una manera de sotmetre la brutalitat a les mans de l'artista que la pasta fins a fer-ne un aliment no només digerible, sinó absolutament plaent al paladar.».

Del postfaci de Najat El Hachmi

Autobiografia

La Vall de Balat. Memòria de l'Aragó 1948-2017
Artur Quintana i Font
Rolde de Estudios Aragoneses. Colección cuadernos de Cultura Aragonese

La trajectòria singularíssima del filòleg Artur Quintana i Font (Barcelona, 1936) i la seua gran capacitat narrativa captivaran de seguida el lector. Tal com fa palès el títol, es tracta de les memòries de Quintana a l'Aragó, territori amb el qual ha mantingut i manté una relació estreta al llarg de la seua vida.

La crònica del periple que comença l'any 1965, quan decideix que estudiarà un parlar del català i en farà una tesi doctoral, és apassionant: «A Madrid, suposo que aquell mateix any, al Congrés de Filologia Romànica, vaig abordar en Francesc de Borja Moll, demanant-li que m'aconsellés a l'hora de triar un o altre parlar per a la meua tesi». Moll li va recomanar que anés a Maella, i Quintana coneixia una descendent de la zona els va posar en contacte amb habitants de la Codonyera, localitat propera.

Dit i fet, el 1966 s'hi va instal·lar amb la seua família una temporada, i de seguida va copsar que a la població hi havia una gran riquesa cultural: «Vam arribar a la Codonyera quan, malgrat algun comptat tractor i el cotxe de l'alcaid, encara tenia plena vigència la cultura tradicional, gairebé estàtica», escriu. Al cap de dos anys va presentar la tesi, però mai més va perdre la vinculació amb la Codonyera: des d'aleshores hi passa bona part de l'any.

De fet, la seua implicació en el món cultural de la Franja ha estat persistent: el lector trobarà la crònica de com basteix els seus principals treballs de recerca i de difusió de la llengua i cultura catalanes a l'Aragó catalanòfon. Tot plegat el conduirà gairebé de manera natural a presidir des del 2003 la Iniciativa Cultural de la Franja, implicació no exempta de maldecaps que Quintana relata amb certa amargor. I és que, de retruc, el llibre permet conèixer millor el desvetllament lingüístic que s'ha produït a la Franja les últimes dècades. Una petita joia.

H. Sorolla

Novel·la

Autobiografia de la meva mare
Jamaica Kincaid. Traducció de Carme Geronès
Editorial Les Hores

«La meva mare va morir en el moment que vaig néixer jo, per això en tota la meva vida no hi ha hagut res que s'hagi interposat entre la meva persona i l'eternitat; sempre he tingut al darrere un vent orc i negre.».

La vida de la Xuela, de mare caribenya i pare d'origen escocès, està marcada per la mort de la mare en el moment del part i el posterior abandonament per part del pare, que la deixa a càrrec d'una dona que gestiona una bugaderia. L'abandó inicial que viurà la protagonista marcarà el desconcert amb què durant

tota la seva vida viurà els moments més quotidians. La Xuela ben aviat decidirà mantenir-se fidel als seus principis d'autonomia i llibertat.

Aquest llibre ens ofereix un retrat atípic d'una dona que es rebel·la davant de totes les facetes de l'existència, però sobretot davant del paper que la societat i la família assignen a la dona.

Admirada per la seva destresa estilística, l'autora reflexiona sobre la influència i les limitacions socials de la raça i el gènere, aprofundint en els mons interiors dels seus personatges amb una força potent, desafiadora i misteriosa. El seu nom ha sonat diverses vegades com a candidata al Premi Nobel de literatura.

Novel·la

Ens veurem allà dalt

Pierre Lamaitre

Edicions Bromera

«Els que creien que aquesta guerra s'acabaria aviat ja feia molt de temps que havien mort. A la guerra, precisament. De manera que a l'octubre, Albert va rebre amb força escepticisme els rumors que anunciaven un armistici. No els va donar més credibilitat que a la propaganda del principi, que sostenia, per exemple, que les bales alemanyes eren tan toves que s'esclafaven com peres podrides damunt dels uniformes, cosa que feia petar de riure els regiments francesos. En quatre anys, Albert n'havia vist moltíssims, d'homes morts de riure en rebre una bala alemanya.».

La trajectòria brillant de l'autor li ha valgut un èxit excepcional de crítica i públic. Tot i que va debutar tard com a escriptor, s'ha convertit en un fenomen social i literari. La novel·la que ressenyem ha estat rebuda per la crítica com un esdeveniment cultural que ha rebut prestigiosos premis com el Goncourt. A través d'una brillant fusió de ficció i realitat, de literatura popular i alta literatura, el llibre és un emocionant retrat de la Primera Guerra Mundial –un fet històric que cent anys després continua agitant les consciències europees– i de l'existència desoladora que van patir els supervivents. Ferits en cos i ànima, Albert Maillard i Édouard Péricourt s'han salvat de la mort, però la guerra i la ingratitud de la pàtria en una postguerra terrible els marcaran per sempre. Un estil cinematogràfic que condensa ràbia i humor ha captivat els crítics i els lectors.

Narrativa

Juny

Gerbrand Bakker. Traducció de Maria Rosich

Raig Verd Editorial

L'autor ha rebut més de 10 premis internacionals, entre els quals es troba el Premi IMPAC, el Premi Llibreter o l'Independent Foreign Fiction Prize, i ha consolidat la seva trajectòria amb només quatre novel·les, totes traduïdes a més de vint llengües arreu del món. L'editorial ha volgut fer política d'autor i ha anat publicant l'obra de l'escriptor neerlandès, coeditor alhora del *Diccionari etimològic de l'holandès*.

Un calorós dia d'estiu del 1969, tot el poble està preparat per rebre la visita de la Reina Juliana. És una celebració inoblidable, però just quan la monarca està a punt d'entrar al cotxe per marxar, arriben la Hanne Kaan i la seva mare. La Reina, en una acció inesperada, torna enrere, acaricia la galta de la nena i ofereix la mà a la mare. *Juny* segueix amb un detall fascinant i tendre la propagació del dolor provocat per un tràgic accident en una comunitat, una família i diverses generacions.

Assaig

Jesús Moncada, mosaic de vida

Marc Biosca

Pagès Editors

Una crònica imprescindible de la vida de Jesús Moncada. Vet aquí una publicació recent que satisfarà d'allò més els lectors de Jesús Moncada i els interessats en la cultura catalana en general. El llibre és, en paraules de l'autor, una –aproximació lliure– a la trajectòria personal de Jesús Moncada, defugint entrar en valoracions literàries. I, val a dir-ho, omple un buit anòmal, ja que no hi ha cap altre treball de caire biogràfic tan detallat sobre el cèlebre mequinensà, mentre que autors de la mateixa vàlua compten amb un bon grapat d'estudis d'aquesta mena des de fa anys.

La llarga crònica inicial, si fa no fa un terç del llibre, pot desconcertar perquè pràcticament no s'hi esmenta Moncada: aborda l'entramat de l'editorial Montaner y Simón als anys seixanta, on van fer cap Calders i Soler i Vidal després del seu exili a Mèxic. Però, si més no, ajuda el lector a fer-se a càrrec de l'ambient que es troba Moncada quan hi comença a treballar havent-se instal·lat a Barcelona. Superada aquesta prèvia, al llarg del text el lector trobarà tot d'episodis de la seua vida personal poc coneguts o mai divulgats, i que ara es fan públics gràcies al testimoni de

moltes persones, tal com deixa palès l'extens llistat d'agraïments.

Un dels capítols poc coneguts és el dedicat a la infantesa: s'hi narra, entre d'altres, l'accident que va patir amb una falç quan era petit, el qual semblava que l'havia de deixar coix per sempre. La família va haver de recórrer a un miner que també feia de curandero, i malgrat que en un principi no el volia atendre, va aconseguir curar la lesió. També és rellevant el periple de Moncada per Saragossa durant l'adolescència, primer a l'internat de l'escola Tomás de Aquino i després a casa d'una família mequinensana resident a Saragossa, etapa en la qual publica els primers textos, en castellà. Anys més tard, tot remenant les lleixes d'una llibreria lleidatana, descobriria que la seua llengua es pot escriure.

Quan esdevé un escriptor celebrat, i finalment es dedica només a la literatura, s'imposa una rutina estricta que el lector trobarà reproduïda fil per randa. Una dedicació que no admetia distraccions com ara l'assistència a esdeveniments literaris diversos o redactar col·laboracions per a la premsa. Biosca recull tots aquests episodis i d'altres, sempre d'interès, d'una manera detallada, amena i sobretot llegidora. És important que apareguin llibres que acostin la cultura catalana a tothom, com és el cas *Jesús Moncada, mosaic de vida*, i tant de bo poguéssim disposar de més novetats editorials en aquesta línia.

H. Sorolla

Novel·la

Permagel

Eva Baltasar

Club Editor

Premi Llibreter 2018. Permagel és aquella part de la terra que no es desglaça mai i és la membrana que revesteix l'heroïna d'aquest llibre. Una manera de preservar la part tovíssima que hi ha dins d'una persona en formació. El món exterior amenaça, cal atrevir-se a sortir de la cel·la familiar, desactivar la mare obsessa de la salut, la germana obsessa de la felicitat, negar-se a pagar el deute del que han invertit en tu: no hi ha res a esperar d'una lesbiana suïcida. Després, reunir forces: no fer res més que follar i llegir. Trobar un lloc on la mentida no sigui necessària, on el glaç s'esquerdi. I començar.

La voga de la literatura de dones fa tant més oportuna la publicació d'aquest llibre com la veu que el sosté no té res de tòpicament feminista. Poques obres han sabut parlar com aquesta de què significa viure en un cos dotat d'un cony –paraula lícita en una prosa cruament elegant. Més enllà d'una subtil xarxa de relacions entre dones d'una mateixa família i entre dones amants, la gran protagonista d'aquesta novel·la és la vida com a força que assetja i rebenta l'escut que li oposes– el permagel.

Novel·la

Tristany

Anna Monreal

Empúries-Grup 62

38è Premi Just M. Casero de novel·la curta. La seva primera novel·la de l'autora, *Olives picants* (Proa), va guanyar el Premi El Lector de l'Odissea de l'any 2011. *Tristany* és el seu segon llibre. Quan es va fer públic el veredicte del premi, els membres del jurat van declarar: «L'obra, narrada en un estil dinàmic i desenfadat, conté escenes i diàlegs hilarants, sense defugir un cert realisme esperpèntic que passeja el lector pel centre i la perifèria de la ciutat, i també per un càmping on l'acció es despulla i s'accelera». Fent gala d'un sentit de l'observació fora del comú i d'una imaginació sensual i poderosa, Anna Monreal narra amb un estil explosiu l'absurd de les relacions humanes, la felicitat trencadissa i l'ambivalència de l'atzar.

Assaig

À propos de la Catalogne

Gentil Puig

Kindle

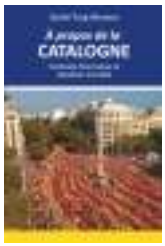

Col·lecció de textos publicats anteriorment en diversos llibres i a les xarxes socials del 2000 al 2017. Parlen de Catalunya, la seva llengua, la seva cultura –en els aspectes antropològics, tradicionals i moderns– i, per descomptat, de la política, així com d'altres temes relacionats. L'autor, un prestigiós sociolingüista de la llengua catalana que va haver de marxar d'Espanya acompanyant el seu pare a l'exili el 1939, vol ajudar els ciutadans francesos a una millor comprensió de la situació crítica que actualment està experimentant el país amb preguntes i respostes en el sentit més ampli. Els textos, que no segueixen una seqüència cronològica, contribueixen a la contextualització global de les idees i a la descodificació d'actituds, en el sentit de la psicologia social, molt més que la de la història de les mentalitats

del segle XIX. Alguns textos permeten un enfocament contrastat entre la societat catalana i la societat francesa, entre una visió unitària de la nació i una concepció més inclusiva o menys etnocèntrica. En poques paraules, dues visions del món procedents de dos països veïns, diferents, però sempre respectuoses entre si.

Novel·la policíaca

Perdición. El asesino de la Polaroid

Daniel L. Hawk i J.A. Beckett

Ediciones PG

Dos escriptors que a través de les seves paraules destil·len, com el bon bourbon, amor per la novel·la negra. Dos escriptors que han unit els seus camins per oferir-nos, com en un bon museu, un homenatge a la novel·la negra i al cinema negre més genuí. És difícil no llegir en imatges o no veure's identificat en multitud d'escenes que han anat recollint dels llibres que han marcat les seves vides. És una mica més que un llibre, és una manera d'entendre la vida, és saber que el temps es deté, que la història passa, que els personatges es queden i que tu, insignificant lector, tens l'oportunitat de no pensar en res més que a deixar-te portar pels esdeveniments d'aquest riu d'aigües fosques i maleïdes que creuen les pàgines que tens davant.

Entre aquestes aigües turbulentes ressorgeixen aquests personatges que ja formen part de l'ideari emocional de la novel·la negra. David Ábaco, aquest aprenent de fracassat amb un cor d'or, o els seus inseparables Porto i Lister, i altres personatges que són els arquetips de qualsevol bon escriptor de novel·la negra.

El llibre cobra intensitat a mesura que avança. Des del no-res neix una història que creix com una rosa del desert a cop de vent i sorra. En un petit poble meridional d'una família que viu destrossada per culpa de la desaparició de la seva filla. El Xèrif Hurtado creu que simplement es tracta d'un acte de rebel·lia. El que no sap Hurtado és que la policia federal segueix la pista d'altres desaparicions que podrien tenir relació amb el cas. Darrere, David Ábaco buscarà les claus per a resoldre el misteri. Mentrestant, un assassí intenta acabar la missió que li van encomanar.

Perdició és un d'aquests llibres que et deixen amb síndrome d'abstinència, aquests escriptors et bressolen entre els seus textos per deixar-te caure sense misericòrdia entre la velocitat i l'abstracció d'una història que va al gra. És un text ràpid, ple d'acció, on la intensitat puja com l'escuma d'un barril de cervesa i et fa desitjar saber aviat què ocorre al final. *Perdició* és el primer llibre, però m'asseguren que n'hi ha un altre en capella. Així que, maleïts/maleïdes de la novel·la negra, posin-se còmodes, posin un bon blues, serveixin-se una copa i aspirin fort... perquè la funció està a punt de començar. Silenci, es roda!

Rita Nin

Assaig

El director

David Jiménez

K.O.

Un relat únic sobre com respira la vida en una redacció –els seus personatges, rivalitats, traumes i èxits–, com funciona el joc de favors entre els mitjans i el poder i quin preu paguen els qui es neguen a participar-hi. Presidents, reis, ministres, banquers, *capos* dels diners, comissaris i periodistes protagonitzen aquesta crònica sobre els secrets inconfessables del periodisme i els fils que governen Espanya.

Quan li van proposar a l'autor del llibre ser el nou director del diari *El Mundo*, va preguntar als seus mentors si n'estaven segurs. David Jiménez, que havia entrat als 23 anys com a becari al diari, va ser durant dues dècades corresponsal de guerra i el repte el va il·lusionar; un repte, però, que va durar un any. La seva feina es va transformar en una batalla per la defensa de la independència del periòdic davant d'un establishment polític i econòmic decidit a controlar-ho. *El director* és, a més, un retrat íntim de les cruïlles ètiques, les relacions personals, les amistats i deslleialtats que es viuen quan s'ocupa el despatx d'un dels grans diaris del país.

Cultura popular/ Llengua

Ensenya'm la llengua

Toni Beltran

Editorial Gregal

Parlar de malalts i de malalties és un fet molt habitual. Sempre hi ha algú a la família o a la feina que està passant la grip o que està pendent d'una operació.

Avui dia fem servir paraules com *ictus*, *insuficiència*, *cardiopatia* o *gastro-enteritis*, que fa uns anys no coneixíem. El personal sanitari ens ha traslladat el seu llenguatge, les expressions tècniques que abans només sabien els professionals.

Pel camí hem perdut mots com *coragre*, *fel sobreeixit*, *feridura*, *estar espatllat* i moltes altres. Hem deixat pel camí expressions nostres, de les persones grans dels pobles, que tenen una força descriptiva i un poder evocador. L'autor diu en el pròleg que «No es tracta d'imposar un llenguatge pagerol i arcaic, sinó de tenir la delicadesa i la ferma voluntat de no desterrar formes absolutament genuïnes que formen part del nucli i del nervi de la nostra llengua».

El llibre recull paraules, expressions i frases fetes que es refereixen a les malalties, a les parts del cos i als remeis. La gran feinada que hi ha al darrere és obra del metge Antoni Beltran, que treballa al CAP de Sant Feliu de Guíxols i abans a altres llocs. Ell porta anys escoltant els seus pacients i anotant a la seva llibreta. El llibre està ben ordenat, és amè i instructiu, i també ens fa riure, pel seu to amable i sorneguer. La publicació s'acompanya d'unes il·lustracions divertides de Josep M. Pous-Culí i és obra de l'activa Editorial Gregal, de Maçanet de la Selva.

Josep Puig-Pla

Infantil i juvenil

Primer diccionari de medicina il·lustrat

Rosa Estopà (dir.)

Publicacions de l'Abadia de Montserrat

El *Primer diccionari de medicina il·lustrat*, adreçat a nens i nenes de sis a dotze anys, vol explicar el significat i l'ús de les paraules més bàsiques que la canalla fa servir quan parlen de la salut i de les malalties. En primer lloc, és una obra ben original per com s'ha elaborat: per fer-la, s'ha partit de les explicacions que han fet dels conceptes 1.200 alumnes de segon a quart curs de primària d'escoles catalanes. Tota la informació aportada per aquests petits-grans lexicògrafs s'ha «desconstruït» i tornat a construir per diversos experts en llengua, didàctica i medicina, de manera que el resultat és un magnífic diccionari col·laboratiu que fa entenedores les paraules de l'àmbit de la salut als infants, i que, per ajudar-los a entendre millor, també s'acompanyen de dibuixos dels escolars. Així, hi trobem definicions d'*al·lèrgia*, *autisme*, *digestió*, *quimioteràpia*, *virus* («és una bestiola que fa que et posis malalt»), poll, vacuna, vida («és el que ens fa viure. Per viure necessitem que el cor funcioni, i també respirar, menjar, beure i dormir, entre altres coses. Si no tinguessis vida, estaries mort»).

Cal destacar també que és el primer diccionari de medicina per a nens i nenes en català, i que és fruit del projecte Jugant a definir la ciència (**http://defciencia.iula.upf.edu**) del qual també n'ha sortit el Petit diccionari de ciència. L'ànima de la iniciativa i és Rosa Estopà, lingüista i professora del Departament de Traducció i Ciències del Llenguatge de la Universitat Pompeu Fabra que centra els seus treballs de recerca en la neologia lèxica, la terminologia mèdica i la transferència del coneixement a la societat i a l'escola.

M. G.

EL VÀTER NO ÉS UNA PAPERERA

ESTEM CREANT UN MONSTRE

CADA COP QUE LLENCEM AL VÀTER **TOVALLOLETES, COMPRESES, TAMPONS, BASTONETS PER A LES ORELLES** I PRODUCTES HIGIÈNICS D'UN SOL ÚS, ESTEM CREANT UN MONSTRE QUE **EMBUSSA CANONADES,** ESPATLLA DEPURADORES I **CONTAMINA EL MEDI AMBIENT.**

I AIXÒ NO ÉS CAP PEL·LÍCULA.

PROVOCA **8 DE CADA 10** EMBUSSAMENTS DE CANONADES

GENERA **1.000 MILIONS D'EUROS** ANUALS DE DESPESA PÚBLICA A LA UE

AFECTA GREUMENT LA FAUNA MARINA

Ajuntament de Barcelona · AMB Mètropolis Barcelona · Generalitat de Catalunya · 7,5 Milions de futurs